

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยกับสุขภาวะของผู้สูงอายุ : อิทธิพลส่งผ่าน
ของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนและการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

นางสาวเบญจภรณ์ ธโนศวรรย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตวิทยา

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2560

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL LIVING ENVIRONMENT AND WELL-
BEING OF THE ELDERLY: PERSONAL SELF-ESTEEM AND RELATIONAL SELF-
ESTEEM AS MEDIATORS

Miss Benjaporn Thanosawan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Psychology

Faculty of Psychology

Chulalongkorn University

Academic Year 2017

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยกับสุขภาพของผู้สูงอายุ : อิทธิพลส่งผ่านของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนและการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

โดย

นางสาวเบญจภรณ์ ธโนศวรรย์

สาขาวิชา

จิตวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร. คัคนางค์ มณีศรี

คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะจิตวิทยา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณระพี สุทธิธรรม)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. รัชราภรณ์ บุญศิริวัฒน์)
.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. คัคนางค์ มณีศรี)
.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิษฎา ไชยวุฒิกรณ์วานิช)
.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล)

เบญจภรณ์ ธีโนศวรรย์ : ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยกับ
 สุขภาวะของผู้สูงอายุ : อิทธิพลส่งผ่านของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนและ
 การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL
 LIVING ENVIRONMENT AND WELL-BEING OF THE ELDERLY: PERSONAL SELF-
 ESTEEM AND RELATIONAL SELF-ESTEEM AS MEDIATORS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
 หลัก: รศ. ดร. ศักนางค์ มณีศรี, 105 หน้า.

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อสำรวจผลกระทบของสภาพแวดล้อมทางสังคม
 ของที่อยู่อาศัยต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ ผู้ร่วมการวิจัยเป็นผู้สูงอายุจำนวน 400 คน ประกอบด้วยผู้สูงอายุ
 ที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว 200 คน และผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการที่พักผู้สูงอายุ เช่น สว่างคนิเวศ 200
 คน กลุ่มตัวอย่างถูกประเมินเรื่องสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่พักอาศัย การเห็นคุณค่าของตนเอง
 แบบเน้นอัตลักษณ์ตน การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ และสุขภาวะส่วนบุคคล ผลการ
 วิเคราะห์โมเดลสมการเชิงโครงสร้างพบว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่พักอาศัยมีอิทธิพลทางตรง
 ทางบวกต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ และมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์
 ตนและการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เมื่อวิเคราะห์แต่ละกลุ่มเพิ่มเติมพบว่า การเห็น
 คุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์มีอิทธิพลส่งผ่านแบบสมบูรณ์ต่อความสัมพันธ์ระหว่าง
 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่พักอาศัยและสุขภาวะของผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว ในขณะที่
 การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนและการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์มี
 อิทธิพลส่งผ่านบางส่วนต่อความสัมพันธ์นี้ในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการที่พักผู้สูงอายุ
 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่พักอาศัยมีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยใน
 โครงการที่พักผู้สูงอายุเท่านั้น แม้ว่าคะแนนสุขภาวะของกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยในโครงการที่พักผู้สูงอายุจะ
 สูงกว่าอีกกลุ่ม แต่ความแตกต่างนี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สาขาวิชา จิตวิทยา

ปีการศึกษา 2560

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5777614138 : MAJOR PSYCHOLOGY

KEYWORDS: SOCIAL LIVING ENVIRONMENT / WELL-BEING / ELDERLY / PERSONAL SELF-ESTEEM / RELATIONAL SELF-ESTEEM

BENJAPORN THANOSAWAN: RELATIONSHIP BETWEEN SOCIAL LIVING ENVIRONMENT AND WELL-BEING OF THE ELDERLY: PERSONAL SELF-ESTEEM AND RELATIONAL SELF-ESTEEM AS MEDIATORS. ADVISOR: ASSOC. PROF. KAKANANG MANEESRI, Ph.D., 105 pp.

The purpose of this study was to explore the impact of the social living environment on the elderly well-being. Participants were 400 elderly samples consisting of 200 elderly people living in private residence and 200 living in the elderly care residence. They were assessed their social living environment, personal self-esteem, relational self-esteem, and personal well-being. Structural equation modeling analysis shows that the social living environment has the positive direct effect on the elderly well-being and also has the indirect effect through personal and relational self-esteem. Additional analyses within each of two groups (i.e., those living in the private residence or those living in the elderly care residence) suggest that personal self-esteem fully mediated the relationship between the social living environment and well-being of the elderly people living in the private residence whereas personal self-esteem and relational self-esteem partially mediated this association of the elderly people living in the elderly care residence. The social living environment has the direct effect on the elderly well-being only of those living in the elderly care residence. Although the well-being mean score of those living in the elderly care residence is higher than does the other group, the difference is not statistically significant.

Field of Study: Psychology

Student's Signature

Academic Year: 2017

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสามารถ และความทุ่มเทในการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการของรองศาสตราจารย์ ดร. ศักนางค์ มณีศรี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และความเสียสละ เวลา ให้คำแนะนำ คอยแก้ไขสิ่งที่ผิด และเป็นแรงผลักดันให้มีความตั้งใจไม่ยอมแพ้ในการทำวิทยานิพนธ์

กราบขอบพระคุณ ผศ. ดร. วัชรภรณ์ บุญญศิริวัฒน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร. ทิพย์นภา หวยสุริยา และอาจารย์ ดร. นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาสอบวิทยานิพนธ์ และให้คำแนะนำต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอขอบคุณคุณพ่อ คุณแม่ และครอบครัวของผู้วิจัยที่คอยเป็นแรงสนับสนุนทั้งด้านกำลังใจ คอยผลักดันให้ชีวิตมีเป้าหมายที่ดี และทำให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ

ขอขอบคุณ นายชิตพล สุวรรณนที นายณัฐวุฒิ จารุนานันท์ และเพื่อนๆทุกคน ที่ให้ความช่วยเหลือและกำลังใจกับผู้วิจัยเสมอ นอกจากนี้คอยช่วยตรวจสอบงานวิจัย ทั้งให้คำปรึกษา คำแนะนำ ทำให้งานวิจัยสำเร็จครบถ้วนรวดเร็ว และคอยเป็นกำลังใจ ไม่ทอดทิ้งกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1.....	1
บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	3
ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ต่อผู้สูงวัย.....	3
บทบาทของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยต่อผู้สูงวัย	4
ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยกับสุขภาวะ (well-being).....	8
ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง ..	11
ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) กับสุขภาวะ (Well-being)..	12
การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์	20
การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relational self-esteem) กับสุขภาวะ (Well-being)	21
สุขภาวะที่ดี (Well-being) กับ ผู้สูงวัย	23
ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับสุขภาวะ (well-being).....	25
องค์ประกอบของสุขภาวะ (well-being)	26
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	32
ขอบเขตของงานวิจัย	32

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	32
ตัวแปรที่ศึกษา.....	34
โมเดลการวิจัย	34
สมมติฐานการวิจัย	34
ประโยชน์ที่ได้รับ.....	35
บทที่ 2.....	36
วิธีการดำเนินงานวิจัย.....	36
กลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	37
วิธีดำเนินการวิจัย	42
วิธีการพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย	43
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล.....	43
บทที่ 3.....	44
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	44
การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปร	47
การทดสอบโมเดลวิจัย.....	55
ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	64
สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน.....	69
บทที่ 4.....	71
อภิปรายผลการวิจัย.....	71
บทที่ 5.....	77
สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ	77

รายการอ้างอิง	83
ภาคผนวก ก	91
ภาคผนวก ข	93
ภาคผนวก ค	97
ภาคผนวก ง	101
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	105

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ระดับความสัมพันธ์ของSelf.....	15
ตารางที่ 2 แนวคิดเรื่องตัวตน (self) อ้างมาจากงานวิจัยของ Du King และ Chi (2012)	17
ตารางที่ 3 ลักษณะประชากรที่ศึกษา	45
ตารางที่ 4 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มผู้สูงอายุ.....	50
ตารางที่ 5 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของโมเดลผู้สูงอายุ	50
ตารางที่ 6 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว	52
ตารางที่ 7 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของโมเดลผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว ค่า.....	52
ตารางที่ 8 ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในโครงการบ้านพักผู้สูงอายุ .	54
ตารางที่ 9 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของโมเดลผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในโครงการบ้านพัก ผู้สูงอายุ	54
ตารางที่ 10 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลผู้สูงอายุ	56
ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว .	59
ตารางที่ 12 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในโครงการ บ้านพักผู้สูงอายุ	62
ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของโมเดลสมการเชิงโครงสร้างผู้สูงอายุ (N = 400).....	66
ตารางที่ 14 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของโมเดลสมการเชิงโครงสร้างผู้สูงอายุที่ อาศัยอยู่บ้านพักส่วนตัวส่วนตัว (N = 200).....	67
ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของโมเดลสมการเชิงโครงสร้างผู้สูงอายุที่ อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงอายุ (N = 200)	68
ตารางที่ 16 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	69

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 โมเดลอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย.....	34
ภาพที่ 2 โมเดลอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย ($N = 400$).....	57
ภาพที่ 3 โมเดลอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว ($N = 200$).....	60
ภาพที่ 4 โมเดลอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย ($N = 200$).....	63

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว คือ มีประมาณร้อยละ 10 ของประชากรทั่วโลก ส่วนในประเทศที่พัฒนาแล้วมีผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 20 ในประเทศที่กำลังพัฒนามีประมาณร้อยละ 8 ส่วนในทวีปเอเชียประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 ถึงปี พ.ศ. 2573 จะมีอัตราผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไปเติบโตสูงขึ้นไปถึง 66 เปอร์เซ็นต์ (United Nations, 2015) และในขณะนี้ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยมีสัดส่วนของประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นเป็นลำดับต่อปีตั้งแต่ร้อยละ 6.8 ในปี 2537 เป็นร้อยละ 14.9 ในปี 2557 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557) ซึ่งสังคมที่มีประชากรมีอายุยืนยาวขึ้น จะเป็นสัญญาณแห่งความเจริญรุ่งเรือง สังคมใดมีระบบการดูแลผู้สูงอายุให้มีโอกาสได้ใช้ชีวิตอย่างปลอดภัยและเป็นสุขมากเท่าใด ยิ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าอย่างแท้จริง

ความสำคัญของประเด็นผู้สูงอายุไม่ได้ขึ้นกับจำนวนที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุแต่เพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยว่าเป็นอย่างไร โดย The WHOQOL Group (2007) หรือกลุ่มองค์กรคุณภาพชีวิตโลก ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าเป็นการรับรู้ถึงความพึงพอใจในชีวิตและสถานะของบุคคลในสังคม โดยจะสัมพันธ์กับเป้าหมายและความคาดหวังของตนเอง ภายใต้ค่านิยม มาตรฐานของสังคมและสิ่งอื่นๆที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ Cummin Eckersley Pallant Vugt และ Misajon (2003) พบว่าความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลเพิ่มขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นมีชีวิตที่มั่นคง การมีสุขภาพที่ดี ปราศจากการเจ็บป่วย บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และมีความสุขในการดำเนินชีวิต ที่สำคัญรัฐบาลไทยก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของผู้สูงอายุจึงได้กำหนดนโยบายและมาตรการสำหรับผู้สูงอายุระยะยาวพ.ศ.2545-2564 สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ ผู้สูงอายุจะต้องมีสุขภาวะ (well-being) ที่ดี สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ได้รับการส่งเสริมและให้บริการความรู้ โดยเน้นที่การส่งเสริมสุขภาพ และการดำรงชีวิตในบั้นปลายอย่างมีคุณค่า

เมื่อบุคคลอายุเพิ่มมากขึ้นก็จะมีเปลี่ยนแปลงจากการมองที่ปัจจัยภายนอกมาเป็นการมองเข้ามาที่ปัจจัยภายในตนเอง โดยพยายามที่จะหาคำตอบจากการมองปัจจัยภายในตนเองมากขึ้น ผู้สูงอายุจะมองเข้ามาภายในตนและตระหนักถึงการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน (Personal self-esteem) มากกว่าที่จะมองความสำคัญในรูปลักษณะภายนอกหรือความเสื่อมของร่างกาย และเริ่มที่จะยอมรับทั้งความสำเร็จและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้สูงอายุ การเห็น

คุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน ถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัด ความพึงพอใจในชีวิต (Baumeister, Campbell, Krueger & Vohs, 2005) และเป็นตัวที่จะช่วยปกป้องจากความวิตกกังวลรวมไปถึง ความวิตกกังวลกับการดำรงชีวิตอยู่ต่อไป โดยในงานวิจัยของ Barkow (1980) ได้กล่าวไว้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเอง นั้นมีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาและมีความเกี่ยวข้องไม่ใช่แค่เพียงการเห็นคุณค่าของตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเพียงอย่างเดียว แต่สิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญสำหรับช่วงวัยของผู้สูงวัยนั้น ก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ใกล้ชิดกับตนเอง เพราะความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและเพื่อน สนิทรอบตัวก็เป็นสิ่งสำคัญต่อการทำให้ผู้สูงวัยรู้สึกว่ามีคุณค่า หรือเรียกได้ว่าการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relational self-esteem) (Du, King & Chi, 2012) นอกจากนี้การที่บุคคลเห็นคุณค่าในตนเอง และรับรู้ว่ามีผู้อื่นประเมินตนในทางบวก ทำให้มีความพึงพอใจในชีวิตที่มากขึ้น เช่นเดียวกับที่ทฤษฎีของ Maslow ได้กล่าวไว้ว่าคนเรามีความต้องการเป็นลำดับขั้น โดยในขั้นที่สี่ของ Maslow ได้กล่าวไว้ว่า ความสำคัญของคนเรานั้นก็คือ ความต้องการได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Esteem Needs) หมายถึงการมีความคิดเห็นต่อตนเองที่ดีและได้เป็นที่ชื่นชมจากผู้อื่น รวมไปถึง การมีความรู้ความสามารถ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน และนอกจากนี้ยังรวมถึง สถานภาพทางสังคม ซึ่งเมื่อบุคคลมีความพึงพอใจต่อตนเอง บุคคลนั้นก็จะมีภาวะภาคภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในตนเองมากยิ่งขึ้น เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นนี้แล้วก็สามารถพัฒนาไปสู่ความต้องการในขั้นต่อไปจนถึงขั้นสุดท้ายที่เป็นความต้องการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ (Self actualization)

นอกจากนี้ปัจจัยในเรื่องของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย (Living Environment) ก็ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงวัย (WHO, 2007) และยังเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการมีชีวิตที่ดีของผู้สูงวัย งานวิจัยของ Iwarsson Oswald และ Wahl (2012) ได้ให้ความสำคัญกับผู้สูงวัยว่าเป็นช่วงวัยที่มีความสำคัญและจะได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงอายุอื่นๆ ในช่วงชีวิตของคนเราจะพบว่าผู้สูงวัยใช้เวลาอยู่กับบ้านของพวกเขามากที่สุดถึงร้อยละ 90 สำหรับผู้สูงวัยที่อายุมากกว่า 85 ปี นอกจากนี้ผู้ที่มีสุขภาพจะมีพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับสมาชิกในครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน และคนอื่นๆ โดยสถาบันครอบครัวนับเป็นเครือข่ายสำคัญที่สุด เนื่องจากความใกล้ชิดผูกพันทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกมั่นคง การรับรู้ตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม การมีโอกาสได้อบรมเลี้ยงดูบุตรหลาน หรือการช่วยเหลือบุคคลอื่น ทำให้ผู้สูงวัยรับรู้ถึงความคุณค่าในตนเอง (Wang, Iwaya, Kumano, Suzukamo, Tobimatsu & Fukudo, 2002) ดังนั้น สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยจึงมีความสำคัญต่อผู้สูงวัยมาก ช่วยให้ผู้สูงวัยสามารถได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ได้อย่างครอบคลุม เพื่อให้ผู้สูงวัยเกิดสุขภาวะ

จากปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ นักวิจัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้ทำการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้สูงวัยมีสุขภาพดี แต่การศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบสุขภาพของผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักตนเองกับผู้สูงวัยที่อาศัยใน โครงการที่พักผู้สูงวัย เช่น อาคารสรวงคนิเวศ ยังไม่มีผู้ใดศึกษา ปัจจุบันสถานที่พักของผู้สูงวัย ดังเช่น สรวงคนิเวศเป็นแนวทางใหม่อีกที่หนึ่งของผู้สูงวัย เพราะเป็นสถานที่พักสำหรับผู้สูงวัยที่สามารถเลือกพักได้ด้วยตนเองและเป็นสถานที่ที่สะอาดสะอ้านสบาย น่าอยู่ สิ่งแวดล้อมที่สวยงาม ตลอดจนกิจกรรมและการบริการที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงวัย แม้ว่าจะต้องชำระค่าบริการในอัตราที่ค่อนข้างสูง แต่ผู้สูงวัยก็พึงพอใจที่จะเข้าพัก ด้วยเหตุผลเรื่องการบริการ สิ่งแวดล้อม ความสะอาดสบาย การดูแลด้านสุขอนามัยที่ผู้สูงวัยจะได้รับอย่างเต็มที่ ซึ่งจะมีแตกต่างจากผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ตามบ้านพักคนชราที่ไม่มีบุตรหลานเลี้ยงดูหรือผู้สูงวัยที่มีฐานะความเป็นอยู่ค่อนข้างยากจน บุตรหลานไม่สามารถให้การดูแลเอาใจใส่ เพราะเหตุนี้งานวิจัยนี้จึงอยากศึกษาเปรียบเทียบระหว่างผู้สูงวัยที่อาศัยใน โครงการที่พักผู้สูงวัย ดังเช่น อาคารสรวงคนิเวศ กับผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักของตน ว่าจะมีความแตกต่างหรือไม่ อย่างไร

ดังนั้นในการศึกษารังนี้ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยระหว่างผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัวกับผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย เช่น อาคารสรวงคนิเวศ กับสุขภาพของผู้สูงวัย โดยมีอิทธิพลส่งผ่านของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เนื่องจากผู้สูงวัยเป็นผู้สูงอายุของบ้านปลายชีวิตและอยู่ในช่วงวัยที่ต้องการการเป็นที่เคารพนับถือ ต้องการรู้สึกถึงว่าตนเองยังมีคุณค่า และมีคุณค่าต่อสังคม รวมไปถึงการตอบสนองทางด้านร่างกาย จิตใจและสังคมที่เหมาะสม เพื่อให้มีสุขภาพ

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ต่อผู้สูงวัย

สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ถือเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้สูงวัย (WHO, 2007) และยังถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงวัย เช่นงานวิจัยของ Heywood Oldman และ Mean (2002) ได้กล่าวไว้ว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยจะมีความปลอดภัย รวมไปถึงการออกแบบที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม สำหรับผู้สูงวัย ในประเทศอเมริกาที่ถือได้ว่าเป็นประเทศที่ให้ความสำคัญอย่างมากกับเรื่องผู้สูงวัยโดยรัฐบาลของอเมริกาก็ได้เสนอความคิดเกี่ยวกับ “โครงการบ้านที่เป็นได้ทุกอย่าง” บ้านที่เป็นได้ทุกอย่างนั้นหมายถึง การออกแบบบ้านสำหรับผู้สูงวัย การจัดเพื่อนบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้เคียง รวมไปถึง สาธารณูปโภคและ สาธารณสุข เป็นต้น นอกจากนี้ในระดับนานาชาติหรือ องค์กร World Health Organization ก็ได้ตระหนักถึง

ความสำคัญของที่อยู่อาศัยและมีโครงการ Age-friendly Environments Program หมายถึง เป็นโปรแกรมที่มี การใส่ใจในเรื่องของสิ่งแวดล้อมและปัจจัยทางสังคมที่จะเป็นตัวกระทบต่อสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุ และยังรวมไปถึงการออกแบบบ้าน สถานที่ตั้งของบ้านที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยจึงเป็นสิ่งที่สำคัญต่อคุณภาพชีวิตที่ดีของผู้สูงอายุ ในปัจจุบันจึงทำให้เกิดเป็นบ้านพักผู้สูงอายุที่มีการดูแลทั้งทางด้านสุขภาพกายรวมไปถึงสุขภาพทางใจมากยิ่งขึ้น

บทบาทของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยต่อผู้สูงอายุ

สภาพที่แย่งลงของผู้สูงอายุจะทำให้ผู้สูงอายุมีการเคลื่อนไหวที่ช้าลง เพราะฉะนั้น ลักษณะที่อยู่อาศัย การออกแบบที่มีความปลอดภัย สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ เพราะฉะนั้น ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยในเรื่องของความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยที่ดีควรมีความสะดวกสบายต่อการออกไปซื้อของ ธนาคาร หรือโรงพยาบาล (The WHOQOL Group , 2007) นอกจากนี้ สภาพแวดล้อมตามกรอบแนวคิดของ World Health Organization's (WHO) นั้น หมายถึง ลักษณะบ้านพักอาศัย การขนส่ง เพื่อนบ้าน การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ชุมชน และ การบริการของโรงพยาบาล จากงานวิจัยของ Kasl Will Whtie และ Marcuse (1982) และ งานวิจัยของ McCarthy Byrne Harrison และ Keithley (1985) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ ซึ่งเปรียบเทียบผู้สูงอายุที่อยู่บ้านที่ค่อนข้างมีฐานะกับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านที่ยากจน โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุที่มีสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยที่ยากจนพบความสัมพันธ์ทางลบกับสุขภาพ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Tomaszewski (2013) ผู้สูงอายุชาวออสเตรเลีย อายุ 50 ปีขึ้นไป พบว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ย่ำแย่และบ้านที่มีคุณภาพไม่ดีรวมไปถึงเพื่อนบ้านที่อยู่อาศัยที่ไม่ดี ส่งผลต่อการมีคุณภาพชีวิตที่แย่งลง รวมถึงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ลดลงอีกด้วย นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Kwok Yan Chi และ Jackie (2013) ได้ศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงอายุในเรื่องของสภาพแวดล้อมและศึกษาว่าสภาพแวดล้อมจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุดีขึ้นหรือไม่ การศึกษาครอบคลุมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย กิจกรรมในชีวิตประจำวันหรือกิจกรรมนอกบ้าน กิจกรรมภายในบ้าน เช่น การทำงานบ้าน การดูทีวี รวมไปถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผลการวิจัยพบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จะต้องมีย่างเพียงพอสำหรับผู้สูงอายุ อาทิ เช่น การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สาธารณะ การมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ถ้าสภาพแวดล้อมมีเพียงพอตามที่ต้องการแล้ว ซึ่งรวมถึง ทางด้านสาธารณสุข ก็จะนำไปสู่คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ดีขึ้น ซึ่งนอกจากภายนอกบ้านแล้ว ภายในบ้าน เช่นการมีกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนหรือ

ครอบครัว ก็นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่ามีการวิจัยเปรียบเทียบที่อยู่อาศัยระหว่างคนในเมืองกับคนที่อยู่ในชนบท โดยงานวิจัยของ Yiengprugsawan Seubsman Khamman Lim Sleigh และ Thai Cohort Study Team (2010) พบว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบทรายงานว่าตนเองมีความเป็นอยู่ที่ดีในชีวิตมากกว่า ผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมือง โดยเฉพาะความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (Sense of community) ที่อยู่ในชนบทจะรู้สึกว่าได้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน สูงกว่าคนในเมือง ถึงแม้ว่าคนในเมืองจะมีฐานะการเงินทางสังคมที่ดีกว่าคนที่อาศัยอยู่ในชนบท แต่ในเรื่องของมาตรฐานที่อยู่อาศัย ความสำเร็จในชีวิต และความปลอดภัยในที่อยู่อาศัย ผู้ที่อาศัยอยู่ในชนบทรายงานคะแนนที่สูงกว่าคนที่อยู่ในเมือง

ส่วนปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยก็ได้มีการวิจัยของ Evans Wells และ Moch (2003) กล่าวถึงความสำคัญของที่อยู่อาศัยว่ามีปัจจัยเหล่านี้คือ

1. อัตลักษณ์ (Identity) หรือเรียกได้ว่าบ้านที่อยู่อาศัยถือเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความมั่นคงในชีวิต หรือการมีคุณภาพในชีวิตที่ดี เพราะฉะนั้นหากคนที่มีที่อยู่อาศัยที่ย่ำแย่ก็จะส่งผลกระทบต่อารเห็นคุณค่าในตนเองได้เพราะการมีบ้านอยู่อาศัยถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ของฐานะตนเอง การมีที่อยู่อาศัยของตนเองทำให้มีการส่งผลกระทบต่อบุคคลอื่นที่จะทำให้ผู้อื่นแสดงความเคารพนับถือ บ้านถือได้ว่าเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงภายในและภายนอกว่าเราเป็นใคร ประสบความสำเร็จในชีวิตหรือไม่

2. ความไม่มั่นคงปลอดภัย (Insecurity) สำหรับบุคคลที่มีรายได้ค่อนข้างต่ำ ไม่เพียงแต่จะมีแนวโน้มที่มีที่อยู่อาศัยที่ไม่ดีแล้วยังรวมถึงความรู้สึกไม่ปลอดภัยหรือไม่มั่นคงในชีวิตอีกด้วย

3. การสนับสนุนทางสังคม (Social Support) แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์มีความสนิทสนมกับตัวบุคคล เช่น ครอบครัว คู่สมรส ญาติพี่น้องและเพื่อนสนิท กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่มีความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น เพื่อนร่วมงาน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการวิจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคมของ Sojung Park และ Sangchul Lee (2016) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสภาพแวดล้อมว่าจะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีและความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัย โดยผลงานวิจัยพบว่าผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่คนเดียวและมีฐานะที่ค่อนข้างยากจนจะมีความพึงพอใจในชีวิตที่สูงได้ก็ต่อเมื่อผู้สูงวัยได้รับการสนับสนุนจากทางกลุ่มสังคม

4. การควบคุม (Control) บ้านเปรียบเสมือนภาพสะท้อนถึงตัวตนและความรู้สึกถึงความปลอดภัย บ้านที่อยู่อาศัยที่ดีนั้นจะต้องมีการป้องกันที่ดีรวมถึงสภาพสังคมที่ดี (Altman, 1975) ผู้ที่อยู่อาศัยอยู่ในบ้านที่มีคุณภาพที่ต่ำส่งผลให้มีพฤติกรรมการศึกษาเรียนรู้ลดลงและก่อให้เกิดความรู้สึกช่วยตนเองไม่ได้ (Helplessness) นอกจากนี้ บริเวณบ้านที่อยู่อาศัย ขนาดบ้าน ก็มีความสัมพันธ์กับการรับรู้ความสามารถของตน (Self-efficacy) (Rosenbaum, 2002) และจากงานวิจัยของ Elaine Orini และ Kinsler (2010) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยที่

ย้ายที่อยู่อาศัยมาอยู่ไปในที่ที่เล็กกว่าเดิมหรือเรียกได้ว่าเป็นชุมชนของผู้เกษียณอายุ retirement community (RC) ที่ซึ่งจะทำให้การเป็นอยู่ของผู้สูงวัยมีอิสระมากขึ้น โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนอาศัยอยู่ใน RC ส่วนอีก 30 คนอาศัยอยู่ที่ชุมชนบ้านพักอาศัยปกติทั่วไป community dwellers (CD) โดยผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ที่ RC ที่ซึ่งมีขนาดที่เล็กกว่า CD จะใช้เวลาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ น้อยกว่าถึง 3000 โดยนับเป็นการก้าวเดินของผู้สูงวัยและรวมไปถึงการรายงานตนเอง (Self-report) เกี่ยวกับสุขภาพร่างกายที่มีคะแนนน้อยกว่าคนที่อาศัยอยู่ใน CD เพราะฉะนั้นขนาดของชุมชนที่อยู่อาศัยก็สามารถเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะส่งผลต่อสุขภาพร่างกายได้ จากงานวิจัย Carp (1975) ได้กล่าวไว้ว่าผู้สูงวัยรู้สึกถึงความไม่พึงพอใจต่อที่อยู่อาศัยที่ตนเองอยู่และโดยส่วนมากต้องการที่จะย้ายไปยังสถานที่ที่ดีกว่าที่ตนเองอยู่ ซึ่งการย้ายไปยังสภาพแวดล้อมจะส่งผลให้ผู้สูงวัยมีความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยมากขึ้นทั้งในช่วงระยะเวลาสั้นๆ และระยะเวลายาว ณ ปัจจุบันจึงเป็นเหตุผลที่ว่า โครงการเกี่ยวกับบ้านที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่เป็นทางเลือกที่ดีต่อผู้สูงวัย และจากงานวิจัยของ Yu-Tzu Prina และ Brayne (2014) แนวโน้มประชากรผู้สูงวัยที่เพิ่มมากขึ้นจึงทำให้เกิดความคิดใหม่ขึ้นมาในเรื่องของ Age-friendly cities โดยมุ่งเน้นการสร้างเมืองและสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของผู้สูงวัยโดยผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะอธิบายเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยโดยใช้ข้อมูลจาก the Cognitive Function และ Ageing Study II (CFAS II) จากประเทศอังกฤษ โดยสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยอธิบายได้ถึงในระดับชุมชน ถนนที่อยู่อาศัย รวมไปถึงชุมชนที่อยู่ การเกิดอาชญากรรมแถวที่อยู่อาศัย โดยประเมินอยู่บนพื้นฐานของการสังเกตการณ์จาก Google Street View ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงวัยในอังกฤษมีลักษณะการอยู่อาศัยในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพที่แตกต่างกัน และมีงานวิจัยอีกมากมายที่ค้นพบว่ามีหลากหลายปัจจัยเป็นตัวส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้สูงวัยอาทิเช่น สถานภาพทางการเงิน การได้รับความต้องการขั้นพื้นฐาน (Oishi, Diener, Lucas & Suh, 2009; Pinaut & Sörensen, 2000; Silverstein, Cong & Li, 2006)

สรุปได้ว่าความสำคัญของบ้านพักอาศัยส่งผลกระทบต่อสุขภาพทั้งทางกายและทางใจของบุคคล และรวมไปถึงจากงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม เกี่ยวกับบริเวณที่อยู่อาศัยของบุคคลที่อยู่ในชุมชนหรือสังคมนั้นๆ จะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางสังคมที่แตกต่างกันอีกด้วย

Buffel Verté Donder Witte Dury Vanwing และ Bolsenbroek (2012) ได้ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวกับผู้สูงวัยและสภาพแวดล้อมสังคมที่อยู่ในปัจจุบันของผู้สูงวัย โดยได้สรุปทิศทางของสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้สูงวัยไว้ดังนี้

1. ความสัมพันธ์กับผู้อื่น (Interpersonal relationships) มนุษย์มักจะมีการลำดับความสัมพันธ์เป็นระดับชั้น อย่างเช่น ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ถือได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่สำคัญมากที่สุดในชีวิตของผู้สูงวัย ตามด้วยความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนสนิทที่คอยช่วยเหลือและเป็นทั้งแรงสนับสนุนให้กับผู้สูงวัย นอกจากนี้ยังรวมไปถึงความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านที่อยู่อาศัยใกล้เคียงกัน ซึ่งในแต่ละความสัมพันธ์ก็จะทำหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป รวมไปถึงความช่วยเหลือ สนับสนุน และการให้กำลังใจ

2. การเป็นมากกว่าความช่วยเหลือและการสนับสนุน (Beyond Help and Support) ในการศึกษาเกี่ยวกับการสนับสนุนทางสังคม (Social Support) พบว่าแต่ละบุคคลไม่ได้ถูกหล่อหลอมมาจากสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น บุคคลถูกเลี้ยงดูมาในครอบครัว แต่ก็ต้องพบเจอกับสภาพแวดล้อมต่างๆ เช่น เพื่อนร่วมงาน คู่สมรส เพื่อนสนิท เป็นต้น และรวมไปถึงการหล่อหลอมมาจากสภาพแวดล้อมในแต่ละวันที่เราพบเจอ เพราะฉะนั้น สิ่งที่จะมาช่วยสนับสนุนให้กับผู้สูงวัยก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล

3. ความเหนียวแน่นและความหลากหลายทางสังคม (Social cohesion and diversity) การมีเครือข่ายทางสังคม ที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน หรือเรียกได้ว่าเป็น Sense of community การที่ผู้สูงวัยรู้สึกได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนสังคม และ Social cohesion ไม่ใช่แค่เพียงการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมแต่รวมไปถึงการมีความหลากหลายในการเป็นอยู่ ดังนั้น สภาพแวดล้อมทางสังคม มีความเกี่ยวข้องกับ การที่ผู้สูงวัยมีการติดต่อกับทางสังคม ได้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนสังคมและรวมไปถึงการเป็นที่รักของผู้คน

4. ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัย (Sense of security and feelings of safety) ผู้สูงวัยเป็นช่วงวัยที่ต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดทั้งทางด้านสุขภาพและจิตใจ เพราะฉะนั้นสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับผู้สูงวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงวัย นอกจากนี้ความรู้สึกมั่นคงปลอดภัยเป็นปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพ และรวมไปถึงความพึงพอใจในชีวิต

5. ชุมชนที่อยู่อาศัยเป็นแหล่งเรียนรู้ (The neighbourhood as a learning space) คือ บุคคลสามารถที่จะเรียนรู้สิ่งต่างๆเพิ่มเติมจากการสังเกตและการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้วัฒนธรรมภายในสังคมผ่านเพื่อนบ้านของตนเอง จากการทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมสังคม พบว่า สิ่งแรกที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้สูงวัยนั่นก็คือ เพื่อนบ้าน ซึ่งเพื่อนบ้านมีความสำคัญอย่างมากในชีวิตประจำวันของผู้สูงวัย นอกจากนี้ มีงานวิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงวัยและพบว่า การเกษียณอายุถือได้ว่าเป็นการทำให้เราสามารถค้นพบกับกิจกรรมใหม่ๆและอาจจะเป็นบทบาทที่สำคัญในชีวิต (Verte' & Verhaest, 2005)

6. ทูทางสังคม (Social capital) คือ ความไว้วางใจเชื่อใจคนในชุมชนที่อยู่อาศัยเดียวกันในเครือข่ายของทางสังคมเดียวกัน (Kretzmann & Mcknight, 1993)

7. ความหลากหลายและความไม่เท่าเทียม (Heterogeneity and inequality) คือ ผู้สูงอายุแต่ละคนก็มีความหลากหลายและความแตกต่างกันทั้งทางด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตใจ รวมไปถึงฐานะทางการเงินที่ไม่เท่าเทียมกัน ยกตัวอย่างเช่น ความแตกต่างของผู้สูงอายุแต่ละคน รูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) สุขภาพ และความแตกต่างในการได้รับการบริการขั้นพื้นฐาน แหล่งปัจจัยทางวัตถุ ความสัมพันธ์ทางสังคม และกิจกรรมภายในเมือง ซึ่งผู้สูงอายุแต่ละคนอาจจะได้รับอย่างไม่เท่าเทียมกัน

โดยสรุปจากงานวิจัยของ Buffel Verté Donder Witte Dury Vanwing และ Bolsenbroek (2012) ความหมายของสภาพแวดล้อมทางสังคมของผู้สูงอายุ คือการที่ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณเองมีตัวตนภายในสังคมและมีความสัมพันธ์กับทางสังคมหรือชุมชน

จากทฤษฎีที่กล่าวมายังมีทฤษฎีที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับสิ่งแวดล้อม อีกคือทฤษฎี The ecological theory of ageing (Lawton & Nahemow, 1973) โดยอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมและความสามารถของผู้สูงอายุ เพราะเนื่องจากในวัยสูงอายุความสามารถในการทำสิ่งต่างๆไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมที่ปกติเคยทำ หรือไม่เคยทำก็จะลดลง ทำให้พฤติกรรมของผู้สูงอายุจะต้องมีการพึ่งพิงกับเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมมากยิ่งขึ้น กิจกรรมที่ทำก็จะลดลงไปตามอายุและมีความต้องการในชั้นความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น เพราะฉะนั้นสภาพแวดล้อมจึงเป็นตัวสำคัญที่จะทำนายถึงพฤติกรรมของผู้สูงอายุ

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยกับสุขภาวะ (well-being)

ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมมีผลต่อคุณภาพชีวิตซึ่งส่งผลต่อการมีสุขภาวะที่ดี จากงานวิจัยของ Ghassemzadeh Nasseh Arastoo Kamali Foroushani และ Arzaghi (2012) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นโรคเบาหวาน ระหว่าง 2 กลุ่ม กลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่ที่บ้าน (residence of home) และกลุ่มผู้สูงอายุที่อยู่บ้านพักคนชรา (nursing home) โดยมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 93 คน โดยเป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรา และคนผู้สูงอายุที่บ้านพักส่วนตัว ซึ่งอยู่ในประเทศอิหร่าน ใช้การวิเคราะห์ Anova และ t-test ผลการศึกษาที่ได้พบว่าสภาพร่างกายและสภาพทางสังคม (physical and social domain) ของผู้สูงอายุที่ป่วยเป็นโรคเบาหวานที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรานั้น ดีกว่าผู้ป่วยเบาหวานที่อาศัยอยู่ที่บ้านพักส่วนตัวแต่ในทางด้านสภาพทางจิตใจ (psychological domain) ผลพบว่าได้ผลตรงกันข้ามเช่นเดียวกับ งานวิจัยของ Given และ Range

(1990) ที่พบผลการวิจัยว่า ผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในชุมชนผู้สูงวัยรายงานว่าตนเองมีความพึงพอใจในชีวิตสูงกว่าผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรา นอกจากนี้ยังพบว่าผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรา รายงานถึงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความซึมเศร้าและความวิตกกังวลที่มากกว่าอีกด้วย รวมไปถึงงานวิจัยของ Broadbent Wander และ McGillivray (2014) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผู้สูงวัยในบ้านพักคนชรากับผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านตนเอง ว่ากลุ่มใดจะมี สุขภาวะที่ดีกว่ากัน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่าผู้สูงวัยในบ้านพักคนชรามีการระบุถึงความพึงพอใจในชีวิตและความรู้สึกปลอดภัยมากกว่าผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Tomaszewski (2013) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยกับการมีสุขภาวะที่ดี (Well-being) โดยผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่แย่ และ บ้านที่อยู่อาศัยไม่มีคุณภาพ ก็จะส่งผลกระทบต่อ สุขภาวะผู้สูงวัยที่ไม่ดี รวมไปถึงการมีส่วนร่วมทางสังคม เช่น ความถี่ในการพบเจอผู้อื่น และการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ก็จะเป็นตัวที่ส่งผลกระทบต่อ สุขภาวะของผู้สูงวัย ซึ่งจะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการมีสุขภาวะที่ดีของผู้สูงวัย ซึ่งปัจจัยของการมีสุขภาวะที่ดีก็จะส่งผลให้ผู้สูงวัยมีความรู้สึกในเชิงบวกหรือรู้สึกพึงพอใจในชีวิตของตนเองมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้สูงวัยจะมีความพึงพอใจในชีวิตที่สูงหากผู้สูงวัยได้อยู่กับคู่รักของตนเองหรือการได้อยู่กับครอบครัวเมื่อเปรียบเทียบกับผู้สูงวัยที่อยู่เพียงลำพัง และผู้สูงวัยที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีจะรายงานตนเองว่ามีความพึงพอใจในชีวิตที่สูงและนอกจากนี้สมาชิกในครอบครัวเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการมีสุขภาวะที่ดี ของผู้สูงวัย

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผู้สูงวัยทั้งที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัวและโครงการที่พักผู้สูงวัย โดยความแตกต่างของที่พักส่วนตัวและโครงการที่พักผู้สูงวัยจากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพบว่า โครงการที่พักผู้สูงวัย ดังเช่น อาคารสวนคนนิเวศ สภากาชาดไทย เป็นโครงการต้นแบบสำหรับที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัย และศูนย์การสนับสนุนงานวิจัยและการเรียนการสอน (Research and Training Center) โดยไม่ได้แสวงหาผลกำไร ภายใต้การดำเนินงานของสภากาชาดไทย ว่าเป็นการพัฒนาโครงการเพื่อถวายแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในวโรกาสที่ทรงเจริญพระชนม์มายุ 40 พรรษา และเพื่อลดช่องว่างของเวลา และความแตกต่างของวัย ที่เป็นเหตุสำคัญทำให้เกิดการละเลยต่อผู้สูงวัย ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุให้มีสภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรง โครงการสวนคนนิเวศ ให้ความสำคัญในทุกการออกแบบ ตั้งแต่ห้องชุดพักอาศัย สภาพแวดล้อม และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในโครงการ เพื่อให้เหมาะสมต่อการใช้ชีวิต และสามารถตอบสนองความเป็นอยู่และความต้องการอย่างแท้จริง

จากที่ผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาในโครงการที่พักผู้สูงวัย เช่น สวางคนิเวศ ทำให้พบสาระสำคัญที่น่าสนใจเกี่ยวกับโครงการที่พักผู้สูงวัย ว่ามีความแตกต่างจากบ้านพักส่วนตัวและเป็นแนวทางใหม่สำหรับผู้สูงวัย ปัจจัยแรกที่สำคัญของผู้สูงวัยที่เลือกที่จะมาใช้โครงการที่พักผู้สูงวัยคือ ผู้สูงวัยไม่ต้องการพึ่งพาอาศัยลูกหลาน ผู้สูงวัยมีความต้องการบ้านที่พักผู้สูงวัย โดยไม่อยากอยู่บ้านหลังใหญ่ๆ ที่ตนเองไม่อาจทำนุบำรุง หรือดูแลบ้านได้อีกต่อไป เพราะฉะนั้นโครงการที่พักผู้สูงวัยเช่น สวางคนิเวศ จึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ และเป็นสถานที่พัก ที่จะมีตัวเลือกให้สำหรับผู้สูงวัย เช่น ห้องพักแบบสวีท คือมีห้องนอน ห้องรับแขก ห้องน้ำในตัว เหมือนโรงแรม มีพนักงานมาทำความสะอาดห้องให้ ซักเสื้อผ้าให้ (อาทิตย์ละครั้ง) เมื่อถึงเวลาทานอาหาร ผู้สูงวัยสามารถลงไปรับประทานอาหารได้ที่ห้องอาหารของโครงการ เมนูอาหารก็จะมีหลากหลาย แต่ถ้าผู้สูงวัยท่านใดต้องรับประทานอาหารที่หมอกำหนด ทางโครงการที่พักผู้สูงวัยก็จะสามารถจัดอาหารให้กับผู้สูงวัยได้ ที่สำคัญที่สุดคือในเรื่องของการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม เพราะแต่ละวันจะมีกิจกรรมต่างๆ เช่น อาจมีคอนเสิร์ต มีชมรม หนอนหนังสือ มีกิจกรรมศิลปะ งานวาด มีการเล่นหมากรุก บริดจ์ มีการพาไปเที่ยวนอกสถานที่ หากต้องการไปซื้อของใช้ส่วนตัว ก็จะมีการจัดตารางเวลา มีรถพาออกไปข้างนอกเพื่อที่จะซื้อของใช้ส่วนตัว นอกจากนี้ภายในโครงการจะมีการแบ่งส่วนที่เป็นส่วนตัว สำหรับผู้สูงวัยที่ยังมีสุขภาพดี ต้องการใช้ชีวิตที่มีคุณภาพในช่วงวัยนี้อยู่กับเพื่อนวัยเดียวกัน เข้าใจในสิ่งที่ตัวเองต้องเผชิญ มีสวัสดิการและบริการที่ใส่ใจและจัดไว้สำหรับผู้สูงวัยโดยเฉพาะ และส่วนที่ ดูแลผู้สูงวัยที่ไม่อาจช่วยเหลือตัวเองได้ หรือ ยังเดินได้ แต่ความทรงจำ หรือสภาวะจิตใจ อาจทำให้การอยู่คนเดียวเป็นอันตราย (ความทรงจำเสื่อม ทำอาหารแล้วลืมปิดไฟ มีอาการหลง หรือทำร้ายตัวเอง) โดยทางโครงการจะมีพยาบาลและหมอคอยดูแลอยู่ตลอด 24 ชั่วโมง นอกจากนี้ทางโครงการบ้านพักผู้สูงวัย ยังเปิดโอกาสให้ครอบครัวของผู้สูงวัยสามารถมาอยู่กับผู้สูงวัยในโครงการที่พักได้และผู้สูงวัยก็ไม่จำเป็นต้องอยู่ที่โครงการบ้านพักผู้สูงวัยตลอดเวลา จะเห็นได้ว่าปัจจัยสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญต่อผู้สูงวัยอย่างมาก นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยถือว่าเป็นหนึ่งในปัจจัยสี่ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการดำรงชีพของมนุษย์ เพราะชีวิตของผู้สูงวัยส่วนใหญ่ เวลาสองในสามของแต่ละวัน มักจะใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านพักอาศัย ทั้งการพักผ่อนหลับนอน และการทำกิจกรรมต่างๆ ภายในครอบครัว ส่วนเวลาที่เหลือเป็นเวลาของการทำงานหรือทำกิจกรรมในสถานที่อื่นๆ ดังนั้น จึงนับว่าเป็นสิ่งจำเป็น

ที่จะขาดไม่ได้ และสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยมีส่วนทำให้คุณภาพชีวิตของผู้สูงวัยเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดี ดังนั้นด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอสมมติฐานข้อที่ 1

สมมติฐานข้อที่ 1 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง

ในงานวิจัยของ Junko Kyoko Junko และ Yoshiko (2014) ได้ศึกษาผู้สูงวัยที่ป่วยเป็นโรคหลอดเลือดในสมองที่อาศัยอยู่ที่บ้านของตนและผู้สูงวัยที่ป่วยเป็นโรคหลอดเลือดในสมองที่อาศัยอยู่ที่พักรักษาของญี่ปุ่นชื่อ Tohoku ซึ่งเป็น 1 ใน 2 สถานที่พักรักษาผู้สูงวัยใน Tohoku หรือเรียกได้ว่าเป็นสถานพยาบาลผู้สูงวัยที่ดีที่สุดของญี่ปุ่น นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองเพราะ การเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นเหมือนทัศนคติทั้งทางด้านบวกหรือลบเกี่ยวกับการรับรู้ของตนเอง หรือการรู้สึกว่าคุณค่า (Rosenberg, 1965) ซึ่งการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยที่สำคัญที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพร่างกายรวมถึงคุณภาพในชีวิตของผู้สูงวัย และผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัจจัยต่างๆที่จะมีความเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเอง จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงวัยที่ป่วยเป็นโรคหลอดเลือดในสมองที่อาศัยอยู่ที่บ้านของตน จะมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่ต่ำกว่าผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ที่พักรักษาของญี่ปุ่นชื่อ Tohoku รวมถึงผู้สูงวัยที่พักรักษาของใน Tohoku มีกิจกรรมหรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มากกว่าผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ที่บ้านของตน และพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองกับผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ที่บ้านของตน มีส่วนเกี่ยวข้องกับการที่ผู้สูงวัยจะรับรู้ว่าคุณค่าตนเองมีประโยชน์ต่อคนอื่นหรือการรู้สึกว่าคุณค่าต่อผู้อื่น ถ้าหากผู้สูงวัยรู้สึกว่าคุณค่าต่อตนเองหรือต่อใครบางคนก็จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่สูง (Motomura & Kakimoto, 2003) และผลงานวิจัยยังพบอีกว่า การที่ผู้สูงวัยมีบทบาทในบ้านพักที่อยู่อาศัยไม่ได้เป็นตัวที่จะทำให้ผู้สูงวัยมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงขึ้นแต่ผู้สูงวัยต้องรู้สึกว่าคุณค่าสำหรับผู้อื่นถึงจะเป็นตัวเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง จะเห็นได้ว่าจากงานวิจัยทั้งหมดที่ได้ยกมานั้น แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์ต่อ ปัจจัยของการเห็นคุณค่าในชีวิตอย่างมาก ซึ่งสภาพแวดล้อมเป็นส่วนช่วยให้ผู้สูงวัยมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่ต่ำหรือสูงก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยนั่นเอง นอกจากนี้ จากงานวิจัย Loomis และ Thomas (1991) ได้ทำการเปรียบเทียบผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักคนชรา (Nursing home) กับผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ที่บ้านของตนเอง (living in their own homes or Independent Residence) พบว่าผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ที่บ้านพักคนชราจะรายงานผลว่ามีปัญหาทางด้านสุขภาพร่างกาย ทัศนคติเกี่ยวกับ

สุขภาพของตนเองในทิศทางลบและมีสุขภาวน้อยกว่าผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ที่บ้านของตนเอง รวมไปถึงผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ที่บ้านของตนเองจะมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงกว่าผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ที่บ้านพักคนชรา โดยผู้วิจัยได้ให้เหตุผลเพราะว่า ผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ที่บ้านของตนเองจะรับรู้ถึงความเป็นอิสระในสภาพการเป็นอยู่ร่วมกัน และรวมไปถึงการรับรู้ถึงทางด้านสุขภาพของตนเองก็ส่งผลต่อ การเห็นคุณค่าในชีวิต อีกด้วย นอกจากนี้ในประเทศอิสราเอลได้มีการจัดทำเกี่ยวกับสถาบันของผู้สูงวัยที่ชื่อว่า Day Center ซึ่งเป็นที่สำหรับผู้สูงวัยสามารถมาใช้บริการและทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงวัยคนอื่นๆ และปัจจุบัน Day center ก็มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆจนเริ่มมีการพัฒนาไปสู่การให้อยู่สูงอายุน้อยสามารถอาศัยอยู่ได้แบบระยะยาว (Long-term) โดยใน Day center จะประกอบไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อาหารสำหรับผู้สูงวัย การเดินทาง มีผู้ดูแลสำหรับผู้สูงวัย เป็นต้น นอกจากนี้ Day center ทำให้ผู้สูงวัยมี สุขภาพมากขึ้นรวมถึงมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงกว่าผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านแบบคนเดียวยิ่งด้วย เนื่องจาก Day center ทำให้ผู้สูงวัยรู้สึกถึงการได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม รู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ มีความสามารถที่จะทำกิจกรรมต่างๆร่วมกับผู้อื่น จากงานวิจัยที่ได้ยกตัวอย่างมาทั้งหมดนั้นจะเห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยที่เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อผู้สูงวัยและการส่งผลกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งระดับของการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับที่ต่ำหรือสูงก็ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของผู้สูงวัยแต่ละบุคคล

ความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) กับสุขภาวะ (Well-being)

การเห็นคุณค่าในตนเองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีสุขภาวะที่ดีของผู้สูงวัย จากงานวิจัยของ Higgins (1987) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองและพบผลการวิจัยว่าเมื่อบุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะส่งผลให้มีความเสี่ยงที่จะมีความวิตกกังวล และมีสุขภาวะที่ไม่ดี เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Brockner และ Hulton (1978) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ผลการศึกษาพบว่าถ้าบุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงก็จะส่งผลให้มีการรายงานว่าตนเองรู้สึกมีความสุขมากกว่าคนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ นอกจากนี้การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของจิตใจ ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าและสามารถบ่งชี้คุณภาพชีวิตของบุคคลได้ว่าเป็นอย่างไร การเห็นคุณค่าในตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่มีประสิทธิภาพ บุคคลจะแสดงระดับของการเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกันออกมาโดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว ด้วยลักษณะท่าทาง น้ำเสียง คำพูด และการกระทำ บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับสูงพอ จะสามารถสร้างสรรค์ความคิดหรือการกระทำที่จะเผชิญความเครียดต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพนอกจากนี้การเห็นคุณค่าในตนเองยังเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับตัวทางอารมณ์ ทางสังคม และการเรียนรู้ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการรับรู้ชีวิตที่มีผลต่อความคิด ความปรารถนา ค่านิยม

อารมณ์ และการตั้งเป้าหมายในชีวิตของแต่ละบุคคล อันมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของเขา จนกระทั่งกลายเป็นลักษณะของบุคลิกภาพตามมา และการประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลวทั้งในชีวิตส่วนตัว หรือการทำงานในชีวิตส่วนหนึ่งก็ขึ้นอยู่กับความเห็นคุณค่าในตนเองด้วยเช่นกัน ผู้ที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจึงมีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความคาดหวังอย่างเป็นจริงและความเป็นไปได้ในความสำเร็จที่จะได้รับ ดังนั้นการเห็นคุณค่าในตนเองจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนาบุคคลไปสู่การเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ได้ในที่สุด การเห็นคุณค่าในตนเอง ประกอบด้วย การที่บุคคลมีการประเมินตนเอง (Self-evaluation) เช่น บุคคลมีความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ร่างกาย ผละกำลัง ความอ่อนแอนิสัย ข้อผิดพลาด หรือตระหนักถึงความสามารถที่จะจัดการกับปัญหา ไม่ว่าจะไปในทางบวกหรือทางลบ (Rosenberg, 1965) และประกอบกับสถานการณ์ เวลา การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Yomtov Plunkett Sands และ Reid (2015) ได้ให้ความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองไว้ว่าเป็นการที่บุคคลมีความภาคภูมิใจในตนเอง (Personal worth) การเห็นคุณค่าในตนเองได้เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญมาอย่างยาวนาน (Rosenberg, 1965) บุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงมักจะเป็นบุคคลที่มีเป้าหมายในชีวิตและแรงบันดาลใจ และบุคคลนั้นจะพยายามบรรลุเป้าหมาย และบุคคลจะใช้ความพยายามของพวกเขาถึงที่สุด จากผลจากการกระทำต่างๆ ก็จะเป็นปัจจัยที่จะส่งผลต่อบุคคลว่าจะสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตนเองตั้งไว้หรือไม่ อย่างไรก็ตามการที่บุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ที่สูงไม่ได้จำเป็นจะต้องมีการประเมินตนเองที่สูง เพราะคนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงมักจะมีภาคภูมิใจในตนเองกับสิ่งที่ได้บรรลุในเป้าหมายหรือการเห็นถึงผลที่ได้รับนั่นเอง

นอกจากนี้มีปัจจัยอยู่หลายปัจจัยทั้งทางด้านระหว่างบุคคล (interpersonal) และ ภายในตัวบุคคล (intrapersonal) ที่มีผลกระทบต่อความเห็นคุณค่าในตนเองยกตัวอย่างเช่น การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวก็เป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับทางด้านระหว่างบุคคล ที่จะมีผลต่อมุมมองที่มีต่อตนเอง (Self-image) นอกจากนี้ในปัจจัยภายในตัวบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพของผู้สูงวัยแต่ละบุคคล โดยสุขภาพเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในผู้สูงวัยเพราะจะส่งผลโดยตรงต่อการการเห็นคุณค่าในตนเอง การมีกิจกรรมในแต่ละวันของแต่ละบุคคล ก็ส่งผลกระทบต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ของแต่ละคนที่แตกต่างกัน เช่นงานวิจัยของ Donald Elizabeth Mutran และ Maria (1996) พบว่าผู้สูงวัยที่มีการเกษียณอายุจากการทำงานจะมีประสบการณ์ในเชิงลบกับการที่ต้องสูญเสียงานที่เคยทำอยู่เป็นประจำ ทำให้ส่งผลกระทบต่อความเห็นคุณค่าในตนเองและเกิดภาวะซึมเศร้า ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ นอกจากนี้ในงานวิจัยได้มีการเปรียบเทียบระหว่างผู้สูงวัยที่เกษียณอายุการทำงานแล้วกับผู้สูงวัยที่ได้รับการทำงานต่อ ผลจากงานวิจัยพบว่าผู้สูงวัยที่ยังคงมีงานทำต่อจะมี การเห็นคุณค่าในตนเองที่สูงกว่าและมีภาวะซึมเศร้าที่น้อยกว่าผู้สูงวัยที่เกษียณอายุการทำงาน จากที่

กล่าวมาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีต่อผู้สูงวัย เนื่องจากการเห็นคุณค่าในตนเองเป็นขั้นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ คือการใช้ชีวิตของตนเองอย่างมีคุณค่า เมื่อบุคคลเจอกับปัญหาที่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาได้อย่างดี จากปัจจัยทั้งทางด้าน ระหว่างบุคคล และ ภายในตัวบุคคล ต่อมาก็ได้มีงานวิจัยของ Brewer และ Gardner (1996) ดังตารางที่ 1 ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับมุมมองของตัวตน (Self) ว่านอกจากการให้ความสำคัญเกี่ยวกับตนเองแล้วยังมีความเกี่ยวข้องกับการเห็นถึงความสำคัญเกี่ยวกับผู้อื่น เช่น คนในครอบครัวจะรู้สึกกับเราอย่างไร เป็นต้น รวมไปถึงจากการประเมินของ กลุ่มสังคม จากทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคมได้กล่าวเกี่ยวกับเรื่องของตัวตน โดยให้ความสำคัญถึงอัตมโนทัศน์ (Self-concept) ของแต่ละบุคคล นั่นก็คือการที่บุคคลมีการรับรู้ว่าตนเองมีความแตกต่างจากผู้อื่นอย่างไร อย่างไรก็ตามในมุมมองการศึกษาแบบข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural) ก็ได้สนใจเกี่ยวกับมุมมองของ ตัวตน ในมุมมองใหม่นั้นก็คือเกี่ยวข้องกับการรู้สึกถึงการมีการเชื่อมโยงกับผู้อื่นและการรู้สึกเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น โดยแบ่งได้เป็น 1. individuated or personal self นั่นก็คือมุมมองเกี่ยวกับตนเองหรืออัตมโนทัศน์ ว่าตนเองมีความแตกต่างจากคนอื่นอย่างไร 2. relational or social self นั่นก็คือมุมมองเกี่ยวกับภาพสะท้อนเกี่ยวกับตนเอง ว่ามีความสำคัญต่อกลุ่มสังคมและผู้อื่นอย่างไร โดยในทฤษฎีของ Maslow ก็ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ Relational โดยเป็นขั้นตอนที่สำคัญ คือ ความต้องการการเป็นเจ้าของหรือความต้องการความรัก นอกจากนี้ Andersen และ Chen (2002) ก็ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกับ Maslow ว่าการต้องการเป็นเจ้าของหรือความต้องการได้รับความรักจากผู้อื่นเป็นพื้นฐานโดยทั่วไปของมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องการมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม (Dyer, 2000) จากงานวิจัยของ Denissen Penke Schmitt และ Aken (2008) ได้ศึกษาโดยการวิเคราะห์แบบพหุระดับ (Multilevel analysis) พบผลงานวิจัยจากที่ได้ทำการศึกษาบุคคลเป็นเวลา 25 วัน พบว่าบุคคลมีการประเมินตนเองในทางบวกมากขึ้น เมื่อได้ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนโดยเฉพาะที่เป็นเพื่อนสนิท นอกจากนี้ ความสัมพันธ์แบบคู่รักก็ยิ่งทำให้บุคคลมีการประเมินตนเองทางบวกที่มากขึ้นโดยสามารถเป็นตัวทำนายการประเมินตนเองในทางบวกได้

ตารางที่ 1

ระดับความสัมพันธ์ของSelf อ้างมาจากงานวิจัยของ Marilyn B. Brewer และWendi Gardner (1996)

Level	Self-concept	Basis of self-evaluation	Frame of reference
Individual	Personal	Traits	Interpersonal comparison
Interpersonal	Relational	Roles	Reflection
Group	Collective	Group prototype	Intergroup comparison

ต่อมา Brewer (1996) และ Luhtanen และ Crocker (1992) ได้มีการแบ่งระดับของการเห็นคุณค่าในตนเอง โดย Brewer ได้กล่าวไว้ว่า การมีการเชื่อมโยงภายในสังคม และการเป็นที่รัก ไม่ใช่แค่เพียงแค่ความผูกพันระหว่างตนเองกับคนอื่นเท่านั้นแต่ยังรวมถึงความแตกต่างขั้นพื้นฐานของแต่ละบุคคล (Brewer, 1996) โดย Brewer ได้แนวความคิดมาจากทฤษฎีของ Tajfel (1982) ที่ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีอัตลักษณ์ทางสังคม (Social identity) โดย ทฤษฎีของ Tajfel ได้มีมุมมองเกี่ยวกับ Self ไว้ 2 มุมมอง ได้แก่ อัตลักษณ์ส่วนบุคคล (personal identity) และ อัตลักษณ์ทางสังคม (social identity) โดยอัตลักษณ์ส่วนบุคคล ประกอบไปด้วย ความสามารถของแต่ละบุคคล การเข้าสังคมของแต่ละบุคคล โดยอธิบายว่า อัตลักษณ์ส่วนบุคคล คือมุมมองที่บุคคลมองว่าตนเองเป็นอย่างไร ในขณะที่ อัตลักษณ์ทางสังคม หมายถึงการที่บุคคลอื่นเช่น สมาชิกในกลุ่มสังคมมีความรู้สึกอย่างไรต่อตัวเราหรือเรียกได้ว่าการได้เป็นส่วนหนึ่งของสังคม แต่ต่อมา Brewer ได้ขยายแนวคิดของทฤษฎีของ Tajfel โดยแบ่ง Self ออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับอัตลักษณ์ตน ระดับความสัมพันธ์กับผู้อื่น และ ระดับความสัมพันธ์ของกลุ่ม โดยงานวิจัยของ Brewer ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่าคนเราจะมี การเห็นคุณค่าในตนเองที่แตกต่างกันในแต่ละระดับและสามารถวัดได้เป็นรายบุคคล โดยการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน จะอธิบายถึงการที่บุคคลรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะนิสัย รู้จักตนเอง เช่น การรับรู้ถึงขนาดของร่างกาย ความสามารถของกล้ามเนื้อ เป็นต้น ส่วนการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ คือ การที่บุคคลมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อน ส่วน การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับกลุ่ม คือการที่บุคคลประเมินตนเองว่าตนเอง

เป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือมุมมองของสมาชิกกลุ่มที่ประเมินตนเอง เช่นเดียวกับ งานวิจัยของ Constantine Lowell และ Erin (2011) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ Tripartite Self กล่าวคือ การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน หมายถึง บุคคลที่รับรู้ว่าคุณลักษณะอย่างไร บุคคลที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นในลักษณะพึ่งตนเอง จะมีมุมมองเกี่ยวกับตนเอง โดยคำนึงถึงความสามารถ คุณลักษณะ และบุคลิกภาพ หรือเป้าหมายของตนเองมากกว่าการคำนึงถึงความคิด ความรู้สึกและการกระทำของบุคคลอื่น

การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ในงานวิจัยของ Murray Griffin Rose และ Bellavia (2003) ได้กล่าวถึงความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ไว้ว่าเป็นความต้องการการเป็นเจ้าของและได้รับความรัก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Yomtov Plunkett Sands และ Reid (2015) กล่าวถึงความหมายของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ คือ การที่บุคคลมีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่น เช่น เพื่อน คู่รัก สมาชิกในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยของ Cross และคณะ (2000) ที่ได้ผลการศึกษาว่าบุคคลที่มี การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ที่สูงบุคคลนั้นก็จะมีแนวโน้มที่จะเปิดใจกับบุคคลรอบข้างในด้านความสัมพันธ์รวมไปถึงคนอื่นๆที่ตนเองเพิ่งเคยเจอเป็นครั้งแรก นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Heintzelman และ Bacon (2014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคม (social support) ว่ามีความสัมพันธ์กับสุขภาพกายรวมไปถึงสุขภาพจิตใจ โดยมีตัวแปรของ Relational self-construal เป็นตัวแปรกำกับ ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า Relational self-construal มีความสัมพันธ์กับการสนับสนุนทางสังคม สรุปผลได้ว่าคนที่มีการสนับสนุนจากทางสังคมที่สูงก็จะมี Relational self-construal สูงเช่นกัน

การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับกลุ่ม คือ การมองบุคคลโดยจำแนกเป็น คนในกลุ่ม (ingroup) และคนนอกกลุ่ม (outgroup) ต่อมาก็มีผู้วิจัย Du King และ Chi (2012) ก็ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองที่มีความเชื่อมโยงกับมุมมองของ Self ของ Brewer และ Gardner (1996) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

แนวคิดเรื่องตัวตน (*self*) อ้างมาจากงานวิจัยของ Du King และ Chi (2012)

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ Self ของ Marilyn B. Brewer และ Wendi Gardner (1996)	กรอบแนวคิดเกี่ยวกับ Self-esteem ของ HONGFEI และคณะ (2012)	ความหมายของ Concept ของ Self-esteem ของ HONGFEI และคณะ (2012)
Personal self	Personal self-esteem	บุคคลรับรู้ถึงการมีคุณค่าในตนเองผ่านคุณลักษณะของตนเอง
Relational self	Relational self-esteem	บุคคลจะรับรู้ถึงการมีคุณค่าในตนเองโดยการให้ความสำคัญถึงความสัมพันธ์กับบุคคล เช่น ครอบครัว เพื่อนสนิท โดยบุคคลนั้นจะต้องเป็นคนที่เรารู้สึกให้ความสำคัญ
Collective self	Collective self-esteem	กลุ่มคนภายในสังคมเดียวกัน (social group membership)

ในงานวิจัยของ Du และคณะ (2015) การเห็นคุณค่าในตนเอง สามารถได้รับมาจาก อัตลักษณ์ตน (ทักษะ, ความสามารถของตนเอง) และ ความสัมพันธ์ทางสังคม (การได้เป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มสังคม) โดย ความสัมพันธ์ทางสังคม สามารถจำแนกได้ระหว่าง ระดับความสัมพันธ์กับผู้อื่น และ ระดับความสัมพันธ์กับกลุ่ม โดย ความสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง การมีมุมมองเกี่ยวกับตนเองผ่านทาง การเชื่อมโยงหรือมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลสำคัญ (ครอบครัว, คู่สมรส, เพื่อนสนิท) แต่ ความสัมพันธ์กับกลุ่ม จะหมายถึง การมีมุมมองเกี่ยวกับตนเองที่สร้างมาจากความสัมพันธ์ภายในกลุ่มสังคม โดยทั่วไป

นอกจากนี้จากงานวิจัยของ Du และคณะ (2012) พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ต่อ การเห็นคุณค่าในตนเอง การลดอาการซึมเศร้า โดยเฉพาะกับกลุ่มที่มีวัฒนธรรมแบบคตริรวมหมู่ (Collectivism) เพราะสังคมที่มีวัฒนธรรมแบบเน้นที่กลุ่มสังคมจะให้

ความสำคัญต่อความสัมพันธ์ระหว่างผู้อื่นมากกว่าสังคมแบบปัจเจกบุคคล (Individual) ในขณะที่ประชาชนในวัฒนธรรมที่ค่านึงถึงสังคม จะเน้นความคิดและการกระทำต่างๆที่ค่านึงถึงความรู้สึกของผู้อื่นหรือของกลุ่มมากกว่า และเน้นความสำคัญของกลุ่มเป็นหลัก โดยบุคคลมีความต้องการจุดยืนในสังคม ด้วยเหตุผลนี้ในการที่บุคคลจะประเมินตนเอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความเห็นคุณค่าภายในตัวบุคคล เพียงอย่างเดียวแต่ขึ้นอยู่กับบุคคลรอบข้างภายในสังคมที่มีส่วนในการประเมินตัวบุคคลด้วย งานวิจัยของ Wagner (2009) ได้ยกตัวอย่างให้เห็นภาพชัดเจนถึงความสำคัญของ กลไกเกี่ยวกับความสัมพันธ์ (mechanisms of relationship) เริ่มจากมีผู้หญิงสองคนเป็นเพื่อนกันมาตั้งแต่สมัยเด็ก พวกเขาชื่อ ลอรากับแอนนา โดยทั้งคู่สนิทกันมาก ใช้ชีวิตแทบจะอยู่ด้วยกันตลอดเวลา เวลามีปัญหาที่มาปรึกษา โดยความคิดเห็นของทั้งคู่มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ดังนั้น อิทธิพลของการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของอีกฝ่าย ก็จะส่งผลต่อการเห็นคุณค่าในชีวิตในช่วงเวลาต่อมา ทั้งคู่ก็ตัดสินใจกับคู่สมรสของตนว่าต้องการที่จะมีบุตร โดยหลังจากนั้นอีกครั้งปี แอนนาก็ได้ตั้งครรภ์ ในขณะที่ลอราต้องผ่านกระบวนการรักษาและเตรียมการมีบุตร หลังจากเหตุการณ์นี้ ทั้งคู่ก็มีความสัมพันธ์กันน้อยลง เจอกันลดลง ไม่ค่อยปรึกษากัน โดยความสำคัญของอีกฝ่ายก็ลดลง ดังนั้นจากสถานการณ์ในชีวิตที่ผ่านมาเข้ามาก็สามารถมีผลกระทบต่อประเมินตนเองและมีความเกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในชีวิต จะเห็นได้ว่า แนวความคิดนี้มีการเชื่อมโยงกันกับ 2 ทฤษฎี นั่นก็คือ Sociometer Theory Regulation และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) โดยแนวคิดของ Sociometer Theory มีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบ และวิเคราะห์เกี่ยวกับการมีความสัมพันธ์ทางสังคมไม่ว่าจะเป็นเพื่อนญาติ อยู่ภายใต้เงื่อนไขของสังคมที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างกลุ่มคน จนกลายเป็นเครือข่ายและมีขนาดใหญ่ขึ้น มีแนวคิดว่าการกลุ่มจะมีปฏิสัมพันธ์ทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย วาจา และจิตใจ ภายใต้กิจกรรมต่างๆ จนก่อให้เกิดอารมณ์และความรู้สึก โดยปัจจัยที่สำคัญมักจะเกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อความสัมพันธ์ของบุคคลนั้นก็คือการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยต่างๆในการใช้ชีวิต จากเหตุการณ์ของแอนนากับลอราแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความสัมพันธ์ที่แอนนาเปลี่ยนไปเพราะแอนนาเริ่มที่จะให้ความสำคัญกับครอบครัวของตนเองมากกว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนสนิทในอดีต เพราะฉะนั้นปัจจุบันความสัมพันธ์ภายในครอบครัวของแอนนาจึงมีความเกี่ยวข้องและมีความสำคัญกับการสนับสนุนทางอารมณ์ เช่น การได้รับการสนับสนุนจากคู่รักของตน ซึ่งปัจจัยนี้ก็จะทำให้กระทบต่อการประเมินตนเอง

การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) เป็นการศึกษาพฤติกรรมของบุคคล ที่มีอิทธิพลต่อกันและกัน เป็นกระบวนการสองทาง ประกอบไปด้วยตัวบุคคลกับสภาพแวดล้อม ดังนั้นในการรับรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของแต่ละบุคคล ตัว Relational self-evaluation ก็มีความสัมพันธ์กับ Social relationships, Personal networks และ Relationship regulation strategies

นอกจากนี้ โครงสร้างของครอบครัวและลักษณะความสัมพันธ์ก็จะเป็นตัวสะท้อนออกในการประเมินตนเองที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความสัมพันธ์ ยกตัวอย่างเช่น ครอบครัวเดี่ยวเปรียบเทียบกับครอบครัวขยาย ก็จะมีลักษณะความสัมพันธ์และการประเมินตนเองที่มีความแตกต่างกันตามบริบทและสถานการณ์ที่แตกต่างกัน โดยในกรอบแนวคิดของความสัมพันธ์จะมุ่งเน้นที่ตัวพฤติกรรมและความคิด ซึ่งกระบวนการเหล่านี้จะเน้นที่ ตัวเรา (Self) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (relationship partner) และสถานการณ์ (Context) (Lang & Heckhausen, 2006)

งานวิจัย Wagner (2009) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของการเห็นคุณค่าในตนเองโดยงานวิจัยมี วัตถุประสงค์ 1. เพื่อที่จะศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของ การเห็นคุณค่าในตนเองที่มีผลต่อคนในวัยกลางคนและผู้สูงอายุ 2. เพื่อที่จะศึกษาความเชื่อมโยงระหว่าง การเห็นคุณค่าในตนเองกับ Social affiliations sociometer theory และผลการศึกษาได้กล่าวไว้ว่าการใกล้ชิดและความสัมพันธ์ที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยกันจะเป็นตัวช่วยเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ และมีปัจจัยหลายอย่างที่สามารถกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ ยกตัวอย่างเช่น คนที่อยู่ในครอบครัวเดียวกันย่อมมีความสัมพันธ์ที่มากกว่าคนอื่นๆทั่วไปรวมไปถึงคนที่ใกล้ชิดกับตัวเราก็คงจะสามารถส่งผลกระทบต่อบุคคลได้รวมไปถึงการเห็นคุณค่าใน บุคคลที่เราให้ความสำคัญก็จะมีผลต่อการประเมินคุณค่าภายในตนเองเสมอ โดยขึ้นอยู่กับระดับความสำคัญ ระดับความใกล้ชิด นอกจากนี้ Fingerman (2003) ได้ชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว เช่น คนเป็นแม่จะมีอิทธิพลต่อลูกสาว นอกจากนี้ครอบครัวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประเมินตนเองและการเห็นคุณค่าในตนเองอีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น ครอบครัวแบบความสัมพันธ์ที่มั่นคง (secure attachment) ก็จะมีการประเมินตนเองที่สูงและมีการเห็นคุณค่าในตนเองที่สูง เป็นต้น (Luke, Maio & Carnelley, 2004)

ในอดีตมีหลากหลายงานวิจัยที่มุ่งเน้นที่ศึกษาในกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความแตกต่างของวัฒนธรรมทางสังคม ที่ซึ่งกลุ่มสังคม บทบาทสังคมเป็นตัวคอยกำกับหรือมีอิทธิพลต่อมุมมองเกี่ยวกับตนเอง ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศญี่ปุ่นที่มีลักษณะของวัฒนธรรมแบบ คติรวมหมู่หรือสังคมแบบต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยตัวตนของเราถูกหล่อหลอมมาจากสังคม ครอบครัวและบทบาททางสังคม ซึ่งจะมีความแตกต่างจากสังคมทางตะวันตก เช่น ประเทศอเมริกาที่จะเป็นสังคมที่มีวัฒนธรรมแบบเน้นปัจเจกบุคคล หรือเป็นสังคมที่เน้นการพึ่งพาตนเองโดยตัวตนของเราขึ้นอยู่กับลักษณะภายในหรือเอกลักษณ์พิเศษของแต่ละบุคคล (Kanagawa, Cross & Markus, 2001; Markus & Kitayama, 1991) ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นในกรอบแนวคิดที่แตกต่างจากมุมมองของ กลุ่มหรือบทบาททางสังคมที่จะเป็นอิทธิพลต่อตัวตนของบุคคลโดยจะมุ่งเน้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดของแต่ละบุคคลที่จะส่งผลหรือมีอิทธิพลกับตัวเรา

นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Du และคณะ (2015) ได้ศึกษาว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์นั้นมีความแตกต่างจาก การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน จากการศึกษาที่พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์สามารถเป็นตัวทำนาย Variance ใน สุขภาวะได้มากกว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และยังมีอีกหลายงานวิจัยที่พบว่าตัวแปร การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน เป็นตัวแปรส่งผ่านไปยังสุขภาวะ เช่น งานวิจัยของ Du Bernardo และ Yeung (2015) ทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยของการมีความหวัง จะเป็นตัวช่วยให้บุคคลมีความพึงพอใจในชีวิตโดยผ่านตัวแปร การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และ การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 1008 คน โดยผลการศึกษาพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และ การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตของบุคคล ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นและผลงานวิจัยของ Du Bernardo และ Yeung (2015) ที่ได้รับบ่งชี้ถึงการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนสามารถเป็นตัวแปรส่งผ่านไปสู่สุขภาวะได้ ผู้วิจัยจึงขอเสนอสมมติฐานข้อที่ 2

สมมติฐานข้อที่ 2 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะ ของผู้สูงอายุ โดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ งานวิจัยของ Brennan และ Bosson (1998) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบุคคลที่มีลักษณะแบบความมั่นคง (secure) ซึ่งจะเป็นบุคคลที่ต้องการได้รับการยืนยันหรือตอบกลับจากบุคคลที่ตนเองไว้วางใจหรือต้องการเป็นที่รัก เพื่อที่บุคคลอื่นจะเป็นตัวช่วยให้บุคคลนั้นมีการเห็นคุณค่าของตนเอง หรือเรียกได้ว่าเป็น การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ซึ่งในกรอบแนวคิดนี้จะแบ่งแยกจาก การเห็นคุณค่าในตนเอง (Self-esteem) ผลงานวิจัยพบว่าบุคคลที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ในเชิงลบจะไม่ชอบที่จะได้รับการ Feedback จากเพื่อนหรือคนสนิทของตน นอกจากนี้คนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองเชิงลบก็จะรู้สึกเป็นทุกข์เมื่อได้รับผลตอบกลับจากเพื่อนหรือคนสนิทของตน และจากงานวิจัยของ Park et al (2004) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ในแง่ลบที่แตกต่างจาก Brennan และ Bosson (1998) โดยได้ให้ความหมายของ การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ไว้ว่า บุคคลต้องการความรู้สึกที่ปลอดภัยหรือสบายใจ โดยต้องการให้ผู้อื่นมายืนยันความรู้สึกของตนว่าตนเองนั้นมีคุณค่า นักวิจัยโดยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่จะศึกษาในความสัมพันธ์แบบเชิงคู่รักมากกว่าความสัมพันธ์ทางครอบครัวหรือ

เพื่อนสนิท แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้เปลี่ยนบริบทของคำว่า การนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ให้เหมาะสมกับงานวิจัยมากขึ้นโดย มุ่งเน้นที่ความสัมพันธ์ในครอบครัวและเพื่อนสนิทนอกจากนี้การนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ยังเป็นถือได้ว่าเป็น เนื้อหางานวิจัยที่ใหม่ และยังคงมีผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรนี้ไม่มากนัก

ยกตัวอย่างเช่นงานวิจัยของ Snell และ Finney (2002) ที่มีการพัฒนามาตรแบบเน้นความสัมพันธ์ เพื่อวัดเกี่ยวกับการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ และความซึมเศร้า ในการศึกษาผลที่ได้พบว่า คนที่มีการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ แบบความสัมพันธ์คู่รักจะมีความสัมพันธ์กับการซึมเศร้าที่ลดลง เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Neff และ Suizzo (2006) ที่ได้พัฒนามาตรเกี่ยวกับการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ จาก Harter et al.'s (1998) โดยสร้างเป็นมาตรวัดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างคู่รัก ผลที่ได้พบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ทางลบกับการซึมเศร้า แต่เนื่องจากมาตรการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ นั้นยังมีข้อจำกัดนั้นก็คือ เป็นการทดสอบที่เน้นเกี่ยวกับแค่ความสัมพันธ์ระหว่างคู่รักเท่านั้น ต่อมาก็ได้มีผู้วิจัยพยายามปรับเปลี่ยนบริบท ให้มีความเหมาะสมในงานวิจัยมากยิ่งขึ้น โดยงานวิจัยของ Du King และ Chi (2012) ได้พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ โดยเพิ่ม การเปรียบเทียบความสัมพันธ์เกี่ยวกับครอบครัว ความสัมพันธ์เกี่ยวกับเพื่อนสนิท หรือเรียกว่าเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มสังคมที่เกี่ยวข้องกับบุคคล โดยในงานวิจัยนี้ได้เน้นความสำคัญเกี่ยวกับ ครอบครัว อาทิเช่น พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ญาติ ลูกและหลาน รวมไปถึงเพื่อนสนิท นอกจากนี้คนเราโดยทั่วไปสามารถมีระดับ การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ที่สูงได้ ก็ต่อเมื่อ พวกเขา รู้สึกมีคุณค่าต่อผู้อื่น เช่น มีคุณค่าต่อครอบครัวหรือเพื่อน เป็นต้น หรือการรู้สึกถึงความภาคภูมิใจในตนเอง (Du et al., 2012) และจากการศึกษาของ Du และคณะ (2012) พบความเกี่ยวข้องที่ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์นั้นเป็นตัวชี้วัดถึงสุขภาวะ รวมไปถึงอารมณ์ทางบวก (Positive affect) และการมีความหมายในชีวิต (Meaning of life) ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relational Self-esteem) คือบุคคลจะรับรู้ว่าคุณค่าตนเองมีค่าก็ต่อเมื่อผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่สำคัญในชีวิตของผู้สูงวัย หรือการรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าจากบุคคลที่สำคัญในชีวิต อาทิเช่น เพื่อนสนิท ครอบครัว เป็นต้น

การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relational self-esteem) กับสุขภาวะ (Well-being)

งานวิจัยโดยส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับ Self-esteem โดยจะให้ความสำคัญกับ Personal Self-esteem ที่ซึ่งเป็นงานวิจัยของ Rosenberg นอกจากนี้ Relational Self-esteem

จะมีความสัมพันธ์เป็นบวกกับ สุขภาพทางจิตใจและความสุข โดยจากงานวิจัยของ Du King และ Chi (2012) ก็ได้เห็นถึงความแตกต่างของ Relational self-esteem กับ Personal self-esteem โดยในงานวิจัยของ Du King และ Chi (2012) ได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า การนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relational Self-esteem) จะเป็นตัวทำนายที่ดีต่อ พฤติกรรมในสังคม และ สุขภาพทางจิตใจ ในส่วนของมาตรวัดในงานวิจัยของ Du King และ Chi ประกอบไปด้วย 2 เรื่อง คือ 1. ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว เพื่อนสนิท 2. การเห็นคุณค่าในตนเองเมื่อผ่านความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว เพื่อนสนิท ผลการศึกษาที่ได้พบว่า มาตรวัดเกี่ยวกับการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relational Self-esteem) ที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่มีค่าทดสอบความเชื่อมั่น (Cronbach's alpha) อยู่ที่ 0.86 นอกจากนี้ สิ่งที่น่าสนใจก็คือเพศหญิงมีคะแนนการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relational Self-esteem) ที่มากกว่าผู้ร่วมการทดลองเพศชาย นอกจากนี้ Wagner (2009) ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relational self-esteem) กับความพึงพอใจในชีวิต โดยใช้มาตรวัดการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relational Self-esteem) ที่พัฒนามาจาก Aron (1992) รวมไปถึงใช้มาตรวัดอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับตัวบุคคล (Self) ของ Aron (1992) เช่นกัน ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relational Self-esteem) มีความสัมพันธ์กับ ความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งเหมือนกับงานวิจัยของ Neff และ Suizzo (2006) และงานของ Snell และ Finney (2002) ที่พบความสัมพันธ์ระหว่างการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Relational Self-esteem) ที่เป็นลบกับความซึมเศร้า

Tafarodi และ Swann (2001) ได้ให้ความหมายของคำว่า Self-esteem ก็คือการที่บุคคลรับรู้ว่าคุณสามารถที่จะทำอะไรและรวมไปถึงการรับรู้ว่าคุณมีทักษะ ความสามารถพิเศษซึ่งจะเป็นตัวทำให้บุคคลรับรู้ถึงตนเองเป็นมีคุณค่าและรู้สึกมีคุณค่าทางสังคมนอกจากนี้ Du King และ Samuel (2015) ได้สนใจที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับ ปัจจัยของการมีการสนับสนุนทางสังคม การมีความหวังของบุคคล จะเป็นตัวช่วยให้บุคคลมีการลดความซึมเศร้าย่างได้โดยผ่านตัวแปร Personal Self-esteem และ Relational Self-esteem เป็นตัวแปรส่งผ่าน เพราะ Personal Self-esteem สามารถบ่งบอกได้ถึงลักษณะของบุคคลหรือความสามารถที่ระบุถึงตัวตนได้ (Tajfel & Turner, 1986) และ Relational Self-esteem คือการที่บุคคลเห็นคุณค่าของบุคคลสำคัญที่จะเป็นตัวเพิ่ม Relational Self-esteem (Du, King & Chi, 2012) โดยจากผลการศึกษากับผู้ร่วมการทดลองทั้งหมด 380 คน พบว่าเมื่อบุคคลรับรู้ถึงการสนับสนุนจากผู้อื่นจะทำให้บุคคลมีความซึมเศร้ายิ่งลดลง เพราะ การสนับสนุนจากผู้อื่นจะเป็นตัวช่วยเพิ่ม Personal self-esteem และ Relational self-esteem เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ต่อมามาตรวัดจากงานวิจัยของ Du King และ Chi (2012) ที่ได้มีการ

พัฒนามาตรเกี่ยวกับ Relational Self-esteem และมีนักวิจัยจากตุรกีได้แปลมาตรเป็นภาษาตุรกี Ahmet Akin และคณะ (2013) และทดสอบเกี่ยวกับความตรงและความเที่ยงของมาตร Relational Self-esteem จากผลการศึกษาพบว่า จากการศึกษาแก่นักศึกษาจำนวน 335 คน พบค่าความสอดคล้องภายในอยู่ที่ค่า .77 และได้ค่าของมาตรในเรื่องความเที่ยงและความตรงที่สูง จากการศึกษา มาในข้างต้นการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์อย่างมากในผู้สูงอายุเพราะ เป็นช่วงวัยที่ต้องมีการพึ่งพาอาศัยผู้อื่น ต้องการได้รับการดูแล และรู้สึกถึงเป็นส่วนหนึ่งในสังคม ผู้วิจัย จึงขอตั้งสมมติฐานข้อที่ 3 ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 3 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสภาวะ ของผู้สูงอายุ โดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่าน

สภาวะที่ดี (Well-being) กับ ผู้สูงอายุ

ความพึงพอใจในชีวิตเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำรงชีวิต และยังเป็นการแสดงถึงคุณภาพ ชีวิตของบุคคลนั้นอีกด้วย ในการศึกษาผู้สูงอายุ (Gerontology) มักใช้ความพึงพอใจในชีวิตเป็นตัวชี้วัด ถึงคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งความหมายของความพึงพอใจในชีวิต (Life satisfaction) ได้มีผู้ให้คำ จำกัดความไว้หลากหลายความหมาย

Saris Veenhoven Scherpenzeel และ Bunting (1996) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจ ในชีวิตและได้ให้ความหมายไว้ดังนี้ ความพึงพอใจในชีวิตเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตที่ดีและ ชัดเจน โดยร่วมกับตัวชี้วัดของสุขภาพจิตใจและสุขภาพกาย และเป็นตัวบ่งชี้ว่าคุณภาพชีวิตที่ผ่านมา เป็นอย่างไรบ้าง โดยข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจก็ถูกใช้ในหลากหลายวัตถุประสงค์ โดยองค์ประกอบ ที่ถูกใช้ในเรื่องของความพึงพอใจมากที่สุดนั้นก็เพื่อประเมินคุณภาพชีวิต และสิ่งที่น่าสนใจในการ วิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจ คือ ความพึงพอใจนั้นหมายถึงการมีชีวิตที่ดี (Good life) และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสังคมที่ดี ยกตัวอย่างเช่น ผู้คนที่อยู่ในบ้านที่พอมีฐานะก็จะมีความสุข มากกว่าคนที่อยู่ในบ้านที่มีฐานะยากจนกว่า (Lane ,1991)

นอกจากนี้ Pavot และ Diener (1993) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจในชีวิตไว้ว่า ความพึง พพอใจในชีวิตนั้นเป็นอีก หนึ่งมิติที่มีความแตกต่างจาก well-being และแสดงให้เห็นถึงความรู้ความ เข้าใจและการประเมินคุณภาพชีวิตของคนตลอดทั้งชีวิต และ ในงานวิจัยของ Berg Smith Henry และ Pearce (2007) ได้ให้ความหมายของ ความพึงพอใจในชีวิตโดย กล่าวไว้ว่าคนที่ยังคงมีสุขภาพที่

ดี มีกิจกรรมทำร่วมกับผู้อื่น มีกิจกรรมที่มีผลผลิต มีความรู้สึกที่ดีต่อสภาพที่เป็นอยู่ และทำให้บุคคล
 รับรู้ว่าคุณชีวิตมีความหมาย จากผลงานวิจัยของ Headey Kelley และ Wearing (1993); Schimmack
 Oishi Furr และ Funder (2004); Tremblay Blanchard Pelletier และ Vallerand (2006)พบว่า
 คนที่มีความพึงพอใจในชีวิตที่สูงก็จะส่งผลต่อการมีสุขภาพจิตใจที่ดี ซึ่งความพึงพอใจในชีวิตของแต่ละ
 ก็มีแตกต่างกัน

ความพึงพอใจในชีวิต มีส่วนที่ประกอบไปด้วย ความคิดหรืออารมณ์ ที่จะเป็นตัวตัดสินชีวิต
 ของคนหนึ่งคนหรือประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัว สภาพแวดล้อมที่ทำงาน หรือ
 สภาพแวดล้อมที่โรงเรียน (Diener, 1994) นอกจากนี้ ในงานวิจัยของ Campbell Converse และ
 Rodgers (1976); Emmons และ Diener, (1985); Horley และ Lavery, (1995) ยังได้ให้
 ความหมายของความพึงพอใจในชีวิตไว้ว่า ความพึงพอใจในชีวิตประกอบไปด้วย องค์ประกอบ
 เกี่ยวกับความรู้สึกที่ดีเชิงอัตวิสัย (subjective well-being) และ Sheldon Ryan และ Reis (1996)
 ยังได้สรุปนิยามความพึงพอใจที่คล้ายคลึงกับงานวิจัยของ Omodei และ Wearing (1990)ว่า ความ
 พึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัยหมายถึง ความรู้สึกในการยอมรับความสำเร็จและความล้มเหลวในชีวิตได้
 การมองโลกในแง่ดี ความรู้สึกยอมรับสภาพร่างกายตามวัยของตนเองได้ สามารถคิดและตัดสินใจได้
 ด้วยตนเอง รู้ว่าคุณชีวิตมีความหมาย สามารถเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อมได้
 ส่วนการนิยามความพึงพอใจในงานวิจัยของ Ryan และ Deci (2002) และ Cavanaugh (2010:
 278) ได้ให้คำนิยามความพึงพอใจในชีวิตเพิ่มเติมโดยเน้นว่า ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อตนเองใน
 อารมณ์ทางบวก มากกว่าการเกิดอารมณ์ทางลบ (Positive affective less Negative affect) รู้
 ว่าคุณชีวิตมีความหมาย

จากความหมายของความพึงพอใจในชีวิตผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในชีวิตของบุคคล
 ไม่ใช่แค่เพียงการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง แต่ประกอบไปด้วยการมีสภาพอารมณ์เชิงบวก มี
 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือการได้พัฒนาตนเอง ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์
 ต่างๆได้อย่างเหมาะสม และการมีสภาพแวดล้อมที่ดี

ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับสุขภาพ (well-being)

Maslow (1943) ; Maslow และ Frager (1987) ตามที่ Maslow ได้กล่าวไว้ว่า คนเรามีแรงจูงใจหลายอย่างและมีความต้องการอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็การทำเพื่อเป้าหมายที่สูงสุดในชีวิต ความต้องการของบุคคล เป็นต้น เมื่อคนเราได้ทำตามเป้าหมายหรือแรงจูงใจของเราแล้ว บุคคลก็จะสร้างแรงจูงใจขึ้นมาใหม่เสมอ โดยลำดับชั้นของความต้องการของMaslow's hierarchy of need ประกอบไปด้วย

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) หรือเรียกว่า ปัจจัยพื้นฐานของมนุษย์ (Basic or Primary Need) ทุกคนจะต้องผ่านในขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนแรก นั่นก็คือ ความต้องการด้านร่างกายเช่น ต้องการอาหาร น้ำ อากาศ เป็นต้น โดยเมื่อบุคคลได้รับการเติมเต็มจากขั้นตอนนี้แล้วบุคคลก็จะสร้างแรงจูงใจขึ้นมาอีก
2. ความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safe Needs) เมื่อบุคคลได้รับการตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกายแล้ว สิ่งต่อมาที่สำคัญก็คือ ความปลอดภัย การป้องกันจากการทำร้ายร่างกาย ความมั่นคงในชีวิต
3. ความต้องการการเป็นเจ้าของและความรัก (Belongingness and Love Needs) สิ่งทีเหนือจากความต้องการทางด้านความมั่นคงปลอดภัยแล้ว คนเราต้องการที่จะเป็นคนที่ได้รับความรัก ความเสนหา และความรู้สึกได้ใกล้ชิดกับผู้อื่น อาจจะรวมไปถึงเพื่อน คู่ครอง และกลุ่มสังคม
4. ความต้องการได้รับการยกย่องจากผู้อื่น (Esteem Needs) คือ การมีความคิดเห็นต่อตนเองที่ดีและได้เป็นที่ชื่นชมจากผู้อื่น รวมไปถึง การมีความรู้ความสามารถ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน และนอกจากนี้ยังรวมไปถึง การมีชื่อเสียง สถานภาพทางสังคม ซึ่งเมื่อบุคคลมีความพึงพอใจต่อตนเอง บุคคลนั้นก็จะมีความภาคภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มากยิ่งขึ้น
5. ความต้องการความสำเร็จสมหวังในชีวิต (Self-Actualization) เป็นลำดับชั้นความต้องการที่สูงสุดของมนุษย์ เป็นจุดที่บุคคลมีความพึงพอใจต่อทุกลำดับชั้นที่ผ่านมา รวมไปถึงการมีความเคารพในตนเองและการรับรู้ตนเอง

โดย Maslow สรุปว่า มนุษย์ทุกคนสามารถพัฒนาไปในแต่ละขั้นได้ก็ต่อเมื่อ บุคคลได้รับการเติมเต็ม หรือมีการตอบสนองที่ดีในแต่ละขั้น โดยมนุษย์ทุกคนมีความแตกต่างกันเพราะแต่ละบุคคลก็มีข้อจำกัดของตนเอง ไม่ใช่ทุกคนที่จะสามารถบรรลุถึงขั้นสุดท้าย(Self-Actualization)ได้

จากทฤษฎีของ Maslow เมื่อบุคคลย่างเข้าสู่วัยที่เกษียณจากการทำงาน ก็มักจะส่งผลกระทบต่อ การเห็นคุณค่าในชีวิตของแต่ละบุคคลซึ่งโดยส่วนมากผู้สูงวัยจะมี การเห็นคุณค่าในชีวิตที่ต่ำลงหลังจากวัยเกษียณอายุแล้ว เพราะ ไม่ได้มีอำนาจ สุขภาพร่างกาย เหมือนแต่ก่อน ได้เพียงแต่

ทำกิจกรรมกับเพื่อนคนเดิมๆและเล่าเรื่องราวในอดีตเท่านั้นทำให้ผู้สูงวัยบางคนรู้สึกถึงการว่าตนเองทำสิ่งใดก็ไม่สำเร็จ ไม่สามารถสำเร็จไปจนถึงขั้นของความต้องการความสำเร็จสมหวังในชีวิตได้ (Rowe, John, Kahn & Robert , 1998) แต่ไม่ใช่ว่าทุกคนจะไม่สามารถไปจนถึงจุดขั้นของความต้องการความสำเร็จสมหวังในชีวิตเพราะฉะนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือตัวการเห็นคุณค่าในชีวิตนั่นเอง

ทฤษฎีแยกตนเองหรือทฤษฎีการถอยห่าง (Disengagement Theory) การมีบทบาททางสังคมของผู้สูงวัยจะค่อยๆลดลงไปตามศักยภาพของผู้สูงวัยและเป็นสิ่งที่ไม่อาจจะหลีกเลี่ยงก็คือความชราภาพ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นก็คือ การที่ผู้สูงวัยยอมรับว่าตนเองมีศักยภาพที่แย่งลง รวมไปถึงสุขภาพทางร่างกาย ผู้สูงวัยบางคนจึงเลือกที่จะอยู่คนเดียว ถอยห่างจากสังคมเพื่อลดความวิตกกังวล ความเครียดนั้น (Cumming, Dean, Newell & McCaffrey, 1960)

Diener (1984) โดยได้นำทฤษฎี Bottom-up และ Top-down มาพัฒนาเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยของความพึงพอใจในแต่ละบุคคล โดยความแตกต่างของทฤษฎี Bottom-up กับ Top-down นั้นก็คือ ทฤษฎี Bottom-up นั้นจะอธิบายถึง ความพึงพอใจในชีวิตโดยเป็นภาพรวมภาพใหญ่ของทั้งชีวิตของบุคคลเช่น ความพึงพอใจด้านการเงิน ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ด้านบุคคล เป็นต้น โดยให้ความสำคัญกับทุกๆช่วงชีวิตซึ่งอยู่ภายใต้เงื่อนไขของแต่ละเป้าหมาย แต่ในทฤษฎี Top-down จะพิจารณาถึงความแตกต่างในแต่ละบุคคล ทฤษฎีนี้จะเน้นในเรื่องของบทบาทหน้าที่ในแต่ละบุคคลที่ซึ่งจะนำพาให้บุคคลมาเผชิญกับเหตุการณ์ต่างๆไม่ว่าจะเป็นในทางบวกหรือทางลบซึ่งแต่ละสถานการณ์ก็จะเป็นตัวตัดสินถึงระดับความพึงพอใจในชีวิต โดยมีงานวิจัยที่ได้นำเรื่องทฤษฎี Top-down กับเรื่องความพึงพอใจในชีวิตโดยมีการถามความพึงพอใจในชีวิตสำหรับคนที่ย้ายที่อยู่จากที่อยู่ขนาด1ห้องนอนไปยังที่อยู่ใหม่ขนาด3ห้องนอน โดยผลที่ได้พบว่าคนรายงานว่ามีความพึงพอใจในชีวิตมากขึ้น ซึ่งทางทฤษฎี Top-downนั้นก็ จะเน้นในเรื่องของสภาพแวดล้อม เช่น ที่อยู่อาศัย

จากการศึกษาทฤษฎีความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัย ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในชีวิตของแต่ละบุคคลแตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล แต่ละสถานการณ์ แต่ละสภาพแวดล้อม

องค์ประกอบของสุขภาวะ (well-being)

ความพึงพอใจในชีวิตมีนักวิจัยหลายท่านได้ให้คำนิยามและมีเครื่องมือที่ใช้ วัดแตกต่างกันออกไป เครื่องมือที่ใช้วัดความพึงพอใจที่ในการนำมาวัดความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัย คือเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นมาโดย Cummin Eckersley Pallant Vugt และ Misajon (2003) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่วัด

หลายๆด้าน ที่สามารถสะท้อนถึงภาวะซับซ้อนของความสุขสมบูรณ์ทางจิตใจ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. มาตรฐานการดำรงชีวิต เช่น ที่พักอาศัย สถานภาพโดยทั่วไป
 2. สุขภาพ หมายถึง การรับรู้ว่าคุณมีสุขภาพดี ถ้าหากมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต
 3. ความสำเร็จในชีวิต คือ ความรู้สึกว่าคุณได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และในช่วงที่ผ่านมาไม่เคยประสบความสำเร็จในเรื่องที่สำคัญ ซึ่งจะเกิดความพอใจในชีวิตสูง
 4. ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น การมีบทบาทในการเรียนรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย และรู้สึกว่าชีวิตปัจจุบันดีกว่าในอดีต
 5. ความรู้สึกที่ปลอดภัย คือ มีความรู้สึกปลอดภัยทางด้านสภาพแวดล้อม
 6. การเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน หมายถึง การที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายในชุมชน เช่น การพูดคุย หรือทำกิจกรรมรวมกัน เป็นต้น
 7. ความมั่นคงในอนาคต
 8. ศาสนา คือ มีความพึงพอใจในศาสนาที่ท่านนับถืออยู่หรือไม่
- จากผู้ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความพึงพอใจในชีวิต และได้พัฒนามาตรวัดความพึงพอใจในชีวิต โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ในด้านร่างกายและองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต ได้แก่ การมีสุขภาพที่ดี ปราศจากการเจ็บป่วย การมีปัจจัยสี่ในการดำเนินชีวิตในด้านการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่น เช่น คู่สมรส บุตร หลาน เพื่อน ในด้านการมีกิจกรรมในสังคม เช่น การให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่น ในด้านการพัฒนาตนเองและสมหวังในการทำงาน เช่น การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความสมหวังในการประกอบอาชีพและในด้านการพักผ่อนหย่อนใจ เช่น การได้รับสิ่งบันเทิง การออกกำลังกาย
- ดังนั้น ความพึงพอใจในชีวิตจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อคุณคนนั้นมีชีวิตที่มั่นคง การมีสุขภาพที่ดี ปราศจากการเจ็บป่วย มีความรู้สึกถึงความต้องการของตนเองได้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และมีความสุขในการดำเนินชีวิต เป็นต้น

องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสุขภาวะ (well-being)

ความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัยแต่ละคนนั้นจะมีมากน้อยแตกต่างกัน ผู้สูงวัยบางคนยากจนแต่กลับมีความพึงพอใจในชีวิตของตนในขณะที่ผู้สูงวัยบางคนที่ย่ำรวย มีฐานะดี กลับไม่มีความพึงพอใจในชีวิต ทั้งนี้เนื่องจากว่ามีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้ผู้สูงวัยแต่ละคนมีความพึงพอใจแตกต่างกัน เช่น จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจ ของ William O. Bearden, A. William Gustafson และ J. Barry Mason (1979) พบว่าตัวแปรในเรื่องของเพศก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับความพึง

พอใจในชีวิตของผู้สูงวัย นอกจากปัจจัยทางเพศที่ส่งผลต่อความพึงพอใจแล้วยังรวมไปถึงปัจจัยทางด้านสุขภาพที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปในข้างต้น โดย Ortega (2009)จากการวิจัยพบว่า ผู้สูงวัยที่มีอายุเพศ สถานภาพสมรส และลักษณะครอบครัวที่ต่างกันมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองไม่แตกต่างกัน แต่ผู้สูงวัยที่มีระดับการศึกษาและรายต่างกันมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพตนเองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นปัจจัยที่คาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัยมีดังนี้

1. สุขภาพ (Health)

แน่นอนว่าปัจจัยทางด้าน สุขภาพ (Health) เป็นสิ่งที่สำคัญมากต่อการศึกษาเกี่ยวกับผู้สูงวัย เพราะ บุคคลเมื่ออายุมากขึ้นจะมีปัญหาเกี่ยวกับด้านสุขภาพ คือสุขภาพทรุดโทรม มีโอกาสที่จะเป็นโรคภัยไข้เจ็บได้ง่าย เป็นเหตุผลที่ทำให้ผู้สูงวัยต้องพึ่งพาผู้อื่นก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมาและทำให้ความพึงพอใจในชีวิตต่ำลง Palmore (1975) กล่าวว่าบุคคลที่มีสุขภาพไม่ดีแต่มีความคิดว่าเขาสุขภาพดี ก็จะทำให้มีความพึงพอใจในชีวิตที่สูง และในทำนองเดียวกันบุคคลที่มีสุขภาพดีอาจมีความพึงพอใจในชีวิตต่ำ ดังนั้น สุขภาพจึงเป็นตัวทำนายความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัยได้ดี สรุปได้ว่า กิจกรรมใดก็ตามที่บุคคลได้ปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดำรงรักษาชีวิต ภาวะความมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในชีวิต ซึ่งปัจจัยเกี่ยวกับภาวะสุขภาพ ได้มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัย และสุขภาพของผู้สูงวัยน่าจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิตแตกต่างกัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานว่า ผู้สูงวัยที่มีสุขภาพแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในชีวิตแตกต่างกัน

2 เศรษฐกิจ (Economy)

ผู้สูงวัยที่เกษียณแล้วรายได้อาจลดน้อยลงซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตที่จะสนองความต้องการในด้านต่างๆ (Robert, Paul, Wynell & David, 1997) พบว่า ผู้สูงวัยถูกจำกัดและมีการลดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องต่างๆลง วงสังคมแคบมากขึ้น ทำให้ความรู้สึกสูญเสียทางบทบาท ซึ่งมีผลต่อ ความมั่นใจในตนเองในความสามารถและคุณค่าของตนเองลดลง และฐานะทางเศรษฐกิจเป็นตัวแปรที่แสดงให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงวัยและเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในชีวิต (Protioned, 1980) ตัวแปรในปัจจัยเศรษฐกิจที่นำมาศึกษาได้แก่ รายได้ และมีงานทำระดับการศึกษา (level of education) เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตเพราะ ระดับการศึกษามีอิทธิพลต่อชนิดของอาชีพ ระดับรายได้ สุขภาพ ค่านิยม ความคิดเกี่ยวกับตนเองและทัศนคติต่อการศึกษาในอนาคต ผู้วิจัยสรุปได้ว่า รายได้ที่เพียงพอน่าจะส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความสุขทางใจ ส่วนรายได้ที่ไม่เพียงพอมักส่งผลตรงกันข้าม ผู้สูงวัยที่ประสบปัญหาทางการเงิน จะมี

ความวิตกกังวลมากเกี่ยวกับรายได้ ส่งผลให้มีความผาสุกต่ำ ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานว่า ผู้สูงวัยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในชีวิตแตกต่างกัน

3 ความสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิด (Relationship with other)

เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจากสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานหรือจากการกำหนดของสังคมทำให้ผู้สูงวัยสูญเสียบทบาทการทำงาน ผู้สูงวัยโดยส่วนใหญ่จึงเปลี่ยนจุดสนใจไปยังครอบครัวหรือเพื่อนสนิทมากขึ้น

Friedman (1981) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของครอบครัวว่าหน้าที่ของครอบครัว โดยครอบครัวควรทำให้ผู้สูงวัยรู้สึกว่าคุณค่า และเป็นแหล่งที่ให้ความรักของอบอุ่น รวมทั้งให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในด้านต่างๆ โดยผู้วิจัยสรุปได้ว่า เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจากสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการทำงานหรือจากการกำหนดของสังคมทำให้ผู้สูงวัยสูญเสียบทบาทการทำงาน ทำให้ผู้สูงวัยต้องการความรัก ความอบอุ่น ความมั่นคง การยกย่อง นับถือต้องการความเป็นอิสระ ดังนั้น ความสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัย ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานว่า ผู้สูงวัยที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลใกล้ชิดแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในชีวิตแตกต่างกัน

4. การสนับสนุนทางสังคม (Social support)

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิต ส่งผลให้เกิดภาวะเครียด ผู้สูงวัยจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนทางสังคมในด้านต่างๆ เช่น ได้รับการสนับสนุนจากเพื่อน ครอบครัวหรือคู่สมรส เป็นต้น โดยแหล่งของแรงสนับสนุนทางสังคมที่เป็นพื้นฐานและมีความสำคัญแก่ผู้สูงวัยไทยในชนบท ได้แก่ แรงสนับสนุนจากครอบครัว และแรงสนับสนุนจากเพื่อน (Malathum, 2001) จากการศึกษาที่ผ่านมา พบว่าแรงสนับสนุนจากครอบครัวและจากบุคคลอื่น เช่น เพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัย (Malathum, 2003; Wang et al., 2002) จากงานวิจัยของ Robert และ Krouse (1988) ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจอีกปัจจัยหนึ่ง ในผู้สูงวัยและพบว่า Social support เป็นสิ่งหนึ่งที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในชีวิต โดยเฉพาะทางด้าน ความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ รวมถึงวิธีการดำรงชีวิต ในแง่ของคนที่เป็นโสด หรือหย่าร้างมักขาดผู้ปลอบโยน ให้กำลังใจ ซึ่งให้ผลตรงข้ามกับผู้สูงวัยที่มี Social support ไม่ว่าจะเป็นทางด้านครอบครัว คู่สมรสหรือเพื่อน และ Schneider (2002) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางอารมณ์ เมื่ออารมณ์เป็นบวกก็จะมี ความพึงพอใจในชีวิต โดยเป็นการศึกษาถึงระดับการบริการทางสังคมและสาธารณสุข รวมถึงความรุนแรงของปัญหาด้านสุขภาพจิต โดยทำการศึกษากับผู้ที่มาใช้บริการ 232 คน เก็บข้อมูล 2 ครั้ง ห่างกัน 6 เดือน พบว่า คะแนนอารมณ์ด้านลบมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิต

นอกจากนี้ Ryan และ Solky (1996) สรุปการแบ่งชนิดการสนับสนุนทางสังคมออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่ emotion support ซึ่งทำให้บุคคลได้รับรู้ว่าได้รับความรัก การดูแลและเอาใจใส่ ชนิดที่สองคือ esteem support และชนิดสุดท้ายคือ socially support การมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทำให้มีความผูกพันและมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การให้การสนับสนุนทางสังคมแก่ผู้สูงวัย มีความสอดคล้องกับความจำเป็นของบุคคลในวัยสูงอายุซึ่งมีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนจากครอบครัว หรือการสนับสนุนจากเพื่อน ดังนั้น การสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงวัย จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยแต่ละคนมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นทางสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงวัยแต่ละคนจะอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน จะได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวหรือเพื่อนสนิทที่ต่างกัน รวมไปถึงมีสุขภาพ รายได้ สถานภาพที่ต่างกัน

วิธีการวัดสุขภาพ (well-being) ของผู้สูงวัย

ในอดีตได้มีการศึกษาทางวิจัยโดยค้นพบว่าความพึงพอใจในชีวิตมีความสัมพันธ์กับตัวแปรอื่น เช่น Subjective wellbeing และหนึ่งในตัวแปรที่สามารถวัด Subjective wellbeing ได้นั้นก็คือ Personal wellbeing index (PWI) โดยมาตรวัดนี้นอกจากจะเป็นตัววัดถึงระดับความพึงพอใจในชีวิตแล้วยังรวมไปถึงในเรื่องอื่น เช่น มาตรฐานการเป็นอยู่ของบุคคล ความสำเร็จในชีวิต สุขภาพ ความสัมพันธ์ของบุคคล ความปลอดภัยในชีวิต การมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมและความปลอดภัยในชีวิต ได้มีนักวิจัยมากกว่า 100 คนใน 50 ประเทศได้มีการแปลมาตรนี้เพื่อทำไปใช้ในงานวิจัย และจากการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในชีวิตมีความสัมพันธ์กับเครื่องมือการวัดเกี่ยวกับ Subjective wellbeing อย่างมากและเป็นตัวแปรที่สำคัญที่จะทำนายความพึงพอใจของแต่ละบุคคลรวมถึงความพึงพอใจในสุขภาพตลอดทั้งชีวิตที่ผ่านมา (Diener, 1984) และอีกหนึ่งมาตรวัดที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในชีวิตนั้นก็คือ the Personal Wellbeing Index (PWI) ซึ่งได้มีการทดสอบว่ามีประสิทธิภาพมาตรวัดที่มีความเที่ยงตรงและวัดได้ตรง โดย PWI วัดถึง ระดับความพึงพอใจในชีวิตของคน เช่น ระดับความเป็นอยู่ ความสำเร็จในชีวิต สุขภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นรวมถึงในเรื่องของความปลอดภัย เรื่องของ Spiritual โดยมาตรวัด PWI ได้พัฒนามาจากมาตรวัด Comprehensive Quality of Life Scale (ComQol) (Cummins, McCabe, Romeo & Gullone, 1994)

นักวิจัยจากหลากหลายประเทศจำนวนมากกว่า 100 คน จาก 50 ประเทศ ที่ได้แปลมาตรเกี่ยวกับ the Personal Wellbeing Index (PWI) โดยทางฝั่งตะวันตก ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 75 จากช่วง 0-100 (Cummins et al. 2003) แต่อย่างไรก็ตาม มาตรวัด the Personal Wellbeing Index (PWI)

ได้มีการปรับปรุงและพัฒนาไปในประเทศที่ได้มีการพัฒนาแล้ว และยังมีงานวิจัยเกี่ยวกับ the Personal Wellbeing Index (PWI) น้อยในประเทศที่กำลังพัฒนา นอกจากนี้ในงานวิจัยของ Cummin และคณะ (2003) ได้กล่าวไว้ว่า มีมาตรวัดเกี่ยวกับการเป็นอยู่ที่ดี (Well-being) อยู่มากมาย แต่อาจไม่สามารถนำมาใช้ได้ในกลุ่มบุคคลที่มีความเฉพาะเจาะจง อย่างเช่นกลุ่มผู้สูงอายุ ผู้ที่มีสุขภาพร่างกายที่อาจจะมีการเสื่อมถอยเมื่อเปรียบเทียบกับบุคคลในวัยอื่นๆ นอกจากนี้ มาตรวัดอื่นๆยังมีความไม่ชัดเจนในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลและสิ่งอื่นๆในมุมมองการวัดคุณภาพในชีวิต แต่มาตรวัด the Personal Wellbeing Index (PWI) จะเป็นตัววัดเกี่ยวกับ มุมมองของตัวบุคคลในเรื่องของการมีคุณภาพชีวิต (Cummins, 1997) ได้เป็นอย่างดี โดย the Personal Wellbeing Index (PWI) แบ่งได้เป็น 9 มิติ 1.มิติเกี่ยวกับความพึงพอใจในชีวิตของคุณ โดยจะวัดความพึงพอใจโดยรวมตลอดทั้งชีวิต โดยมิติต่อๆมาจะเป็นมิติที่วัดเฉพาะในเรื่องของความพึงพอใจในชีวิตที่มีความเฉพาะเจาะจง ดังนี้

2. มิติเกี่ยวกับความพึงพอใจในสภาพการเป็นอยู่
3. มิติเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับสุขภาพของตนเอง
4. มิติเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับความสำเร็จในชีวิต
5. มิติเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
6. มิติเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับสภาพการเป็นอยู่ของคุณว่าคุณมีความปลอดภัยหรือไม่
7. มิติเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนสังคม
8. มิติเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับความรู้สึกปลอดภัยในอนาคต
9. มิติเกี่ยวกับความพึงพอใจเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ

นอกจากนี้ ในงานวิจัยของ Cummins et al. (2003) ได้ทดสอบมาตรวัดโดยการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แอลฟาเท่ากับ 0.85 ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับที่มีความเชื่อมั่นสูง

สรุปได้ว่า การใช้มาตรวัดเกี่ยวกับ the Personal Wellbeing Index (PWI) จะสามารถวัดความพึงพอใจในชีวิตของผู้สูงอายุได้ในหลากหลายมิติไม่ใช่วัดแค่เพียงความพึงพอใจในชีวิตเท่านั้นแต่ยังเป็นการวัดเกี่ยวกับความพึงพอใจในมิติที่แตกต่างออกไปในปัจจุบันอีกด้วย และมีความเหมาะสมที่จะใช้ในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทดสอบอิทธิพลระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ที่ส่งผลต่อ สุขภาวะ โดยการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมกับสุขภาวะของผู้สูงวัย (Well-being) ของ 2 กลุ่ม ระหว่างผู้สูงวัยที่อยู่ในบ้านพักส่วนตัวและผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย อาคารสว่างคนิเวศ โดยมีอิทธิพลส่งผ่านของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ผู้สูงวัย หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป ทั้งเพศชาย และเพศหญิง

สุขภาวะของผู้สูงวัย หมายถึง สภาวะความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป โดยมีส่วนที่ประกอบไปด้วย ความคิด อารมณ์หรือประกอบไปด้วยสภาพแวดล้อม เช่น ครอบครัว สภาพแวดล้อม ในงานวิจัยนี้ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการตอบมาตรวัดสุขภาวะของผู้สูงวัยจำนวน 9 ข้อ ได้แก่ ความพึงพอใจในการความเป็นอยู่ มาตรฐานการดำรงชีวิต ความสำเร็จในชีวิต สุขภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความปลอดภัย ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนที่อยู่ ศาสนา และความปลอดภัยในอนาคต โดยให้ผู้ตอบประเมินบนมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ช่วง ตั้งแต่ 1 หมายถึง ไม่พึงพอใจ ไปจนถึง 5 หมายถึง พึงพอใจ

สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย หมายถึง อาคาร บ้านเรือนหรือตึกที่มีสภาพแวดล้อมประกอบไปด้วยสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การมีพื้นที่สีเขียว การออกแบบที่พักอาศัยที่ดี นอกจากนี้รวมถึงการมีสภาพแวดล้อมที่มีการสนับสนุนทางสังคมทำให้สามารถรับรู้ได้ถึงความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

ในงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

1. ผู้สูงวัยที่อยู่ที่บ้านพักของตนเอง หมายถึง ผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักของตนเอง หรือพักอาศัยอยู่ในบ้านของลูกหลาน หรือญาติ ผู้สูงวัยที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 15,000 บาท โดยเลือกผู้สูงอายุที่อยู่ในชมรมผู้สูงอายุ 4 แห่ง ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ชมรมข้าราชการบำนาญ ชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี และชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี

2. ผู้สูงวัยที่อยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย หมายถึง ผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัยดังเช่น อาคารสวางคนิเวศ จังหวัดสมุทรปราการ มาเป็นเวลามากกว่า 3 เดือน

สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยในงานวิจัยนี้ หมายถึง คะแนนการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับที่พักอาศัย จำนวน 19 ข้อ ได้แก่ ข้อคำถามเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การสนับสนุนทางสังคม ความสัมพันธ์กับผู้อื่น การเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน หมายถึง การประเมินตนเองว่าตนเองมีคุณค่า เช่น มีความสามารถมากน้อยเพียงใด การมีทั้งทัศนคติที่เป็นบวกและลบต่อตนเอง เมื่อตนเองรับรู้ว่ามีผลพลาดเกิดขึ้นก็จะยอมรับกับผลนั้นๆ และพยายามแก้ไขสิ่งนั้น

ในงานวิจัยนี้ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการตอบมาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน จำนวน 10 ข้อ ประกอบไปด้วย ความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเอง (Sense of self-worth) ทั้งทางบวก 5 ข้อ และทางลบ 5 ข้อ โดยให้ผู้ตอบประเมินบนมาตรฐานประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด ไปจนถึง 5 หมายถึง มากที่สุด

การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ หมายถึง การประเมินตนเองว่ามีคุณค่าก็หากได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลที่สำคัญในชีวิตของผู้สูงวัย หรือรับรู้ว่าคุณค่าที่สำคัญในชีวิต อาทิเช่น เพื่อนสนิท ครอบครัว ยืนยันความรู้สึกของตนเองนั้นมีความสัมพันธ์กับคุณค่าของตนเอง

ในงานวิจัยนี้ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการตอบมาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์จำนวน 7 ข้อ ประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบ ความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเองผ่านความสัมพันธ์ที่มีต่อครอบครัว และ ความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเองผ่านความสัมพันธ์ที่มีต่อเพื่อน โดยให้ผู้ตอบประเมินบนมาตรฐานประมาณค่าแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ ตั้งแต่ 1 หมายถึง น้อยที่สุด ไปจนถึง 5 หมายถึง มากที่สุด

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น

1. ตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย

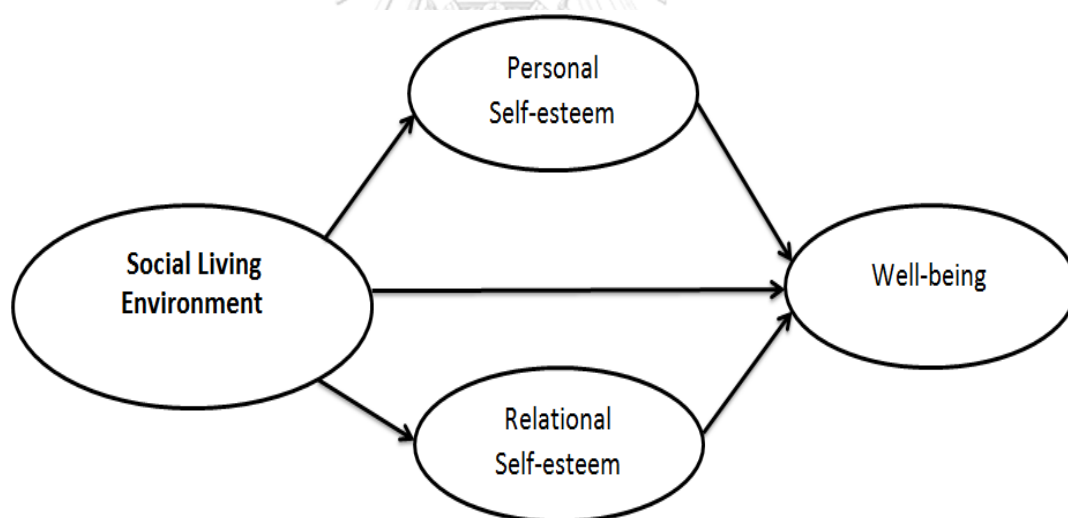
ตัวแปรตาม

1. สุขภาวะของผู้สูงวัย

ตัวแปรส่งผ่าน

1. ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน
2. ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

โมเดลการวิจัย

ภาพที่ 1 โมเดลอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย
2. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

3. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาพของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้ข้อความรู้เกี่ยวกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว จากเพื่อน ความรู้สึกไว้วางใจ ผู้คนในชุมชนที่อยู่อาศัย และการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่อยู่อาศัยว่ามีอิทธิพลต่อความสุขทางกาย และความสุขทางใจของผู้สูงวัยอย่างไร
2. ได้เครื่องมือวิจัยสำหรับศึกษาสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาประเด็นนี้
3. ข้อค้นพบของการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในเชิงนโยบายสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมสูงวัยในปัจจุบัน

บทที่ 2

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey study) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยกับสุขภาพของผู้สูงวัยโดยมีอิทธิพลส่งผ่านของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนและการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เปรียบเทียบระหว่างผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัวกับผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงวัยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิง แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักอาศัยส่วนตัว และผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย โดยการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ของงานวิจัยโดยเลือกโครงการสววงคนเฒ่า อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ที่เป็นต้นแบบของอาคารสำหรับผู้สูงวัยในประเทศไทย ที่เปิดรับตั้งแต่บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป และปัจจุบันชาวสววงคนเฒ่ามีอายุตั้งแต่ 60-90 ปี สำหรับผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัวของตนเอง โดยกลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยที่อยู่ในกลุ่มบ้านพักของตนเองมาจาก ชมรมผู้สูงอายุ 4 แห่ง ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ชมรมข้าราชการบำนาญ ชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี และชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี จากการคำนวณด้วยพารามิเตอร์ของโมเดลการวัดจากสมมติฐานและใช้อัตราส่วนตาม Hair Black Babin และ Anderson (2010) อัตราส่วน 10 ประชากรตัวอย่าง : 1 พารามิเตอร์ อย่างไรก็ตามในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยเลือกใช้วิธีแบบการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random sampling) ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้จำนวน 400 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจากผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัวจำนวน 200 คน แบ่งเป็นเพศชาย 108 คน เพศหญิง 92 คนและผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักโครงการผู้สูงวัยจำนวน 200 คน แบ่งเป็นเพศชาย 57 คน เพศหญิง 143 คน

เกณฑ์การคัดกลุ่มตัวอย่างเข้า (Inclusion criteria)

เกณฑ์การคัดตัวอย่างเข้าจากการวิจัย มีดังนี้

1. ผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักของตนเอง โดยเลือกผู้สูงอายุที่อยู่ในชมรมผู้สูงอายุ 4 แห่ง ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ชมรมข้าราชการบำนาญ ชมรมผู้สูงอายุในจังหวัด

นนทบุรี และชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี หรือ ผู้สูงวัยที่อาศัยใน โครงการที่พักผู้สูงวัยดังเช่น อาคารสวางคนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ

2. ผู้สูงวัยที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้สูงวัยต้องอาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัยดังเช่น อาคารสวางคนิเวศ บ้านพักสวางคนิเวศ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ เป็นเวลา 3 เดือนขึ้นไป โดยอาศัยอยู่แบบพักประจำ ผู้วิจัยต้องการที่จะให้ผู้สูงวัยที่ได้เข้าไปอาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัยได้มีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและการปรับตัวทางสังคม (Jobroads, 2550) รวมทั้งกิจกรรมในชีวิตประจำวัน และกิจกรรมที่มีในชุมชนหรือสังคมของโครงการที่พักผู้สูงวัย

4. ผู้สูงวัยที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 15,000 บาท

เกณฑ์การคัดกลุ่มตัวอย่างออก (Exclusion criteria)

เกณฑ์การคัดตัวอย่างออกจากการวิจัย มีดังนี้

1. ผู้สูงวัยที่มีภาวะบกพร่องทางการได้ยินในระดับที่ไม่สามารถติดต่อสื่อสารเข้าใจ

2. ผู้สูงวัยที่มีภาวะบกพร่องทางสายตา โดยไม่สามารถตอบคำถามได้หรือไม่รับรู้ได้ตรงตาม

ความเป็นจริง

3. ผู้สูงวัยที่ปฏิเสธที่จะทำแบบสอบถาม

4. ผู้สูงวัยที่ตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ได้แก่ แบบสอบถามที่มีจำนวนข้อที่ไม่

ตอบมากกว่า 50 % ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย มาตรฐานสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย, มาตรฐานสุขภาพของผู้สูงวัย, มาตรฐานการนับถือตนเองแบบเน้นการเห็นคุณค่าในตนเองและมาตรฐานการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ทุกมาตรจะรวมอยู่ในฉบับเดียวกันใน ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ความสามารถในการอ่าน จำนวนสมาชิก ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว อาชีพก่อนอายุ 60 ปี รายได้ สุขภาพทั่วไป แต่ละมาตรมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. มาตรฐานสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย พัฒนาตามทฤษฎีของ Buffel Verté Donder Witte Dury Vanwing และ Bolsenbroek (2012) มีจำนวน 19 ข้อ พัฒนามาตรใน ความดูแลของรองศาสตราจารย์ ดร. คศินางค์ มณีศรี ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Living environment) จำนวน 5 ข้อ (เช่น ฉันทันรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมสีเขียวในบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยของฉัน) การสนับสนุนทางสังคม (Social support) จำนวน 5 ข้อ (เช่น ฉันทันมีเพื่อนบ้านที่ช่วยเหลือฉันเวลาเกิดเรื่องไม่ตี) ทุนทางสังคม(Social capital) จำนวน 6 ข้อ (เช่น ฉันทันรู้สึกไว้วางใจคุณ

ส่วนใหญ่ในชุมชนของฉันทน์) และการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social cohesion) จำนวน 3 ข้อ (เช่น ฉันทน์รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ฉันอยู่อาศัย) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .91 และมาตรวัดเป็นแบบลิเคิร์ตสเกล (likert scale) 5 ระดับ (ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยสามารถดูได้ที่ภาคผนวก ก)

- โดยที่
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด
 - 2 หมายถึง ค่อนข้างน้อย
 - 3 หมายถึง ปานกลาง
 - 4 หมายถึง ค่อนข้างมาก
 - 5 หมายถึง มากที่สุด

ขั้นตอนการพัฒนามาตรวัดสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย

1. Buffel Verté Donder Witte Dury Vanwing และ Bolsenbroek (2012) ได้จำแนกองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ออกเป็น 4 องค์ประกอบ และผู้วิจัยได้สร้างข้อกระทงตามมิติของทฤษฎีได้เป็น 4 องค์ประกอบ ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จำนวน 6 ข้อ, การสนับสนุนทาง จำนวน 7 ข้อ, ทุนทางสังคม จำนวน 6 ข้อ และการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จำนวน 4 ข้อ สรุปข้อกระทงของมาตรวัดสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีจำนวน 23 ข้อ

2. นำมาตรวัดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคนที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 155 คน เมื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) แบบ EFA พบว่า ค่า Bartlett's test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติและค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy: KMO มีค่าเท่ากับ .89 และหมุนแกนแบบ Varimax สามารถจำแนกได้เป็น 4 องค์ประกอบ

3. ทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาในแต่ละด้านทั้ง 4 ด้าน

3.1 องค์ประกอบสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ จำนวน 6 ข้อเมื่อพิจารณาจากค่า corrected item-total correlation หรือ CITC พบว่าข้อกระทงที่ 1 ไม่ผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงทำการตัดข้อกระทง En 1 ออก(ข้อคำถาม ฉันทน์รู้สึกไม่ปลอดภัยเมื่ออยู่ในชุมชนที่อยู่อาศัย) เมื่อตัดข้อกระทงออกเหลือ 5 ข้อ ทำให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ .75

3.2 องค์ประกอบการสนับสนุนทางสังคมจำนวน จำนวน 7 ข้อ เมื่อพิจารณาจากค่า corrected item-total correlation หรือ CITC พบว่าองค์ประกอบสนับสนุนทางสังคมมีข้อที่ไม่ผ่านเกณฑ์คือ ข้อ So 11 และ So12 ผู้วิจัยจึงทำการตัดข้อกระทง So 11 และ So12 ออก(ข้อคำถาม

ฉันรับรู้เหตุการณ์สำคัญในละแวกบ้านของฉัน และข้อความ ฉันได้พบปะพูดคุยกับเพื่อนบ้านใน สัปดาห์ที่ผ่านมา) เมื่อตัดข้อกระทงออกเหลือ 5 ข้อ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ .84

3.3 องค์ประกอบทางสังคม จำนวน 6 ข้อ เมื่อพิจารณาจากค่า corrected item-total correlation หรือ CITC ผ่านเกณฑ์ พบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ .76

3.4 องค์ประกอบเป็นส่วนหนึ่งของสังคม จำนวน 4 ข้อ เมื่อพิจารณาจากค่า corrected item-total correlation หรือ CITC พบว่าการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมีข้อที่ไม่ผ่าน เกณฑ์คือ ข้อกระทงที่ 23 (ฉันรู้สึกว่าคุณคนที่อยู่อาศัยคือบ้านของฉัน) เมื่อตัดข้อ Cohe23 เหลือ 3 ข้อ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ .83

4. วิเคราะห์ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน (construct validity) ของมาตรด้วยการวิเคราะห์ องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA) ได้ค่าความสอดคล้องของข้อมูลเชิง ประจักษ์ในขั้นทดสอบอยู่ที่ $\chi^2 / df = 1.379, df = 129, CFI = .96, TLI = .95, RMSEA = .05$

2. มาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน ประกอบด้วย 10 ข้อคำถาม ของ Rosenberg Self-esteem Scale (Rosenberg, 1965) ที่ได้รับการแปลโดย Wongpakaran (2012) แบบสอบถามวัดเกี่ยวกับความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเองโดยมาตรวัดเป็นแบบลิเคิร์ตสเกล (likert scale) 5 ระดับ

- โดยที่
- 1 หมายถึง น้อยที่สุด
 - 2 หมายถึง ค่อนข้างน้อย
 - 3 หมายถึง ปานกลาง
 - 4 หมายถึง ค่อนข้างมาก
 - 5 หมายถึง มากที่สุด

มาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน ถูกนำไปใช้ทดสอบในหลายๆงาน พบว่ามีความสอดคล้องภายในที่สูงและมีความตรงที่ดี แบ่งเป็นข้อกระทงทางบวก 5 ข้อ และข้อ กระทงทางลบ 5 ข้อ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ที่ .80 (Du, Bernardo, Yeung, 2015) ผู้วิจัยนำไป ทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างคนที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 155 คน ได้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ที่ .81 เมื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบ Factor Analysis โดยผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า Bartlett's test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติและค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy: KMO มีค่าเท่ากับ .76 เมื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน (construct validity) ของมาตรด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA) ได้

ค่าความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ในขั้นทดสอบอยู่ที่ $\chi^2 / df = 1.250$, $df = 28$, $CFI = .98$, $TLI = .97$, $RMSEA = .04$

3. มาตรการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ประกอบด้วย 7 ข้อคำถาม เกี่ยวกับการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ของ Du และคณะ (2012) ผลค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ที่ .85 นอกจากนี้ นรุตม์ พรประสิทธิ์ (2559) ได้พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้น ความสัมพันธ์ซึ่งได้ตรวจสอบคุณภาพและเมื่อนำไปตรวจสอบกับนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.71 และจากผลการตรวจสอบ คุณภาพด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงรายข้อกับข้อกระทงทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC ในภาคผนวก ข 3) ผ่านเกณฑ์ โดยแบบสอบถาม วัดเกี่ยวกับความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเองผ่านความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่นโดยมาตรวัดเป็นแบบลิเคิร์ตสเกล (likert scale) 5 ระดับ

- 1 หมายถึง น้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ค่อนข้างน้อย
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 4 หมายถึง ค่อนข้างมาก
- 5 หมายถึง มากที่สุด

ขั้นตอนการพัฒนามาตรวัดการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

1. Du และคณะ (2012) ได้จำแนกองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ออกเป็น 2 องค์ประกอบ และผู้วิจัยได้สร้างข้อกระทงตามมิติของทฤษฎีได้เป็น 2 องค์ประกอบ ประกอบด้วย การนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจำนวน 4 ข้อ และการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวจำนวน 3 ข้อ

2. นำมาตรวัดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคนที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 155 คน เมื่อนำ ผลที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า Bartlett's test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติและค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy: KMO มีค่าเท่ากับ .73 และหมุนแกนแบบ Varimax สามารถจำแนกได้เป็น 2 องค์ประกอบ

3. วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาในแต่ละด้านทั้ง 2 ด้าน

3.1 องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์กับเพื่อน จำนวน 4 ข้อ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่ .76

3.2 องค์ประกอบด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว จำนวน 3 ข้อ ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่

4. วิเคราะห์ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน (construct validity) ของมาตรด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA) ได้ค่าความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ในขั้นทดสอบอยู่ที่ $\chi^2 / df = 1.569$, $df = 11$, $CFI = .98$, $TLI = .97$, $RMSEA = .061$

4. แบบสอบถามสุขภาวะของผู้สูงวัย พัฒนาจาก Personal Wellbeing Index : ของ Cummins et al., 2003; International Wellbeing Group, 2013 จำนวน 9 ข้อ โดยมีผู้แปลเป็นภาษาไทยโดย โดย Yiengprugsawan Seubsman Khamman Lim Sleigh และ the Thai Cohort Study Team (2009) ข้อคำถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจในการความเป็นอยู่ สุขภาพความสำเร็จ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความปลอดภัย ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนที่อยู่ ศาสนาและความปลอดภัยในอนาคต ผลค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ที่ .85 (International Wellbeing Group, 2013) โดยมาตรวัดเป็นเป็นมาตรประมาณค่าแบบลิเคิร์ท (likert scale) 5 ระดับ

- โดย
- 1 หมายถึง ไม่พึงพอใจ
 - 2 หมายถึง ค่อนข้างไม่พึงพอใจ
 - 3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
 - 4 หมายถึง ค่อนข้าง พึงพอใจ
 - 5 หมายถึง พึงพอใจ

ขั้นตอนการพัฒนามาตรวัดสุขภาวะ

1. นำมาตรวัดไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างคนที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 155 คน เมื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า Bartlett's test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy: KMO มีค่าเท่ากับ .87 ซึ่งมากกว่า .5 และหมุนแกนแบบ Varimax พบว่าเป็น 1 องค์ประกอบ

2. วิเคราะห์ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน (construct validity) ของมาตรด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA) ได้ค่าความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ในขั้นทดสอบอยู่ที่ $\chi^2 / df = 1.546$, $df = 27$, $CFI = .96$, $TLI = .95$, $RMSEA = .060$ วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาได้ เท่ากับ .89

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังโครงการบ้านพักผู้สูงอายุ เช่น สววงคนิเวศ ชมรมผู้สูงอายุ 4 แห่ง ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ชมรมข้าราชการบำนาญ ชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี และชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
 2. ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนผู้สูงอายุที่จะมาตอบแบบสอบถาม
 3. สุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่อยู่ในโครงการบ้านพักผู้สูงอายุ เช่น สววงคนิเวศ และผู้สูงอายุที่อยู่บ้านพักส่วนตัว โดยเลือกผู้สูงอายุที่อยู่ในชมรมผู้สูงอายุ 4 แห่ง ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ชมรมข้าราชการบำนาญ ชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี และชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี ในการเก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการการเลือกกลุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) และตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ
 4. ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนในการทำแบบสอบถามและอธิบายถึงเป้าหมายของการทำแบบสอบถาม จากนั้นให้ผู้ตอบแบบสอบถามอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจและลงมือทำ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเป็นผู้ตอบเอง หากผู้สูงอายุท่านใดมีความบกพร่องทางสายตา เช่น สายตายาว ผู้วิจัยก็จะเป็นผู้อ่านข้อคำถามให้กับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
- แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ, อายุ, อาชีพ เป็นต้น
- ส่วนที่ 2 มาตรการวัดสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย
- ส่วนที่ 3 มาตรการวัดการนับถือตนเองแบบเน้นการเห็นคุณค่าในตนเอง
- ส่วนที่ 4 มาตรการวัดการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์
- ส่วนที่ 5 มาตรการวัดสุขภาวะของผู้สูงอายุ

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ มาวิเคราะห์และตรวจคะแนนได้แบบสอบถามสมบูรณ์จำนวน 400 ชุด โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุตามชมรมผู้สูงอายุทั้ง 4 ชมรมได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 383 คน และกลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว จำนวน 225 คน โดยมีฉบับที่ไม่สมบูรณ์รวมเป็นจำนวน 208 ฉบับเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่เข้าเกณฑ์คัดเข้าในงานวิจัยหรือกลุ่มตัวอย่างตอบข้อคำถามไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

วิธีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มประชากรหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของผู้ร่วมวิจัยโดยรับรองต่อผู้เข้าร่วมการวิจัยว่าจะปฏิบัติต่อผู้ร่วมการทดลองตามข้อมูลที่ระบุไว้ในเอกสารชี้แจงผู้เข้าร่วมการวิจัย และคำตอบหรือข้อมูลใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมการวิจัย ผู้วิจัยจะเก็บรักษาเป็นความลับ ในส่วนของเอกสารที่เป็นกระดาษ หลังจากที่ทำกำการบันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ หลังจากนั้นจะนำไปย่อยทำลายทิ้งทั้งหมด ส่วนของข้อมูลในคอมพิวเตอร์หลังจากที่ทำกำการแปลผลข้อมูลแล้วจะเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้วิจัย โดยมีผู้วิจัยเท่านั้นที่จะสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้ ทั้งนี้งานวิจัย และการเก็บข้อมูลครั้งนี้ จะมีความเสี่ยงต่อผู้ตอบน้อยมากและเป็นเพียงการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามและไม่ได้ระบุชื่อผู้ตอบ หากแต่อาจรบกวนเวลาส่วนตัวของผู้เข้าร่วมการวิจัยบ้างเท่านั้น

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำมาลงรหัส และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้งจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม Mplus ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อต้องการศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัย การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ต่อสุขภาวะ โดยมุ่งศึกษาอิทธิพลส่งผ่านของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

บทที่ 3

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น (Descriptive Statistics) การทดสอบโมเดลสมการเชิงโครงสร้าง และการทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

1. ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ร่วมการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีจำนวน 400 คน โดยแบ่งเป็นตัวอย่างผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัวจำนวน 200 คนและผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักโครงการผู้สูงวัยจำนวน 200 คน

กลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัวจำนวน 200 คน เป็นเพศชาย 54% เพศหญิง 46% ซึ่งเป็นสัดส่วนที่ไม่ต่างกันมากนัก มีอายุระหว่าง 60 ถึง 74 ปี มีอายุเฉลี่ย 64.30 ปี เป็นคนแต่งงาน คิดเป็นร้อยละ 60.5 ส่วนใหญ่การศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 64.50 และร้อยละ 35.50 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 53.50 มีสถานะเป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 31.50 อาศัยอยู่กับคู่สมรส ร้อยละ 41 ยังคงทำงาน ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท ซึ่งร้อยละ 58.50 ระบุว่ารายได้ปัจจุบันเพียงพอต่อการดำรงชีวิต

กลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักโครงการผู้สูงวัยจำนวน 200 คน แบ่งเป็นเพศชาย 28.50% เพศหญิง 71.50% โดยกลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักโครงการผู้สูงวัยจะมีเพศหญิงมากกว่าเพศชายเมื่อเทียบกับกลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว ผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักโครงการผู้สูงวัย มีอายุระหว่าง 60 ถึง 89 ปี มีอายุเฉลี่ย 67.80 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพเป็นโสด คิดเป็นร้อยละ 36.5 รองลงมาคือ หม้าย คิดเป็นร้อยละ 33 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 67.5 ลักษณะโครงสร้างของครอบครัวส่วนใหญ่อาศัยอยู่คนเดียว ส่วนใหญ่รายได้ไม่เกิน 30,000 บาท ซึ่งร้อยละ 71 ระบุว่ารายได้ปัจจุบันเพียงพอต่อการดำรงชีวิต

ตารางที่ 3

ลักษณะประชากรที่ศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล	กลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพัก		ผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักโครงการผู้	
	ส่วนตัว		สูงวัย	
	จำนวน (n = 200)	ร้อยละ	จำนวน (n = 200)	ร้อยละ
เพศ				
หญิง	92	46	143	71.5
ชาย	108	54	57	28.5
อายุ				
60-69 ปี	180	90	128	64
70-79 ปี	20	10	58	29
80 ปีขึ้นไป	-	-	14	7
สถานภาพสมรส				
โสด	17	8.5	73	36.5
แต่งงาน	121	60.5	47	23.5
หม้าย	38	19	66	33
หย่า,แยก	24	12	14	7
ระดับการศึกษา				
ไม่ได้เรียนหนังสือ	7	3.5	16	8
ประถมศึกษา	47	23.5	19	9.5
มัธยมศึกษา	75	37.5	24	12
ปริญญาตรี	60	30	95	47.5
ปริญญาโท/เอก	11	5.5	40	20
อื่นๆ	-	-	5	2.5
สถานะในครอบครัว				
หัวหน้าครอบครัว	107	53.5	124	62
สมาชิกในครอบครัว	82	41	65	32.5
ผู้อาศัย	10	5	9	4.5

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	กลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพัก		ผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักโครงการ	
	ส่วนตัว		ผู้สูงวัย	
	จำนวน (n = 200)	ร้อยละ	จำนวน (n = 200)	ร้อยละ
ลักษณะโครงสร้าง				
ของครอบครัว				
อาศัยอยู่คนเดียว	15	7.5	106	53
อาศัยอยู่กับคู่สมรส	23	11.5	19	9.5
อาศัยอยู่กับบุตร/ หลาน	52	26	32	16
อาศัยอยู่กับคู่สมรส และบุตร/หลาน	106	51	20	10
อื่นๆ	8	4	22	11
แหล่งรายได้หลัก				
รายได้ของตนเอง				
การทำงาน	82	41	12	6
เงินบำเหน็จ บำนาญ	42	21	30	15
เบี้ยยังชีพจากทาง ราชการ	12	6	15	7.5
ดอกเบี้ยเงินออม/ ทรัพย์สิน	8	4	56	28
รายได้จากคู่				
สมรส				
คู่สมรส	5	2.5	31	15.5
รายได้จากบุตร	50	25	3	1.5
รายได้จากญาติที่ น้อง	1	.5	-	-

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	กลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว		ผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักโครงการผู้สูงวัย	
	จำนวน (n = 200)	ร้อยละ	จำนวน (n = 200)	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน (บาท)				
15,000-30,000	151	75.5	149	74.5
30,000-50,000	37	18.5	39	19.5
50,000-80,000	11	5.5	8	4
มากกว่า80,000	1	.5	4	2

การวิเคราะห์สถิติพื้นฐานของตัวแปร

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิจัย

Social	แทน	สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคม
en	แทน	องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ
so	แทน	องค์ประกอบด้านการสนับสนุนทางสังคม
cohe	แทน	องค์ประกอบด้านความเหนียวแน่นทางสังคม
cap	แทน	องค์ประกอบด้านความเชื่อถือไว้วางใจกันในสังคม
Self	แทน	การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน
se	แทน	องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน
Reself	แทน	การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์
refriend	แทน	องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน
refamily	แทน	องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว
Pwell	แทน	สุขภาวะ
pwi	แทน	องค์ประกอบของสุขภาวะ

สัญลักษณ์ทางสถิติ

M	แทน	ค่ามัชฌิมเลขคณิต (mean)
SD	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation)
V	แทน	ค่า Variance
χ^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-square)
R^2	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย
r	แทน	ค่าความสัมพันธ์ (Pearson's correlation coefficient)
b	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรทำนายของสมการทำนายในรูปคะแนนดิบ
β	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน
SE	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (standard error of the mean)
df	แทน	ค่าองศาอิสระ (degree of freedom)
p	แทน	ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p-value or calculated probability)
RMSEA	แทน	ค่าดัชนีรากกำลังสองเฉลี่ยของความแตกต่างโดยประมาณ (Root Mean Square Error of Approximation)
CFI	แทน	ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index)
TLI	แทน	ค่าดัชนี (Tucker-Lewis Index)
SRMR	แทน	ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือในรูปคะแนน

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ คะแนนต่ำสุด คะแนนสูงสุด ค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Variance ค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) ของตัวแปรสังเกตได้ และ ค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ แสดงในตารางที่ 4 – 9

1.1 กลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัย

โมเดลการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยตัวแปรสังเกตได้ 8 ตัวแปร จากผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ของ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัย 4 ตัวแปร ค่าเฉลี่ยของตัวแปรองค์ประกอบด้านความเหนียวแน่นทางสังคม (Coh) มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดคือ 4.02 ($SD = 0.56$) หมายถึงผู้สูงวัยมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมค่อนข้างมาก เช่น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนที่ผู้สูงวัยอยู่อาศัย

รองลงมาคือ ตัวแปรองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (En) มีค่าเฉลี่ย 4.00 ($SD = 0.51$) หมายถึง ผู้สูงวัยมีความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพโดยรวมค่อนข้างมาก เช่น พึงพอใจในที่อยู่อาศัย หรือ รับรู้สิ่งแวดล้อมสีเขียวในบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยและตัวแปรองค์ประกอบด้านความ

เชื่อถือไว้วางใจกันในสังคม (Cap) มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ 3.29 ($SD = 0.73$) หมายถึง ผู้สูงวัยมีความไว้วางใจคนในชุมชนปานกลาง

นอกจากนี้ตัวแปรสังเกตได้ของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน (Se) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ($SD = 0.39$) ซึ่งเป็นคะแนนค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูงแสดงให้เห็นถึงผู้สูงวัยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนหรือรับรู้ถึงคุณค่าของตนเองสูง และตัวแปรสังเกตได้ของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Re) ค่าเฉลี่ยของตัวแปรองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว (refamily) มีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน (refriend) โดยองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว (refamily) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ($SD = 0.63$) ส่วนองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน (refriend) มีค่าเฉลี่ยเพียง 3.89 ($SD = 0.63$) แสดงให้เห็นถึงน้ำหนักความสัมพันธ์ของกลุ่มครอบครัวมีมากกว่ากลุ่มเพื่อน

ตัวแปรสังเกตได้ของสุขภาวะ (Pwi) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ($SD = 0.49$) หมายถึงผู้สูงวัยมีความรู้สึกพึงพอใจต่อความเป็นอยู่ของตนเองค่อนข้างสูง

การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น เมื่อวิเคราะห์จากค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ภายในตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 8 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation) อยู่ระหว่าง .12 ถึง .57 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมมติฐานพบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อสุขภาวะ ($r = .44, p < .01$) ,การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน ($r = .43, p < .01$) และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ($r = .56, p < .01$) นอกจากนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบครอนบาคอยู่ระหว่าง .54 ถึง .89 โดยตัวแปรสังเกตได้ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (En) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบครอนบาคเพียง .54 เนื่องจากตัวแปรสังเกตได้ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ตัวอย่างข้อคำถาม (ฉันรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมสีเขียวในบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยของฉัน) จากการตอบของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ใน สภาพแวดล้อมต่างๆที่แตกต่างกัน ทำให้การตอบข้อคำถามไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงเป็นเหตุให้ตัวแปรสังเกตได้ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (En) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบครอนบาคเพียง .54

ตารางที่ 4

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มผู้สูงอายุ (N = 400)

	M	SD	Variance	Skewness	Kurtosis	Minimum	Maximum
En	4.00	.51	.26	-.30	.02	2.40	5.00
So	3.78	.72	.52	-.66	.58	1.00	5.00
Cohe	4.02	.56	.32	-.63	.59	1.67	5.00
Cap	3.29	.73	.54	-.48	-.44	1.67	4.83
Se	4.49	.39	.16	-1.15	1.23	3.10	5.00
Refriend	3.89	.63	.40	-.32	.71	1.00	5.00
Refam	4.39	.63	.40	-.83	-.04	2.00	5.00
Pwi	4.08	.49	.24	-.35	-.40	2.56	5.00

ตารางที่ 5

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของโมเดลผู้สูงอายุ (N = 400)

	en	so	cohe	cap	se	refriend	refamily	pwi
en	(.54)							
so	.338**	(.89)						
cohe	.389**	.578**	(.62)					
cap	.120*	.532**	.549**	(.79)				
se	.367**	.371*	.444**	.222**	(.78)			
refriend	.389**	.377**	.451**	.477**	.475**	(.80)		
refamily	.304**	.324**	.351**	.235**	.465**	.481**	(.81)	
pwi	.410**	.323**	.446**	.247**	.479**	.512**	.566**	(.83)

หมายเหตุ. ตัวเลขในแนวทแยง คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

* $p < .05$, สองหาง. ** $p < .01$, สองหาง.

1.2 กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว

โมเดลการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยตัวแปรสังเกตได้ 8 ตัวแปร จากผลการวิเคราะห์ พบว่าตัวแปรสังเกตได้ของ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัย 4 ตัวแปร ค่าเฉลี่ยของตัวแปรองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (En) มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดคือ 4.07 ($SD = 0.42$) หมายถึง ผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ใน

บ้านพักส่วนตัว มีความพึงพอใจในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพโดยรวมค่อนข้างมาก เช่น พึงพอใจในที่อยู่อาศัย หรือ รับรู้สิ่งแวดล้อมสีเขียวในบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัย รองลงมาคือ ตัวแปรองค์ประกอบด้านความเหนียวแน่นทางสังคม (Cohes) มีค่าเฉลี่ย 4.06 ($SD = 0.57$) หมายถึง ผู้สูงวัยมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมค่อนข้างมาก เช่น รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนที่ผู้สูงวัยอยู่อาศัย และตัวแปรองค์ประกอบด้านความเชื่อถือไว้วางใจกันในสังคม (Cap) มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ 3.08 ($SD = 0.80$) หมายถึง ผู้สูงวัยมีความไว้วางใจคนในชุมชนปานกลาง

นอกจากนี้ตัวแปรสังเกตได้ของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน (Se) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ($SD = 0.26$) ซึ่งเป็นคะแนนค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูงแสดงให้เห็นถึงกลุ่มของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัวมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนหรือรับรู้ถึงคุณค่าของตนเองสูง และตัวแปรสังเกตได้ของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Re) ค่าเฉลี่ยของตัวแปรองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว (refamily) มีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน (refriend) โดยองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว (refamily) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ($SD = 0.57$) ส่วนองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน (refriend) มีค่าเฉลี่ยเพียง 3.86 ($SD = 0.57$) แสดงให้เห็นถึงน้ำหนักความสัมพันธ์ของกลุ่มครอบครัวมีมากกว่ากลุ่มเพื่อน

ตัวแปรสังเกตได้ของสุขภาวะ (Pwi) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ($SD = 0.46$) หมายถึงผู้สูงวัยมีความรู้สึกพึงพอใจต่อความเป็นอยู่ของตนเองค่อนข้างสูง

การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น เมื่อวิเคราะห์จากค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปร จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ภายในตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 8 ตัว มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation) อยู่ระหว่าง -.09 ถึง .65 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมมติฐาน พบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อสุขภาวะ ($r = .42, p < .01$) ,การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน ($r = .32, p < .01$) และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ($r = .57, p < .01$) นอกจากนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบครอนบาคอยู่ระหว่าง .40 ถึง .89 โดยตัวแปรสังเกตได้ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (En) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบครอนบาคเพียง .40 เนื่องจากตัวแปรสังเกตได้ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ตัวอย่างข้อคำถาม (ฉันรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมสีเขียวในบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยของฉัน) จากการตอบของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว ผู้สูงวัยมีบ้านพักอาศัย สภาพแวดล้อมต่างๆที่แตกต่างกัน ทำให้การตอบข้อคำถามไม่ไปในทิศทางเดียวกัน จึงเป็นเหตุให้ตัวแปรสังเกตได้ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (En) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาแบบครอนบาคเพียง .40 เมื่อวิเคราะห์สถิติ Bartlett's test of sphericity มีค่า

เท่ากับ 225.360 ($p < .000$, $df = 6$) และผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีไคเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy) ที่มีค่าเท่ากับ .75 ซึ่งเกิน 0.5 และจากการตรวจสอบ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity) ซึ่งค่า Determinant มีค่าเท่ากับ .318 ซึ่งมากกว่า 0.0001 ถือได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสม และมีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้นต่อไป

ตารางที่ 6

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว ($N = 200$)

	M	SD	Variance	Skewness	Kurtosis	Minimum	Maximum
En	4.07	.42	.18	.03	-.23	2.8	5.00
So	3.87	.67	.45	-.37	-.56	2.4	5.00
Cohe	4.06	.57	.32	-.39	-.21	2.33	5.00
Cap	3.08	.80	.65	-.19	-1.00	1.67	4.83
Se	4.57	.26	.07	-1.03	1.98	3.40	5.00
Refriend	3.86	.57	.33	.03	-.31	2.25	5.00
Refam	4.47	.57	.33	-1.03	.74	2.00	5.00
Pwi	4.12	.46	.21	-.59	-.27	2.78	5.00

ตารางที่ 7

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของโมเดลผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว ($N = 200$)

	en	so	cohe	cap	se	refriend	refamily	pwi
en	(.40)							
so	.135	(.89)						
cohe	.179*	.595**	(.70)					
cap	-.095	.592**	.654**	(.84)				
se	.208**	.180*	.355**	.221**	(.60)			
refriend	.219**	.373**	.479**	.520**	.400**	(.72)		
refamily	.239**	.318**	.372**	.277**	.392**	.439**	(.75)	
pwi	.354**	.343**	.409**	.209**	.433**	.495**	.516**	(.80)

หมายเหตุ. ตัวเลขในแนวทแยง คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

* $p < .05$, สองหาง. ** $p < .01$, สองหาง.

1.2 กลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยที่อาศัยในโครงการผู้สูงวัย

ตัวแปรสังเกตได้ของ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัย 4 ตัวแปร ค่าเฉลี่ยของตัวแปรองค์ประกอบด้านความเหนียวแน่นทางสังคม (Cohes) มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุดคือ 3.98 ($SD = 0.55$) ดังตารางที่ 6 หมายถึงกลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการผู้สูงวัยมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ตัวแปรองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (En) มีค่าเฉลี่ย 3.94 ($SD = 0.57$) ไม่แตกต่างจากค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบด้านความเหนียวแน่นทางสังคมมากนัก และตัวแปรองค์ประกอบด้านความเชื่อถือไว้วางใจกันในสังคม (Cap) มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำสุด คือ 3.48 ($SD = 0.58$)

ตัวแปรสังเกตได้ของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน (Se) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 ($SD = 0.47$) ซึ่งเป็นคะแนนค่าเฉลี่ยที่ค่อนข้างสูงมากแสดงให้เห็นถึงกลุ่มของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนหรือรับรู้ถึงคุณค่าของตนเองสูงและตัวแปรสังเกตได้ของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Re) ค่าเฉลี่ยของตัวแปรองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว (refamily) มีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่าองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน (refriend) โดยองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว (refamily) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 ($SD = 0.67$) องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน (refriend) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ($SD = 0.68$) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกลุ่มครอบครัวมีความสำคัญมากกว่ากลุ่มเพื่อน

ตัวแปรสังเกตได้ของสุขภาพ (Pwi) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ($SD = 0.51$) หมายถึงผู้สูงวัยมีความรู้สึกพึงพอใจค่อนข้างสูงต่อความเป็นอยู่ของตนเอง

การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้น เมื่อวิเคราะห์จากค่าสหสัมพันธ์ ของตัวแปร จากตารางที่ 7 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ภายในตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 8 ตัว พบว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 8 ตัว มีค่าสหสัมพันธ์ภายในตัวแปรอยู่ระหว่าง .29 ถึง .63 และพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมมติฐานพบว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อสุขภาพ ($r = .49, p < .01$) การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน ($r = .56, p < .01$) และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ($r = .55, p < .01$) นอกจากนี้มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง .60 - .89 เมื่อวิเคราะห์สถิติ Bartlett's test of sphericity มีค่าเท่ากับ 304.18 ($p < .000, df = 6$) และผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีไกเซอร์-ไมเยอร์-ออลคิน (Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy) ที่มีค่าเท่ากับ .79 ซึ่งเกิน 0.5 และจากการตรวจสอบ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งค่า Determinant มีค่าเท่ากับ .213 ซึ่งมากกว่า 0.0001 ถือได้ว่ากลุ่มตัวอย่างมีความ

เหมาะสม และมีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์สมการโครงสร้างเชิงเส้นต่อไป

ตารางที่ 8

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรสังเกตได้ในกลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการบ้านพักผู้สูงวัย (N = 200)

	M	SD	Variance	Skewness	Kurtosis	Minimum	Maximum
En	3.94	.57	.33	-.28	-.32	2.4	5.00
So	3.68	.75	.56	-.82	1.06	1.00	5.00
Cohe	3.98	.55	.31	-.89	1.37	1.67	5.00
Cap	3.48	.58	.33	-.44	.17	1.67	4.83
Se	4.39	.47	.22	-.74	-.16	3.10	5.00
Refriend	3.92	.68	.46	-.57	1.24	1.00	5.00
Refam	4.30	.67	.44	-.62	-.52	2.33	5.00
Pwi	4.04	.51	.25	-.13	-.41	2.56	5.00

ตารางที่ 9

ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ของโมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการบ้านพักผู้สูงวัย (N = 200)

	en	so	cohe	cap	se	refriend	refamily	pwi
en	(.70)							
so	.459**	(.89)						
cohe	.548**	.559**	(.60)					
cap	.436**	.625**	.520**	(.72)				
se	.415**	.455**	.519**	.421**	(.83)			
refriend	.512**	.397**	.439**	.471**	.560**	(.87)		
refamily	.330**	.307**	.324**	.309**	.494**	.532**	(.85)	
pwi	.443**	.293**	.474**	.388**	.515**	.538**	.598**	(.86)

หมายเหตุ. ตัวเลขในแนวทแยง คือ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา

* $p < .05$, สองหาง. ** $p < .01$, สองหาง.

การทดสอบโมเดลวิจัย

2.1 โมเดลผู้สูงวัย

การทดสอบโมเดลผู้สูงอายุพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 2 มีค่าสถิติไค-สแควร์ (chi-square) เท่ากับ 12.85 ($df = 7, p = .08$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.83 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .99 ค่า TLI เท่ากับ .98 ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .04 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือในรูปคะแนน (SRMR) เท่ากับ 0.02

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 8 ตัวแปร ดังตารางที่ 10

1. ตัวแปรสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคม พบว่าตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ ด้านความเหนียวแน่นทางสังคม (cohe) องค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .84 ($p < .001$) หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้ด้านความเหนียวแน่นทางสังคมมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคมที่สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการสนับสนุนทางสังคม (so) องค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .66 ($p < .001$) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจกันในสังคม (cap) องค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .64 ($p < .001$) และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (en) มีค่าองค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .61 ($p < .001$) ที่น้อยที่สุด สาเหตุมาจากตัวแปรสังเกตได้ของด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ผู้สูงวัยตอบข้อคำถามไม่ได้ไปในทิศทางเดียวกัน ยกตัวอย่างข้อคำถามของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมสีเขียวในบริเวณชุมชนที่ผู้สูงวัยอาศัย เนื่องจากผู้สูงวัยแต่ละบุคคลมาจากสภาพแวดล้อมหรือสถานที่พักอาศัยที่แตกต่างกัน จึงเป็นสาเหตุที่ค่าน้ำหนักความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีค่าต่ำ

2. ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.90 ($p < .001$) หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนสูง

3. ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ พบว่ามีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน องค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .89 ($p < .001$) หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ โดยมีน้ำหนักองค์กรประกอบที่สูงกว่าด้านการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว องค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .70 ($p < .001$)

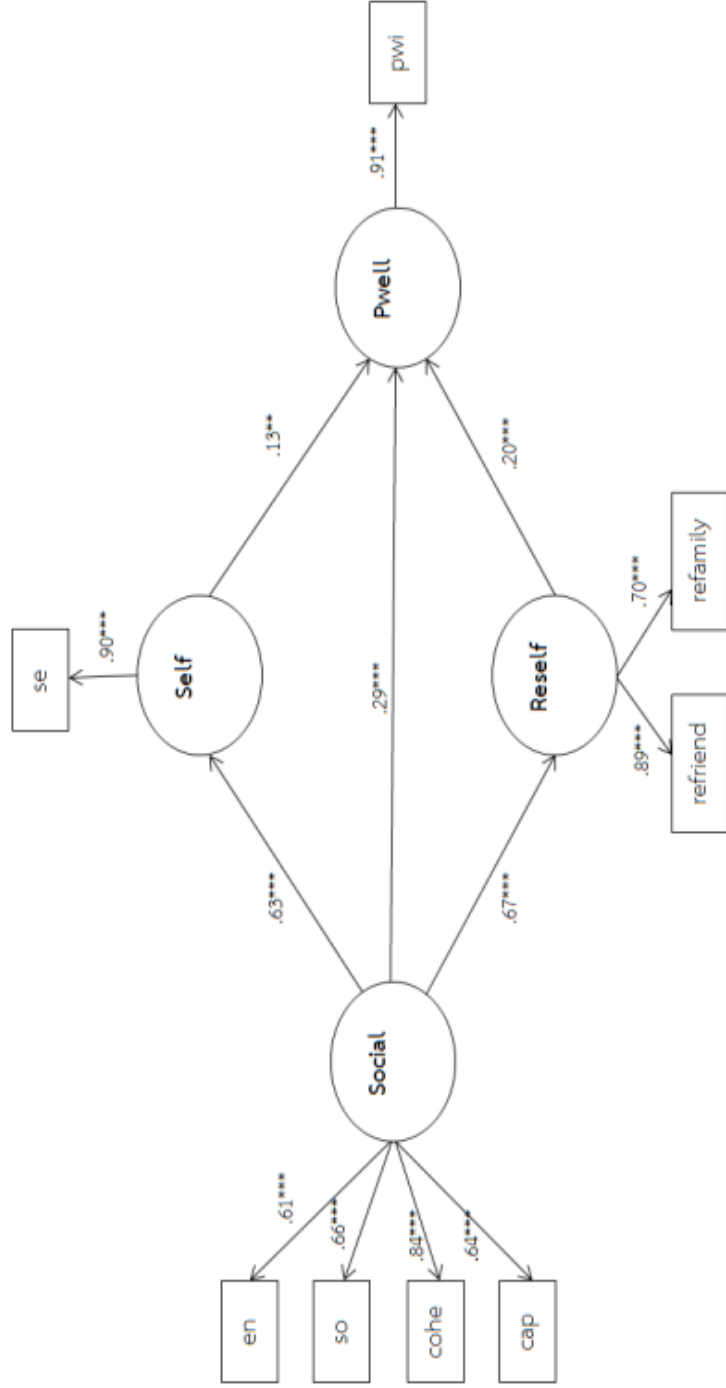
4. ตัวแปรสุขภาวะ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .91 ($p < .001$) หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้ของสุขภาวะ มีความสัมพันธ์ที่สูงต่อสุขภาวะ

ตารางที่ 10

ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลผู้สูงวัย

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			t	R ²
	b	se	β		
Social					
En	1.00	0.05	0.61	12.56***	0.37
So	1.55	0.04	0.66	17.05***	0.44
Cohe	1.54	0.04	0.84	23.54***	0.71
Cap	1.52	0.04	0.64	15.30***	0.41
Self					
Se	1.00	0.01	0.90	117.05***	0.78
Reself					
Refriend	1.00	0.01	0.89	113.88***	0.80
Refamily	0.77	0.07	0.70	9.68***	0.48
Pwell					
Pwi	1.00	0.01	0.91	139.71***	0.83

* $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

$\chi^2 = 12.85$, $\chi^2/df = 1.83$, $df = 7$, $CFI = .99$, $TLI = .98$, $RMSEA = .04$

ภาพที่ 2 โมเดลอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยต่อสุขภาพของผู้สูงอายุ (N = 400)

2.2 โมเดลผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว

การทดสอบโมเดลผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัวพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 2 มีค่าสถิติไค-สแควร์ (chi-square) เท่ากับ 7.556 ($df = 6, p = .27$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.26 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .99 ค่า TLI เท่ากับ .98 ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .04 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือในรูปคะแนน (SRMR) เท่ากับ 0.03

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 8 ตัวแปร ดังตารางที่ 11 ปรากฏดังนี้

1. ตัวแปรสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคม พบว่าตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ ด้านความเหนียวแน่นทางสังคม (cohe) องค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .86 ($p < .001$) หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้ด้านความเหนียวแน่นทางสังคมมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคมที่สูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจกันในสังคม (cap) องค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .75 ($p < .001$) ด้านการสนับสนุนทางสังคม (so) องค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .69 ($p < .001$) และด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (en) มีค่าองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .22 ($p < .001$) ที่น้อยที่สุด สาเหตุมาจากตัวแปรสังเกตได้ของด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ผู้สูงวัยตอบข้อคำถามไม่ได้ไปในทิศทางเดียวกัน ยกตัวอย่างข้อคำถามของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมสีเขียวในบริเวณชุมชนที่ผู้สูงวัยอาศัย เนื่องจากผู้สูงวัยแต่ละบุคคลมาจากสภาพแวดล้อมหรือสถานที่พักอาศัยที่แตกต่างกัน จึงเป็นสาเหตุที่ค่าน้ำหนักความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับองค์ประกอบมีค่าต่ำ

2. ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.64 ($p < .001$) หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนปานกลาง

3. ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ พบว่ามีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน องค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .86 ($p < .001$) หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบที่สูงกว่าด้านการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว องค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .53 ($p < .001$)

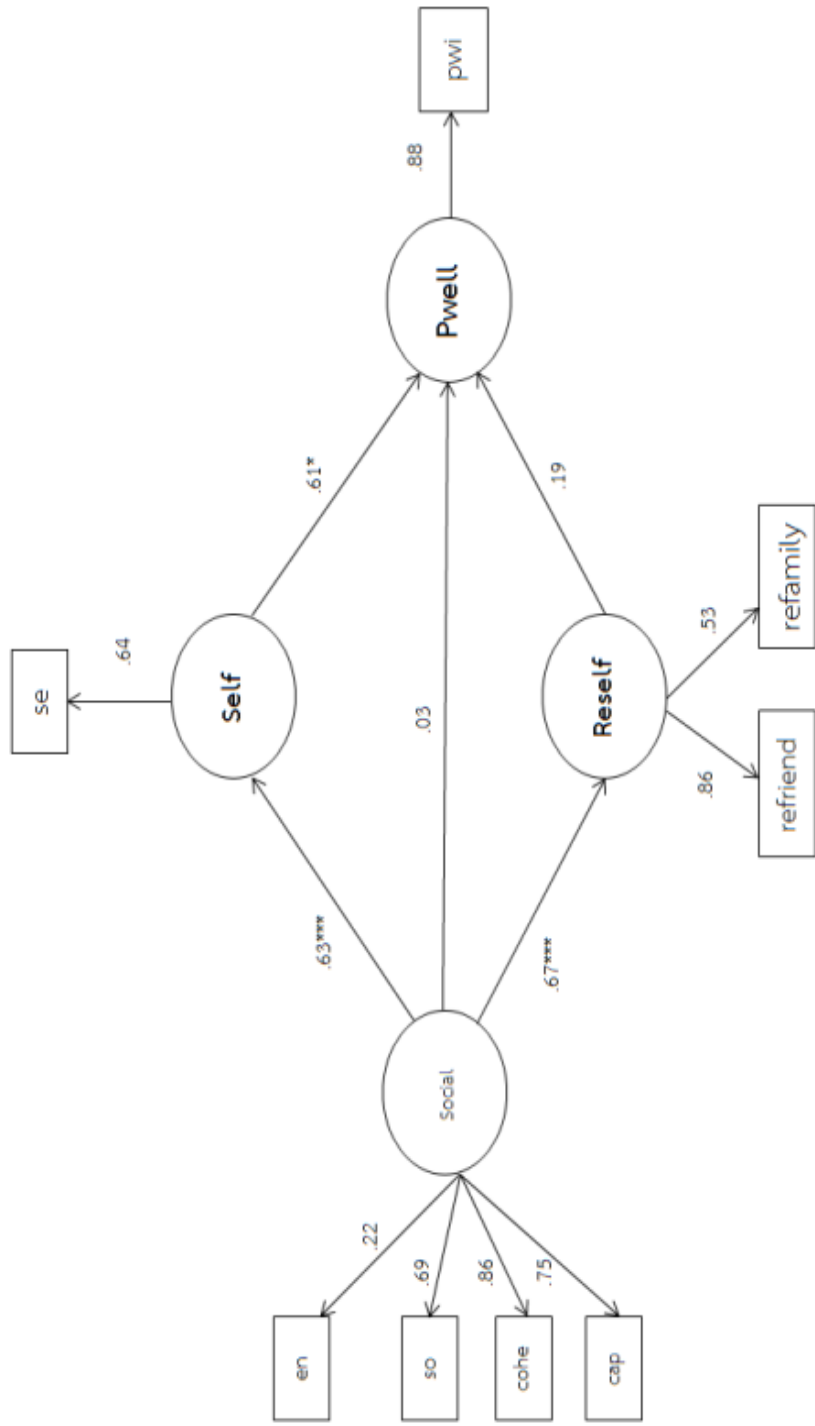
4. ตัวแปรสุขภาวะ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .88 ($p < .001$) หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้ของสุขภาวะ มีความสัมพันธ์ที่สูงต่อสุขภาวะ

ตารางที่ 11

ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			t	R ²
	b	se	β		
Social					
En	1.00	0.07	0.22	2.81**	0.05
So	5.09	0.05	0.69	12.99***	0.48
Cohe	5.38	0.04	0.86	17.98***	0.74
Cap	6.72	0.05	0.75	14.69***	0.56
Self					
Se	1.00	0.04	0.64	13.942***	0.60
Reself					
Refriend	1.00	0.02	0.86	59.32***	0.74
Refamily	0.61	0.06	0.53	8.71***	0.28
Pwell					
Pwi	1.00	0.01	0.88	69.36***	0.80

* $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

$$\chi^2 = 7.56, \chi^2/df = 1.26, df = 6, CFI = .99, TLI = .98, RMSEA = .04$$

ภาพที่ 3 โมเดลอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัยต่อสุขภาพของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว (N = 200)

2.3 โมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย

การทดสอบว่าโมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัยพบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 3 ค่าสถิติไค-สแควร์ (chi-square) เท่ากับ 11.988 ($df = 9, p = .21$) ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 / df) เท่ากับ 1.33 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ .99 ค่า TLI เท่ากับ .98 ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ .02 ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือในรูปคะแนน (SRMR) เท่ากับ 0.02

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 8 ตัวแปรดังตารางที่ 12 พบว่า

1. ตัวแปรสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคม พบว่าตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุด คือ ด้านความเหนียวแน่นทางสังคม (cohe) องค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .80 ($p < .001$) หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้ด้านความเหนียวแน่นทางสังคมมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคมที่สูงที่สุด รองลงมาคือด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (en) องค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .69 ($p < .001$) ด้านความเชื่อถือไว้วางใจกันในสังคม (cap) องค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .65 ($p < .001$) และด้านการสนับสนุนทางสังคม (so) มีค่าองค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .62 ($p < .001$) ที่น้อยที่สุด จะเห็นได้ว่าค่าองค์กรประกอบมาตรฐานของสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (en) ความเชื่อถือไว้วางใจกันในสังคม (cap) และด้านการสนับสนุนทางสังคม (so) มีน้ำหนักองค์ประกอบที่ใกล้เคียงกัน แสดงถึงทั้ง 3 ด้านมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคมปานกลาง

2. ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ 0.91 ($p < .001$) หมายถึงตัวแปรสังเกตได้การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนที่สูง

3. ตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ พบว่ามีค่าน้ำหนักมากที่สุดคือ ด้านการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน องค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .93 ($p < .001$) หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน มีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ โดยมีน้ำหนักองค์ประกอบที่สูงกว่า ด้านการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว องค์กรประกอบมาตรฐานเท่ากับ .56 ($p < .001$)

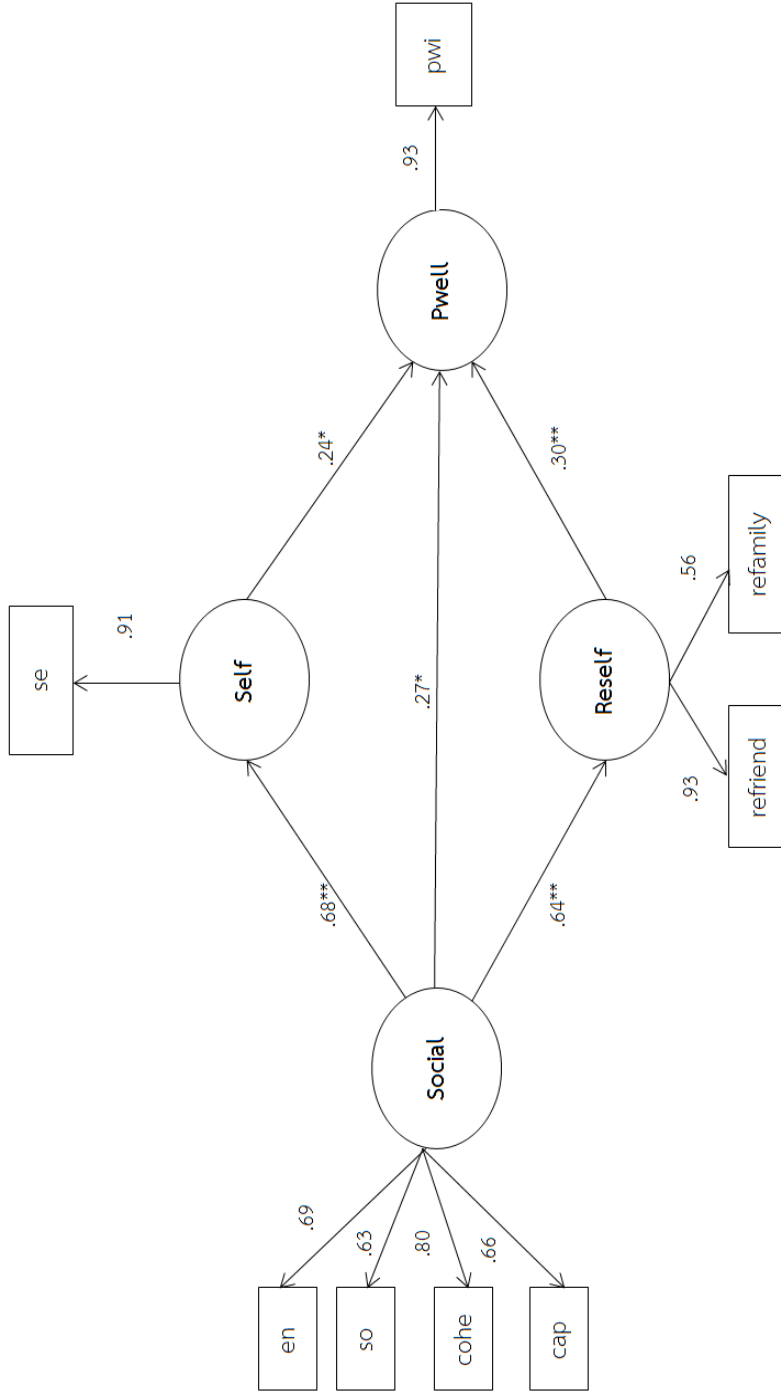
4. ตัวแปรสุขภาวะ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานเท่ากับ .92 ($p < .001$) หมายถึง ตัวแปรสังเกตได้ของสุขภาวะ มีความสัมพันธ์ที่สูงต่อสุขภาวะ

ตารางที่ 12

ผลการวิเคราะห์ห้องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการบ้านพักผู้สูงวัย

ตัวแปร	น้ำหนักองค์ประกอบ			t	R ²
	b	se	β		
Social					
En	1.00	0.04	0.69	14.58***	0.47
So	1.18	0.06	0.62	10.27***	0.39
Cohe	1.12	0.04	0.80	19.09***	0.64
Cap	0.95	0.05	0.65	13.02***	0.42
Self					
Se	1.00	0.01	0.91	97.96***	0.83
Reself					
Refriend	1.00	0.01	0.93	134.04***	0.87
Refamily	0.59	0.05	0.56	10.26***	0.31
Pwell					
Pwi	1.00	0.01	0.92	121.24***	0.86

* $p < .05$. ** $p < .01$. *** $p < .001$.

$$\chi^2 = 11.98, \chi^2/df = 1.33, df = 9, CFI = .99, TLI = .98, RMSEA = .04$$

ภาพที่ 4 โมเดลอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยต่อสุขภาพของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย (N = 200)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบอิทธิพลทางตรง

โมเดลของผู้สูงวัย

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย พบว่ามีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.29 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

โมเดลของผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว พบว่ามีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.03 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว

โมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยที่อาศัยในโครงการที่พักผู้สูงวัย พบว่ามีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 จึงได้รับการสนับสนุนที่ว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย

3.2 การทดสอบอิทธิพลส่งผ่าน

โมเดลของผู้สูงวัย

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่ามีค่าอิทธิพลที่ส่งผ่านเท่ากับ 0.13อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย โดยมีอิทธิพลส่งผ่านของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาพของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่านพบว่ามีค่าอิทธิพลที่ส่งผ่านเท่ากับ 0.20 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จึงสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 ว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาพของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

โมเดลของผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาพของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่ามีค่าอิทธิพลที่ส่งผ่านเท่ากับ 0.38 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาพของผู้สูงวัย โดยมีอิทธิพลส่งผ่านของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเอง

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาพของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่านพบว่ามีค่าอิทธิพลที่ส่งผ่านเท่ากับ 0.12 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงปฏิเสธสมมติฐานข้อที่ 3 ว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาพของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

โมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาพของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่ามีค่าอิทธิพลที่ส่งผ่านเท่ากับ 0.16 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 แสดงถึงสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาพของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเองเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาพของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่านพบว่ามีค่าอิทธิพลที่ส่งผ่านเท่ากับ 0.19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงสนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 ว่า

สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ตารางที่ 13

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของโมเดลสมการเชิงโครงสร้างผู้สูงวัย (N = 400)

ตัวแปร สาเหตุ	ตัวแปรผล										
	Personal Self-esteem			Relational Self-esteem			Pwi				
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	Self		Reself		
Social	b	0.70	-	0.70	1.15	-	1.15	0.41	0.19	0.29	0.89
	se	0.05	-	0.05	0.04	-	0.04	0.08	0.05	0.05	0.18
	t	13.25	-	13.25	13.99	-	13.99	3.47	2.93	4.26	10.66
	β	0.61***	-	0.61	0.62***	-	0.62	0.29***	0.13**	0.20***	0.62
Personal Self- esteem	b							0.27		-	0.27
	se							0.07		-	0.07
	t							2.91		-	2.91
	β							0.22**		-	0.22
Relational Self- esteem	b							0.26		-	0.26
	se							0.07		-	0.07
	t							4.38		-	4.38
	β							0.32***		-	0.32
ตัวแปร		social			se			re		pwi	
ความเที่ยง		0.86			0.78			0.83		0.83	
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง		social			se			re		pwi	
		social			se			re		pwi	
		se			re			pwi			
		re			pwi						
		pwi									
		.432**			.563**			.545**		.619**	
		.437**			.479**			.619**			

หมายเหตุ. Self หมายถึง การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และ Reself หมายถึง การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$, สองหาง.

ตารางที่ 14

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของโมเดลสมการเชิงโครงสร้างผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่บ้านพัก
ส่วนตัว (N = 200)

ตัวแปร สาเหตุ	ตัวแปรผล										
		Personal Self-esteem			Relational Self-esteem			Pwi			
		DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	Pwi		
									Self	Reself	
Social	b	1.14	-	1.14	3.62	-	3.62	0.12	1.68	0.55	2.35
	se	0.11	-	0.11	0.06	-	0.06	0.16	0.19	0.14	0.49
	t	5.49	-	5.49	10.94	-	10.94	0.17	1.98	0.87	3.02
	β	0.63***	-	0.63	0.67***	-	0.67	0.03	0.38*	0.12	0.53
Personal Self- esteem	b						1.47		-		1.47
	se						0.25		-		0.25
	t						2.44		-		2.44
	β						0.61**		-		0.61
Relational Self- esteem	b						0.15		-		0.15
	se						0.21		-		0.21
	t						0.88		-		0.88
	β						0.19		-		0.19
ตัวแปร			social			se			re		pwi
ความเที่ยง			0.85			0.60			0.78		0.80
เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง			social			se			re		pwi
			social			se			re		pwi
			se			.319**			.570**		.467**
			re			.570**			.467**		.433**
			pwi			.424**			.433**		.596**

หมายเหตุ. Self หมายถึง การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และ Reself หมายถึง การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$, สองหาง.

ตารางที่ 15

ผลการวิเคราะห์อิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของโมเดลสมการเชิงโครงสร้างผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ใน
โครงการที่พักผู้สูงวัย (N = 200)

ตัวแปร สาเหตุ	ตัวแปรผล										
	Personal Self-esteem			Relational Self- esteem			Pwi				
	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE		
							Self		Reself		
Social	b	0.73	-	0.73	1.00	-	1.00	0.25	0.19	0.22	0.65
	se	0.05	-	0.05	0.06	-	0.06	0.10	0.08	0.06	0.17
	t	11.78	-	11.78	10.41	-	10.41	2.49	2.04	3.07	7.21
	β	0.67***	-	0.67	0.63***	-	0.63	0.27**	0.16*	0.19**	0.61
Personal	b							0.25			0.25
Self-	se							0.11			0.11
esteem	t							2.03			2.03
	β							0.24*			0.23
Relational	b							0.21			0.21
Self-	se							0.09			0.09
esteem	t							3.14			3.14
	β							0.30**			0.29

ตัวแปร	social	se	re	pwi
ความเที่ยง	0.89	0.85	0.89	0.89

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง	social	se	re	pwi
social				
se	.562**			
re	.546**	.603**		
pwi	.487**	.515**	.649**	

หมายเหตุ. Self หมายถึง การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และ Reself หมายถึง การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$, สองหาง.

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้
ตารางที่ 16

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ข้อ ที่	สมมติฐาน	ผลการวิจัย
		ผู้สูงอายุ (N = 400)
1	สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ	สนับสนุนสมมติฐาน
2	สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน	สนับสนุนสมมติฐาน
3	สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่าน	สนับสนุนสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม 1. ผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว ($N = 200$) ผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย ($N = 200$) ในประเด็นที่น่าสนใจปรากฏผลดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่มีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเป็นตัวแปรส่งผ่านแบบสมบูรณ์ (Fully mediation) ส่วนผู้สูงวัยอาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนและการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านแบบบางส่วน (Partial mediation)

2. จากค่าเฉลี่ยของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยพบว่าองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($M = 3.97, SD = 0.57$) ของกลุ่มของบ้านพักส่วนตัวมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ากลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย ($M = 4.07, SD = 0.42$) และมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. ค่าเฉลี่ยขององค์ประกอบทางด้านการไว้เนื้อเชื่อใจคนในชุมชน ($M = 3.48, SD = 0.58$) พบว่า กลุ่มบ้านพักส่วนตัวมีค่าเฉลี่ยที่มากกว่ากลุ่มโครงการบ้านพักของผู้สูงวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

4. จากค่าเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน ($M = 4.39, SD = 0.47$) พบว่ามีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ากลุ่มของโครงการที่พักผู้สูงวัย ($M = 4.57, SD = 0.26$) และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

5. หากพิจารณาจากค่าเฉลี่ยของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ($M = 4.30, SD = 0.66$) จะพบว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มนี้มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่ากลุ่มของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพัก ($M = 4.47, SD = 0.56$)

อย่างไรก็ตามมีข้อที่น่าสังเกตคือค่าเฉลี่ยของสุขภาวะของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว ($M = 4.04, SD = 0.50$) และผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย ($M = 4.12, SD = 0.46$) ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ค่าเฉลี่ยของกลุ่มของโครงการที่พักผู้สูงวัยจะสูงกว่าเล็กน้อยก็ตาม

บทที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบอิทธิพลระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะ โดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถอภิปรายผลการวิจัย ตามสมมติฐานการวิจัยทั้ง 3 ข้อ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ

ผลการวิเคราะห์สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 1 จากผลการวิเคราะห์โมเดล พบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีอิทธิพลทางตรงทางบวก แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ คือ ลักษณะที่อยู่อาศัย การออกแบบที่มีความปลอดภัย สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ การที่ผู้สูงอายุได้อยู่ในสภาพแวดล้อมและสังคมที่ดี การมีสภาพแวดล้อมที่มีสีเขียว ที่พักผ่อนออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ อาทิเช่น ความรู้สึกถึงความปลอดภัยในสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของตนเอง นอกจากนี้มีกิจกรรมในทุก ๆ วัน ได้ทำกิจกรรมที่ทำให้รับรู้ว่าคุณค่าและได้รับการยอมรับจากชุมชนหรือสังคมที่ตนอยู่อาศัย และารู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่อยู่อาศัย สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นตัวช่วยส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสุขภาวะที่ดีเพิ่มขึ้นไปด้วย นอกจากนี้การได้มีเพื่อนในวัยเดียวกันทำให้ผู้สูงอายุได้รับการสนับสนุนทางสังคม ดังเช่นงานวิจัยของ Kwok Yan Chi และ Jackie (2013) ที่พบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุ จะต้องมีย่างเพียงพอสำหรับผู้สูงอายุ อาทิ เช่น การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกสบาย สวนสาธารณะ การมีความปลอดภัยในการดำรงชีวิต ถ้าสภาพแวดล้อมมีเพียงพอตามที่ต้องการแล้ว ซึ่งรวมไปถึง ทางด้านสาธารณสุข ก็จะไปสู่คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่ดีขึ้น และในงานวิจัยของ Oldman และ Mean (2002) ได้กล่าวไว้ว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยจะมีความปลอดภัย รวมไปถึงการออกแบบที่อยู่อาศัยให้เหมาะสม สำหรับผู้สูงอายุ ลักษณะที่อยู่อาศัย การออกแบบที่มีความปลอดภัย สิ่งเหล่านี้มีผลกระทบต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุ เพราะฉะนั้นความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยในเรื่องของความปลอดภัยและการรักษาความปลอดภัยเป็นสิ่งที่สำคัญ ยกตัวอย่างเช่น สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยที่ดีควรมีความสะดวกสบายต่อการออกไปซื้อของ มีธนาคาร หรือมีโรงพยาบาล (The WHOQOL Group , 2007)

รวมถึงการมีกิจกรรมประจำวันให้กับผู้สูงวัย และที่สำคัญที่สุดคือการได้รับการสนับสนุนทั้งจากครอบครัวของตนเองและเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่อยู่อาศัยและมีความไว้วางใจผู้คนในชุมชนของตนเอง ทำให้ผู้สูงวัยเกิดสุขภาวะ

2. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิเคราะห์ สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 2 โดยพบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างมีนัยสำคัญ โดยเป็นการส่งผ่านแบบบางส่วน (partial mediation) อย่างที่ได้กล่าวไว้ในสมมติฐานข้อที่ 1 ถึงเรื่องของอิทธิพลทางตรงของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยถึงสุขภาวะ กล่าวคือการอาศัยในที่แวดล้อมด้วยสมาชิกในครอบครัว หรือกลุ่มเพื่อนสนิทในบรรยากาศที่คุ้นเคย และผู้สูงวัยได้อาศัยอยู่ในบ้านพักที่อาจสร้างด้วยน้ำพักน้ำแรงของตนเอง อาจเป็นหลักฐานของความสำเร็จในชีวิต และความรู้สึกเป็นที่ต้องการของสมาชิกในครอบครัวหรือกลุ่มเพื่อนสนิท ทำให้ผู้สูงวัยรู้สึกว่าคุณค่าในตนเองมีค่า เป็นที่รักของสมาชิกในครอบครัวหรือภายในกลุ่มเพื่อนผู้สูงวัย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้สูงวัยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน นอกจากนี้ทฤษฎีของ Maslow ได้กล่าวไว้ว่า คนเรามีความต้องการเป็นลำดับขั้น โดยในขั้นที่สี่ของ Maslow ความสำคัญของคนเรานั้นก็คือ ความต้องการได้รับการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) หมายถึงการมีความคิดเห็นต่อตนเองที่ดีและได้เป็นที่ชื่นชมจากผู้อื่น รวมไปถึง การมีความรู้ความสามารถ ความสำเร็จในหน้าที่การงาน เมื่อผู้สูงวัยมีความพึงพอใจต่อตนเอง ผู้สูงวัยก็จะมีภาคภูมิใจ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มากยิ่งขึ้น เมื่อได้รับการตอบสนองความต้องการในขั้นนี้แล้วก็สามารถพัฒนาไปสู่ความต้องการในขั้นต่อ ๆ ไปจนถึงขั้นสุดท้ายที่เป็นความต้องการพัฒนาตนเองเต็มศักยภาพ (Self actualization) หรือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการดำรงชีวิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Higgins (1987) ว่าเมื่อบุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำจะส่งผลให้มีความเสี่ยงที่จะมีความวิตกกังวล และมีสุขภาวะที่ไม่ดี ซึ่งในงานวิจัยนี้ การเห็นคุณค่าในตัวเองหมายถึงบุคคลที่ คำนึงถึงความสามารถ คุณลักษณะ และบุคลิกภาพ หรือการมีเป้าหมายของตนเองมากกว่าการคำนึงถึงความคิดความรู้สึกและการกระทำของบุคคลอื่น หมายความว่าผู้สูงวัยอาศัยในสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคมแบบใดก็ตามถ้าหากผู้สูงวัยมีการเห็นคุณค่าในตนเองก็จะก่อให้เกิดสุขภาวะอีกด้วย ซึ่งผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brockner และ Hultton (1978) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ผลการศึกษาพบว่าถ้าบุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงก็จะส่งผลให้มีการรายงานว่าตนเองรู้สึกมีความสุขมากกว่าคนที่มีการเห็นคุณค่าใน

ตนเองต่ำ นอกจากนี้การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของจิตใจ ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าและสามารถบ่งชี้คุณภาพชีวิตของบุคคลได้

3. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิเคราะห์สนับสนุนสมมติฐานข้อที่ 3 พบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่าน โดยเป็นการส่งผ่านแบบบางส่วน (partial mediation) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงทางบวกต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยและมีอิทธิพลทางอ้อมผ่านการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ อธิบายได้ว่าการมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครอบครัวหรือเพื่อนสนิทเป็นปัจจัยที่สำคัญในช่วงวัยของผู้สูงอายุ และการที่ผู้สูงวัยไม่รู้สึกว่าตนเองโดดเดี่ยวเพราะมีเพื่อนในวัยเดียวกัน หรือไม่ถูกทอดทิ้งจากครอบครัวของตนเองหรือการทำให้ผู้สูงวัยรับรู้ถึงความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่น เช่น เพื่อน หรือ สมาชิกในครอบครัวของผู้สูงวัย เป็นตัวช่วยเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ซึ่งก่อให้เกิดสุขภาวะอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นว่า Du และคณะ (2015) ได้ศึกษาว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์มีความแตกต่างจาก การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน จากการศึกษาพบว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์สามารถเป็นตัวทำนาย ความแปรปรวนของสุขภาวะได้มากกว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และเมื่อดูจากงานวิจัยที่ได้ศึกษาพบว่าตัวแปรเพศเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ สิ่งที่น่าสนใจก็คือในงานวิจัยของ Du, King, และ Chi (2012) พบว่า เพศหญิงมีคะแนนการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ สูงกว่าเพศชาย และเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้มีเพศหญิง เกินกว่าร้อยละ 50 อาจจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการเกิดสุขภาวะ

อภิปรายผลการวิเคราะห์เพิ่มเติม

ผลการวิเคราะห์แยกเป็น 2 กลุ่มตัวอย่าง 1. กลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว 2. กลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย อาคารสว่างคนิเวศ

1. กลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว

จากผลการวิเคราะห์พบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาพของผู้สูงวัย ซึ่งสรุปได้ว่าสุขภาพของผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัวน่าจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวหรือการได้รับความสนใจ แต่สภาพแวดล้อมของสังคมที่อยู่อาศัยในงานวิจัยนี้เป็นการวัดการรับรู้สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การรับรู้สิ่งแวดล้อมสีเขียว การสนับสนุนทางสังคม ทุนทางสังคม การเป็นส่วนหนึ่งในชุมชน ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว นอกเหนือจากปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่อยู่อาศัยแล้ว ปัจจัยทางด้านสุขภาพของผู้สูงวัยเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคมของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ตามบ้านพักส่วนตัวของตนเองไม่ได้มีอิทธิพลต่อสุขภาพ ดังเช่น งานวิจัยของ Tomaszewski (2013) ได้กล่าวไว้ว่าปัจจัยที่สำคัญนอกเหนือจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่มีผลต่อสุขภาพแล้วปัจจัยอื่น ๆ ก็มีความสำคัญที่เท่าเทียมกัน เช่น ปัจจัยทางด้านสุขภาพ การเงิน การมีปัญหาทางการเงิน นอกจากนี้ Kamp, Leidelmeijer, Marsman และ Hollander (2003) ได้กล่าวไว้ว่าสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ไม่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต สาเหตุหนึ่งมาจากผลของทฤษฎีการเปรียบเทียบทางสังคม (social comparison theory) ซึ่งบุคคลมีการเปรียบเทียบตนเองกับบุคคลอื่นในลักษณะของสิ่งที่ตนเองมีอยู่กับสิ่งที่ตนเองปรารถนาจะมี อาจส่งผลให้เมื่อผู้สูงวัยอยู่ในสภาพแวดล้อมแบบใดก็ตามไม่ได้เป็นตัวแปรที่จะทำให้ผู้สูงวัยมีสุขภาพ นอกจากนั้นผลการวิเคราะห์พบว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาพของผู้สูงวัย โดยมีการส่งผ่านการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนอย่างมีนัยสำคัญ โดยเป็นการส่งผ่านแบบสมบูรณ์ (Fully mediation) กล่าวคือ การที่ผู้สูงวัยรู้สึกว่าคุณค่าหรือการได้เป็นที่รักของสมาชิกในครอบครัวส่งผลให้ผู้สูงวัยมีการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่งผลต่อสุขภาพ

อย่างไรก็ตาม แม้ค่าอิทธิพลของสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคมของที่อยู่อาศัยต่อสุขภาพของผู้สูงวัยจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของตัวแปรสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยพบว่ามีค่าเฉลี่ยที่มากกว่ากลุ่มโครงการที่พักผู้สูงวัย โดยในกลุ่มบ้านพักอาศัยจะมีองค์ประกอบของความไวเนื้อเชื่อใจมีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่ากลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้สูงวัยที่อยู่ในบ้านพักส่วนตัวสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยก็เป็นปัจจัยที่สำคัญ และสิ่งที่ส่งผลให้ผู้สูงวัยมีความรู้สึกในเชิงบวกหรือรู้สึกดี

ต่อของตนเองมากยิ่งขึ้น คือการที่ผู้สูงวัยได้อยู่กับครอบครัว ผู้สูงวัยที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ก่อให้เกิดความรู้สึกไว้นั่นคือเชื่อใจคนรอบข้างตนเอง เป็นตัวแปรที่ส่งผลให้ผู้สูงวัยเกิดสุขภาวะ

2.กลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย อาคารสวางคนิเวศ

จากผลการวิเคราะห์พบว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีอิทธิพลทางตรงทางบวก แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยที่มีการจัดสภาพแวดล้อมสำหรับผู้สูงวัย เช่น มีความปลอดภัย สำหรับการใช้ชีวิต การออกแบบสำหรับผู้สูงวัย รวมไปถึงการมีสภาพแวดล้อมที่มีสีเขียว เป็นสิ่งที่สำคัญต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย และข้อสังเกตที่น่าสนใจเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจากค่าเฉลี่ยในองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพพบที่มีความแตกต่างกันใน 2 กลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และค่าเฉลี่ยสภาพแวดล้อมทางกายภาพในกลุ่มของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการมีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่ากลุ่มบ้านพักส่วนตัว นอกจากนี้ค่าเฉลี่ยของการสนับสนุนทางสังคมและการรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการสูงกว่าผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัวแสดงให้เห็นว่าภายในโครงการที่พักผู้สูงวัยที่มีการจัดสภาพแวดล้อมมีสภาพแวดล้อมสีเขียว มีความปลอดภัย มีกลุ่มคนที่อยู่ในช่วงวัยเดียวกันทำให้ผู้สูงวัยรู้สึกถึงความเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนที่ตนเองอาศัย นอกจากนี้กิจกรรมที่ทำร่วมกันของผู้สูงวัยที่เป็นคนในวัยเดียวกัน การมีครอบครัวมาเยี่ยมเยียนเป็นการสนับสนุนทางสังคมที่ทำให้ผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการมีความสุขทั้งกายและใจ

เมื่อพิจารณาสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนและการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็นตัวแปรส่งผ่าน พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนและการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็นการส่งผ่านแบบบางส่วน (partial mediation) การที่ผู้สูงวัยเลือกที่จะมาอยู่ในสภาพแวดล้อมโครงการบ้านพักของผู้สูงอายุนอกจากจะมีส่วนช่วยก่อให้เกิดสุขภาวะดังเช่นที่กล่าวมาในข้างต้น การเห็นคุณค่าในตนเองก็เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยก่อให้เกิดสุขภาวะอีกทางหนึ่ง เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจากค่าเฉลี่ยตัวแปรการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนพบที่มีความแตกต่างกันใน 2 กลุ่มตัวอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยค่าเฉลี่ยในกลุ่มของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัยมีค่าเฉลี่ยที่สูงกว่ากลุ่มบ้านพักส่วนตัว นอกจากนี้ผลงานวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Brockner และ Hulton (1978) ที่พบว่าถ้าบุคคลมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงก็จะส่งผลให้มีการรายงานว่าตนเองรู้สึกมีความสุขมากกว่าคนที่มีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ นอกจากนี้การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของจิตใจ ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีคุณค่าและสามารถปกป้องคุณภาพชีวิตของบุคคลได้ และการที่ผู้สูงวัยอาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย

ทำให้ผู้สูงวัยไม่รู้สึกว่าตนเองโดดเดี่ยวเพราะมีเพื่อนในวัยเดียวกัน และมีการสนับสนุนจากครอบครัวของตนเอง ทำให้การรับรู้ถึงความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่น เช่น เพื่อน หรือ สมาชิกในครอบครัวของผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการบ้านพักผู้สูงวัย เป็นตัวช่วยเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง แบบเน้นความสัมพันธ์ซึ่งก่อให้เกิดสุขภาวะอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัย Du และคณะ (2015) ได้ศึกษาว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์มีความแตกต่างจาก การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน จากการศึกษาที่พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์สามารถเป็นตัวทำนาย ความแปรปรวนของสุขภาวะได้มากกว่า การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทดสอบอิทธิพลระหว่างสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยที่ส่งผลต่อสุขภาวะ โดย การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็น ตัวแปรส่งผ่าน

สมมติฐานการวิจัย

1. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย
2. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเป็นตัวแปรส่งผ่าน
3. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่าน

รูปแบบการวิจัย เป็นการศึกษาระยะยาว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้สูงวัยที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิง ซึ่งจำแนกประชากร 2 กลุ่ม คือ ผู้สูงวัยที่อยู่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัยดังเช่น อาคารสวางคนิเวศ และผู้สูงวัยที่อยู่บ้านพักอาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจาก การเลือกกลุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) และ การทำแบบสอบถามด้วยความสมัครใจโดยเลือกผู้สูงอายุที่อยู่ในชมรมผู้สูงอายุ 4 แห่ง ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ชมรมข้าราชการบำนาญ ชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี และชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจากผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัวจำนวน 200 คน แบ่งเป็นเพศชาย 108 คน เพศหญิง 92 คนและผู้สูงวัยที่อาศัยในบ้านพักโครงการผู้สูงวัยจำนวน 200 คน แบ่งเป็นเพศชาย 57 คน เพศหญิง 143 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย มาตรการสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย, มาตรการสุขภาวะของผู้สูงวัย, มาตรการการนับถือตนเองแบบเน้นการเห็นคุณค่าในตนเองและมาตรการการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ทุกมาตรจะรวมอยู่ในฉบับเดียวกันในส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ความสามารถในการอ่าน จำนวนสมาชิก ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว อาชีพก่อนอายุ 60 ปี รายได้ สุขภาพทั่วไป แต่ละมาตรมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

1. มาตรการสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย พัฒนาตามทฤษฎีของ Buffel Verté Donder Witte Dury Vanwing และ Bolsenbroek (2012) มีจำนวน 19 ข้อ พัฒนามาตรในความคิดของรองศาสตราจารย์ ดร. คศินางค์ มณีศรี ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Living environment) จำนวน 5 ข้อ (เช่น ฉันรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมสีเขียวในบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยของฉัน), การสนับสนุนทางสังคม (Social support) จำนวน 5 ข้อ (เช่น ฉันติดต่อกับเพื่อนบ้านข้างเคียงหลายคน), ทูทางสังคม(Social capital) จำนวน 6 ข้อ (เช่น ฉันรู้สึกไว้วางใจผู้คนส่วนใหญ่ในชุมชนของฉัน) และการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (Social cohesion) จำนวน 3 ข้อ (เช่น ฉันรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่ฉันอยู่อาศัย) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .91 และมาตรวัดเป็นแบบลิเคิร์ทสเกล (likert scale) 5 ระดับ (ตัวอย่างแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยสามารถดูได้ที่ ภาคผนวก ก)

2. มาตรการการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน ประกอบด้วย 10 ข้อคำถาม ของ Rosenberg Self-esteem Scale (Rosenberg, 1965) ที่ได้รับการแปลโดย Wongpakaran (2012) แบบสอบถามวัดเกี่ยวกับความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเองโดยมาตรวัดเป็นแบบลิเคิร์ทสเกล (likert scale) 5 ระดับ มาตรการการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน ถูกนำไปใช้ทดสอบในหลายๆงาน พบว่ามีความสอดคล้องภายในที่สูงและมีความตรงที่ดี แบ่งเป็นข้อกระทงทางบวก 5 ข้อ และข้อกระทงทางลบ 5 ข้อ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ที่ .80 (Du, Bernardo, Yeung, 2015) ผู้วิจัยนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างคนที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป จำนวน 155 คน ได้ค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ที่ .81 เมื่อนำผลที่ได้มาวิเคราะห์องค์ประกอบ Factor Analysis โดยผลการวิเคราะห์ พบว่า ค่า Bartlett's test of Sphericity มีนัยสำคัญทางสถิติและค่าดัชนี Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy: KMO มีค่าเท่ากับ .76 เมื่อวิเคราะห์ความตรงเชิงภาวะสันนิษฐาน (construct validity) ของมาตรด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirm Factor Analysis: CFA) ได้ค่าความสอดคล้องของข้อมูลเชิงประจักษ์ในขั้นทดสอบอยู่ที่ $\chi^2 / df = 1.250$,df = 28, CFI = .98, TLI = .97, RMSEA = .04

3. มาตรการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ประกอบด้วย 7 ข้อคำถาม เกี่ยวกับการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ของ Du และคณะ (2012) ผลค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ที่ .85 นอกจากนี้ นรุตม์ พรประสิทธิ์ (2559) ได้พัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้น ความสัมพันธ์ซึ่งได้ตรวจสอบคุณภาพและเมื่อนำไปตรวจสอบกับนิสิตปริญญาตรี จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.71 และจากผลการตรวจสอบ คุณภาพด้วยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงรายข้อกับข้อกระทงทั้งหมด (Corrected Item-Total Correlation หรือ CITC ในภาคผนวก ข 3) ผ่านเกณฑ์ โดยแบบสอบถาม วัดเกี่ยวกับความรู้สึกถึงคุณค่าในตนเองผ่านความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่นโดยมาตรวัดเป็นแบบลิเคิร์ตสเกล (likert scale) 5 ระดับ

4. แบบสอบถามสุขภาวะของผู้สูงวัย พัฒนาจาก Personal Wellbeing Index : ของ Cummins et al., 2003; International Wellbeing Group, 2013 จำนวน 9 ข้อ โดยมีผู้แปลเป็น ภาษาไทยโดย โดย Yiengprugsawan Seubsman Khamma Lim Sleigh และ the Thai Cohort Study Team (2009) ข้อคำถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจในการความเป็นอยู่ สุขภาพ ความสำเร็จ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความปลอดภัย ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนที่อยู่ ศาสนา และความปลอดภัยในอนาคต ผลค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ที่ .85 (International Wellbeing Group, 2013) โดยมาตรวัดเป็นเป็นมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต (likert scale) 5 ระดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์ตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยัง โครงการบ้านพักผู้สูงวัย เช่น สว่างคนิเวศ ชมรมผู้สูงอายุ 4 แห่ง ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุในเขต กรุงเทพมหานคร ชมรมข้าราชการบำนาญ ชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี และชมรมผู้สูงอายุใน จังหวัดปทุมธานี เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยเตรียมแบบสอบถามให้เพียงพอกับจำนวนผู้สูงวัยที่จะมาตอบแบบสอบถาม
3. สุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยที่อยู่ในโครงการบ้านพักผู้สูงวัย เช่น สว่างคนิเวศ และผู้สูงวัยที่อยู่บ้านพักส่วนตัว โดยเลือกผู้สูงอายุที่อยู่ในชมรมผู้สูงอายุ 4 แห่ง ได้แก่ ชมรมผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร ชมรม ข้าราชการบำนาญ ชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดนนทบุรี และชมรมผู้สูงอายุในจังหวัดปทุมธานี ในการเก็บ ข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการการเลือกกลุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) และ ตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ

4. ผู้วิจัยชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนในการทำแบบสอบถามและอธิบายถึงเป้าหมายของการทำแบบสอบถาม จากนั้นให้ผู้ตอบแบบสอบถามอ่านคำชี้แจงให้เข้าใจและลงมือทำ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยให้ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยเป็นผู้ตอบเอง หากผู้สูงวัยท่านใดมีความบกพร่องทางสายตา เช่น สายตายาว ผู้วิจัยก็จะเป็นผู้อ่านข้อคำถามให้กับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน

- ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เช่น เพศ, อายุ, อาชีพ เป็นต้น
- ส่วนที่ 2 มาตรการสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย
- ส่วนที่ 3 มาตรการการนับถือตนเองแบบเน้นการเห็นคุณค่าในตนเอง
- ส่วนที่ 4 มาตรการการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์
- ส่วนที่ 5 มาตรการสุขภาวะของผู้สูงวัย

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์ มาวิเคราะห์และตรวจคะแนนได้แบบสอบถามสมบูรณ์จำนวน 400 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาตรวจสอบความถูกต้อง จากนั้นนำมาลงรหัส และตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลอีกครั้งจึงนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรม Mplus ในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ เพื่อต้องการศึกษาอิทธิพลของสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ ต่อสุขภาวะ โดยมุ่งศึกษาอิทธิพลส่งผ่านการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ จึงจะใช้ Mplus เพื่อทดสอบสมมติฐานว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยจะมีอิทธิพลต่อสุขภาวะโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน และการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่าน

ผลการวิจัย

โมเดลผู้สูงวัย

1. จากการวิเคราะห์ผล พบว่าโมเดลสมการเชิงโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการผู้สูงวัย ($\chi^2 = 12.85$, $df = 7$, $CFI = .99$, $TLI = .98$, $RMSEA = .04$)

2. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

โมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว

1. จากการวิเคราะห์ผล พบว่าโมเดลสมการเชิงโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว ($\chi^2 = 7.56$,df = 6, CFI = .99, TLI = .98, RMSEA = .04)

2. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย

3. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย ไม่มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่าน

โมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการผู้สูงวัย

1. จากการวิเคราะห์ผล พบว่าโมเดลสมการเชิงโครงสร้างมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ของโมเดลผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการผู้สูงวัย ($\chi^2 = 11.988$,df = 9, CFI = .99, TLI = .98, RMSEA = .027)

2. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนเป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. สภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย มีอิทธิพลต่อสุขภาวะของผู้สูงวัยโดยมีการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นตัวแปรส่งผ่านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ควรที่จะศึกษาในกลุ่มตัวอย่างผู้สูงวัยในโครงการอื่นๆนอกเหนือจากโครงการสวางคนิเวศ ซึ่งปัจจุบันได้มีแนวคิดบ้านพักผู้สูงวัยโครงการใหม่ที่กำลังก่อสร้าง โครงการเหล่านี้มีการดูแลสุขภาพให้การปรึกษาโดยทีมแพทย์ มีนักโภชนาการผู้เชี่ยวชาญด้านการกำหนดอาหารเพื่อผู้สูงวัยโดยเฉพาะ (Meal Plan Service) นอกจากนี้ยังมี นักบำบัดเพื่อการปรับสมดุลด้านอารมณ์และจิตใจ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบำบัด ความเครียด และ อากาการซึมเศร้าการผ่อนคลายจิตใจด้วย รวมไปถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ

2. เครื่องมือที่ใช้วัดสุขภาวะในงานวิจัยนี้คือ Personal well-being index ซึ่งวัดในภาพรวม โดยไม่ได้ลงลึกในเรื่องของสุขภาวะทางกายและสุขภาวะทางจิต ผู้ที่สนใจเรื่องนี้อาจจะพัฒนาเครื่องมือที่วัดความสุขทางกาย ความสุขทางใจที่มีความละเอียดมากขึ้น หรือวัดสุขภาวะด้วยเครื่องมืออื่นๆ เช่น Life Satisfaction ของ Diener

3. ผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้พบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์เป็นตัวแปรส่งผ่านไปยังสุขภาวะของผู้สูงวัย ซึ่งโครงการผู้สูงวัยหรือผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ตามบ้านพักส่วนตัวควรมีการส่งเสริมให้ผู้สูงวัยรู้จักการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์หรือผู้สูงวัยรู้สึกถึงความพึงพอใจในความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่น เช่น เพื่อน หรือ สมาชิกในครอบครัว

4. สิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคมของผู้สูงวัยมีอิทธิพลทางตรงต่อสุขภาวะของผู้สูงวัย เพราะฉะนั้นการจัดสภาพแวดล้อมที่ดีต่อผู้สูงวัยเช่น การมีสิ่งแวดล้อมสีเขียว ซึ่งจากค่าคะแนนเฉลี่ยพบว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพในโครงการที่พักผู้สูงวัยมีค่าที่สูงกว่าสภาพแวดล้อมทางกายภาพของบ้านพักส่วนตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้การสนับสนุนที่ดีจากสังคมนอกข้าง มีความไว้วางใจต่อใจคนในสังคมทำให้ผู้สูงวัยรู้สึกถึงความปลอดภัยทั้งทางกายและทางใจจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่ก่อให้เกิดสุขภาวะในผู้สูงวัย

5. การสนับสนุนจากครอบครัวซึ่งเป็นองค์ประกอบของการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของความสุขของผู้สูงวัยดังจะเห็นได้จากค่าเฉลี่ยของกลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการบ้านพักผู้สูงวัยที่สูงกว่ากลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กฤตยา อาชวนิจกุล. (2548). ประชากรของประเทศไทย ณ พ.ศ.2548. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและมหาวิทยาลัยมหิดล.
- สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์. (2553). สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2553. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). การสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กองคลังข้อมูลและสนเทศสถิติแห่งชาติ.
- อัมภัสสา พานิชชอบ. (2546). การศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแคและสถานที่พักผู้สูงอายุเอกชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Anthony, O. C. (2010). Managing behavior and emotional issues in older people. *The Social Sciences*, 5, 401-413.
- Baltes, P. B., & Mayer, K. U. (2001). *The Berlin aging study: Aging from 70 to 100*: Cambridge University Press.
- Barkow, J. H. (1980). Prestige and self-esteem: A biosocial interpretation. *Dominance relations*, 319-332.
- Baumeister, R. F., Campbell, J. D., Krueger, J. I., & Vohs, K. D. (2005). Exploding the self-esteem myth. *Scientific American*, 292, 84-91.
- Bearden, W. O., Gustafson, A. W., & Mason, J. B. (1979). A path-analytic investigation of life satisfaction among elderly consumers. *ACR North American Advances*.
- Bednar, R. L., Wells, M. G., & Peterson, S. R. (1989). *Self-esteem: Paradoxes and innovations in clinical theory and practice*: American Psychological Association.
- Birren, J. E., & Schaie, K. W. (2001). *Handbook of the psychology of aging* (Vol. 3): Gulf professional publishing.
- Bongaarts, J., & Zimmer, Z. (2002). Living arrangements of older adults in the developing world: an analysis of demographic and health survey household surveys. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 57, 145-157.

- Bowling, A., & Gabriel, Z. (2004). An integrational model of quality of life in older age. Results from the ESRC/MRC HSRC quality of life survey in Britain. *Social Indicators Research, 69*, 1-36.
- Branden, N. (1971). *The psychology of self-esteem: A new concept of man's psychological nature*: Bantam Books.
- Buffel, T., Verté, D., De Donder, L., De Witte, N., Dury, S., Vanwing, T., & Bolsenbroek, A. (2012). Theorising the relationship between older people and their immediate social living environment. *International Journal of lifelong education, 31*, 13-32.
- Campbell, A., Converse, P. E., & Rodgers, W. L. (1976). *The quality of American life: Perceptions, evaluations, and satisfactions*: Russell Sage Foundation.
- Coke, M. M. (1992). Correlates of life satisfaction among elderly African Americans. *Journal of Gerontology, 47*, P316-P320.
- Cress, M. E., Orini, S., & Kinsler, L. (2011). Living environment and mobility of older adults. *Gerontology, 57*, 287-294.
- Cross, S. E., Bacon, P. L., & Morris, M. L. (2000). The relational-interdependent self-construal and relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 78*, 791.
- Cross, S. E., Gore, J. S., & Morris, M. L. (2003). The relational-interdependent self-construal, self-concept consistency, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 85*, 933.
- Cummins, R. A., Eckersley, R., Pallant, J., Van Vugt, J., & Misajon, R. (2003). Developing a national index of subjective wellbeing: The Australian Unity Wellbeing Index. *Social Indicators Research, 64*, 159-190.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2002). Overview of self-determination theory: An organismic dialectical perspective. *Handbook of self-determination research*, 3-33.
- Diener, E. (2000). Subjective wellbeing: The science of happiness and a proposal for a national index. *American Psychological Association, 55*, 34-43.
- Diener, E. (2005). Assessing subjective well-being: Progress and opportunities *Citation Classics from Social Indicators Research* (pp. 421-475): Springer.
- Diener, E., & Eunkook Suh, M. (1997). Subjective well-being and age: An international analysis. *Annual Review of Gerontology and Geriatrics, 17*, 304-324.

- Du, H., King, R. B., & Chi, P. (2012). The development and validation of the Relational Self-Esteem Scale. *Scandinavian Journal of Psychology, 53*, 258-264.
- Du, H., King, R. B., & Chu, S. K. (2016). Hope, social support, and depression among Hong Kong youth: personal and relational self-esteem as mediators. *Psychology, Health & Medicine, 21*, 926-931.
- Emmons, R. A., & Diener, E. (1985). Factors predicting satisfaction judgments: A comparative examination. *Social Indicators Research, 16*, 157-167.
- Fellow, E. W. (2007). A study of factor related to a feeling to happiness. *Journal of Educational Research, 50*, 231-234.
- Friedman, M. M. (1986). *Family nursing: Theory and assessment*. Appleton-Century-Crofts.
- Hair, J. F., Black, W.C., Babin, B.J., & Anderson, R.E. . (2010). Multivariate data survey. *Journal of Applied Psychology, 60*, 159.
- Hansson, R. O., Dekoekkoek, P. D., Neece, W. M., & Patterson, D. W. (1997). Successful aging at work: Annual review, 1992-1996: The older worker and transitions to retirement. *Journal of Vocational Behavior, 51*, 202-233.
- Ho, H. K., Matsubayashi, K., Wada, T., Kimura, M., Yano, S., Otsuka, K., . . . Saijoh, K. (2003). What determines the life satisfaction of the elderly? Comparative study of residential care home and community in Japan. *Geriatrics & Gerontology International, 3*, 79-85.
- Horley, J., & Lavery, J. J. (1995). Subjective well-being and age. *Social Indicators Research, 34*, 275-282.
- Hoyer, W. J., Rybash, J. M., & Roodin, P. A. (1999). *Adult development and aging*. McGraw-Hill.
- Jackie, K. Y. C. (2013). Projecting sustainable living environment for an ageing society: The case of Hong Kong. *Procedia Environmental Sciences, 17*, 675-684.
- Kasl, S. W., Will, J., White, M., & Marcuse, P. (1982). Quality of the residential environment and mental health. *Advances in Environment Psychology, 1-30*.

- Loomis, R. A., & Thomas, C. D. (1991). Elderly women in nursing home and independent residence: Health, body attitudes, self-esteem and life satisfaction. *Canadian Journal on Aging/La Revue canadienne du vieillissement*, *10*, 224-231.
- Malathum, P. (2002). A model of factors contributing to perceived abilities for health-promoting self-care of community-dwelling Thai older adults.
- Malathum, P. (2003). Predictors of life satisfaction of older adults in rural areas. *Ramathibodi Medical Journal*, *106*.
- Maslow, A. H., Frager, R., & Fadiman, J. (1970). *Motivation and personality* (Vol. 2) Harper & Row New York.
- McCarthy, P., Byrne, D., Harrison, S., & Keithley, J. (1985). Housing type, housing location and mental health. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, *20*, 125-130.
- Oishi, S., Diener, E. F., Lucas, R. E., & Suh, E. M. (1999). Cross-cultural variations in predictors of life satisfaction: Perspectives from needs and values. *Personality and Social Psychology Bulletin*, *25*, 980-990.
- Oldman, C. (2002). Later life and the social model of disability: A comfortable partnership? *Ageing & Society*, *22*, 791-806.
- Omark, D. R., Strayer, F. F., & Freedman, D. G. (1980). *Dominance relations: An ethological view of human conflict and social interaction*: Scholarly Title.
- Omodei, M. M., & Wearing, A. J. (1990). Need satisfaction and involvement in personal projects: Toward an integrative model of subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, *59*, 762.
- Orimo, H., Ito, H., Suzuki, T., Araki, A., Hosoi, T., & Sawabe, M. (2006). Reviewing the definition of "elderly". *Geriatrics & Gerontology International*, *6*, 149-158.
- Orth, U., & Robins, R. W. (2014). The development of self-esteem. *Current Directions in Psychological Science*, *23*, 381-387.
- Park, S., & Lee, S. (2017). Age-friendly environments and life satisfaction among South Korean elders: Person–environment fit perspective. *Aging & mental health*, *21*, 693-702.

- Pinquart, M., & Sörensen, S. (2000). Influences of socioeconomic status, social network, and competence on subjective well-being in later life: A meta-analysis: American Psychological Association.
- Poitrenaud, J., Vallery-Masson, J., Valleron, A. J., Demeestere, M., & Lion, M. R. (1979). Factors related to attitude towards retirement among French preretired managers and top executives. *Journal of Gerontology, 34*, 723-727.
- Power, M., Bullinger, M., & Harper, A. (1999). The World Health Organization WHOQOL-100: Tests of the universality of quality of life in 15 different cultural groups worldwide. *Health Psychology, 18*, 495.
- Reitzes, D. C., Mutran, E. J., & Fernandez, M. E. (1996). Does retirement hurt well-being? Factors influencing self-esteem and depression among retirees and workers. *The Gerontologist, 36*, 649-656.
- Roberts, S. J., & Krouse, H. J. (1988). Enhancing self care through active negotiation. *The Nurse Practitioner, 13*, 44-51.
- Rogers, C. R. (1959). *A theory of therapy, personality, and interpersonal relationships: As developed in the client-centered framework* (Vol. 3) McGraw-Hill New York.
- Rosenbaum, M. (1990). A model for research on self-regulation: Reducing the schism between behaviorism and general psychology. *Unifying Behavior Therapy. Edited Eifert GH, Evans IM. New York: Springer Publishing Co*, 126-149.
- Ryan, R. M., & Solky, J. A. (1996). What Is Supportive about Social Support? *Handbook of social support and the family* (pp. 249-267): Springer.
- Saris, W. E., Veenhoven, R., Scherpenzeel, A. C., & Bunting, B. (1996). *A comparative study of satisfaction with life in Europe*: Eotvos University Press.
- Schneider, J., Wooff, D., Carpenter, J., Brandon, T., & McNiven, F. (2002). Community mental healthcare in England: Associations between service organisation and quality of life. *Health & Social Care in the Community, 10*, 423-434.
- Schwartz, B., Ward, A., Monterosso, J., Lyubomirsky, S., White, K., & Lehman, D. R. (2002). Maximizing versus satisficing: happiness is a matter of choice. *Journal of Personality and Social Psychology, 83*, 1178.

- Seligman, M. E. (2012). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*: Simon and Schuster.
- Sheldon, K. M., Ryan, R., & Reis, H. T. (1996). What makes for a good day? Competence and autonomy in the day and in the person. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22, 1270-1279.
- Shida, J., Sugawara, K., Goto, J., & Sekito, Y. (2014). Relationship between self-esteem and living conditions among stroke survivors at home. *Japan Journal of Nursing Science*, 11, 229-240.
- Silverstein, M., Cong, Z., & Li, S. (2006). Intergenerational transfers and living arrangements of older people in rural China: Consequences for psychological well-being. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 61, S256-S266.
- Smith, J., Fleeson, W., Geiselman, B., Settersten Jr, R., & Kunzmann, U. (1999). Sources of well-being in very old age. En PB Baltes, & KU Mayer (Eds.), *The Berlin Aging Study: Aging from 70 to 100* (pp. 450-471): New York, NY: Cambridge University Press.
- Tinakon, W., & Nahathai, W. (2012). A comparison of reliability and construct validity between the original and revised versions of the Rosenberg Self-Esteem Scale. *Psychiatry Investigation*, 9, 54-58.
- Tomaszewski, W. (2013). Living environment, social participation and wellbeing in older age: the relevance of housing and local area disadvantage. *Journal of Population Ageing*, 6, 119-156.
- Vaillant, G. E., & Mukamal, K. (2001). Successful aging. *American Journal of Psychiatry*, 158, 839-847.
- Van Kamp, I., Leidelmeijer, K., Marsman, G., & De Hollander, A. (2003). Urban environmental quality and human well-being: towards a conceptual framework and demarcation of concepts; a literature study. *Landscape and Urban Planning*, 65, 5-18.

- Wahl, H.-W., Iwarsson, S., & Oswald, F. (2012). Aging well and the environment: Toward an integrative model and research agenda for the future. *The Gerontologist, 52*, 306-316.
- Wang, C.-W., IWAYA, T., Kumano, H., Suzukamo, Y., Tobimatsu, Y., & Fukudo, S. (2002). Relationship of health status and social support to the life satisfaction of older adults. *The Tohoku Journal of Experimental Medicine, 198*, 141-149.
- Yiengprugsawan, V., Seubsman, S.-a., Khamman, S., Lim, L.-Y., Sleigh, A. C., & Team, T. C. S. (2010). Personal wellbeing index in a national cohort of 87,134 Thai adults. *Social Indicators Research, 98*, 201-215.
- Yomtov, D., Plunkett, S. W., Sands, T., & Reid, A. (2015). Parenting and Ninth Graders' Self-Efficacy and Relational Self-Esteem in Latino Immigrant Families. *Family and Consumer Sciences Research Journal, 43*, 269-283.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างมาตรวัดสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัย

คำชี้แจง โปรดระบุว่า แต่ละข้อความต่อไปนี้ตรงกับตัวท่านมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย O ล้อมรอบตัวเลขที่ตรงกับความคิดหรือการกระทำของท่านมากที่สุด

ความหมายของเลขคำตอบ

- 1 คือ น้อยที่สุด 2 คือ ค่อนข้างน้อย
3 คือ ปานกลาง 4 คือ ค่อนข้าง มาก
5 คือ มากที่สุด

1.	ฉันรับรู้ถึงสิ่งแวดล้อมสีเขียวในบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยของฉัน	1	2	3	4	5
2.	ฉันพึงพอใจในที่อยู่อาศัยของฉัน	1	2	3	4	5
3.	ชุมชนที่ฉันอาศัยเหมาะสำหรับวิถีชีวิตของคนสูงวัย	1	2	3	4	5

หมายเหตุ. มาตรวัดสภาพแวดล้อมทางสังคมของที่อยู่อาศัยมีทั้งหมด 19 ข้อ

ตัวอย่างมาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน

คำชี้แจง โปรดระบุว่า แต่ละข้อความต่อไปนี้ตรงกับตัวท่านมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย O ล้อมรอบตัวเลขที่ตรงกับความคิดหรือการกระทำของท่านมากที่สุด

ความหมายของเลขคำตอบ

- 1 คือ น้อยที่สุด 2 คือ ค่อนข้างน้อย
3 คือ ปานกลาง 4 คือ ค่อนข้าง มาก
5 คือ มากที่สุด

1.	โดยรวมแล้ว ฉันรู้สึกพอใจตนเอง	1	2	3	4	5
2.	บางครั้งฉันรู้สึกว่าตนเองไม่มีอะไรดีเลย	1	2	3	4	5
3.	ฉันรู้สึกว่าฉันมีอะไรที่ดีๆอยู่หลายอย่าง	1	2	3	4	5

หมายเหตุ. มาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตนมีทั้งหมด 10 ข้อ

ตัวอย่างมาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

คำชี้แจง โปรดระบุค่า แต่ละข้อความต่อไปนี้ตรงกับตัวท่านมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย O ล้อมรอบตัวเลขที่ตรงกับความคิดหรือการกระทำของท่านมากที่สุด

ความหมายของเลขคำตอบ

- 1 คือ น้อยที่สุด 2 คือ ค่อนข้างน้อย
3 คือ ปานกลาง 4 คือ ค่อนข้าง มาก
5 คือ มากที่สุด

1.	ฉันเป็นสมาชิกที่มีคุณค่าในกลุ่มเพื่อนของฉัน	1	2	3	4	5
2.	โดยทั่วไปฉันดีใจที่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่มเพื่อนของฉัน	1	2	3	4	5
3.	ฉันสามารถช่วยเหลือเพื่อนของฉันได้อย่างมาก	1	2	3	4	5

หมายเหตุ. มาตรวัดการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์มีทั้งหมด 7 ข้อ

ตัวอย่างมาตรวัดสุขภาพ

คำชี้แจง โปรดระบุค่า แต่ละข้อความต่อไปนี้ตรงกับตัวท่านมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย O ล้อมรอบตัวเลขที่ตรงกับความคิดหรือการกระทำของท่านมากที่สุด

ความหมายของเลขคำตอบ

- 1 คือ ไม่พึงพอใจ 2 คือ ค่อนข้างไม่พึงพอใจ
3 คือ พึงพอใจปานกลาง 4 คือ ค่อนข้าง พึงพอใจ
5 คือ พึงพอใจ

1.	เมื่อคิดถึงชีวิตของฉันและสภาพแวดล้อมของฉัน ฉันมีความพึงพอใจต่อชีวิตโดยรวมของฉัน	1	2	3	4	5
2.	มาตรฐานการดำรงชีวิตของฉัน	1	2	3	4	5
3.	สุขภาพของฉัน	1	2	3	4	5

หมายเหตุ. มาตรวัดสุขภาพมีทั้งหมด 9 ข้อ

ภาคผนวก ข

ตาราง ข 1

การวิเคราะห์ข้อกระทงและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ (Corrected item-total correlation) ของมาตรวัดสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคม

องค์ประกอบ	ข้อ	การวิเคราะห์ข้อกระทง		CITC (N = 155)	ข้อที่ผ่านเกณฑ์
		M	SD		
สิ่งแวดล้อม ทางกายภาพ ($\alpha = .75$)	En1	4.17	.947	.278	✗
	En2	4.38	.667	.303	✓
	En3	4.45	.615	.410	✓
	En4	4.05	.776	.670	✓
	En5	4.05	.784	.650	✓
	En6	4.08	.818	.618	✓
การสนับสนุน ทางสังคม ($\alpha = .84$)	So7	4.01	.773	.524	✓
	So 8	3.93	.823	.503	✓
	So 9	4.14	.629	.390	✓
	So10	4.28	.752	.515	✓
	So11	4.44	.685	.294	✗
	So12	3.92	.693	.368	✓
	So13	4.45	.647	.284	✗
ทุนทางสังคม ($\alpha = .76$)	cap14	3.85	.682	.556	✓
	cap15	3.97	.706	.672	✓
	cap16	4.12	.715	.639	✓
	cap17	3.52	.989	.521	✓
	cap18	3.97	1.009	.656	✓
	cap19	4.52	.706	.628	✓
การเป็นส่วน หนึ่งของ สังคม ($\alpha = .83$)	cohe20	2.88	.900	.354	✓
	cohe21	3.95	1.021	.450	✓
	cohe22	2.76	.919	.466	✓
	cohe23	2.87	.899	.226	✗

ตาราง ข 2

การวิเคราะห์ข้อกระทงและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ (Corrected item-total correlation) ของมาตร มาตรการวัดการนับถือตนเองแบบเน้นการเห็นคุณค่าในตนเอง

ข้อ	การวิเคราะห์ข้อกระทง			CITC (N = 155)	ข้อที่ผ่านเกณฑ์
	M	SD	ค่า p		
1	4.32	.861	.000	.673	✓
2	4.42	.822	.000	.566	✓
3	4.07	.743	.000	.600	✓
4	3.97	.738	.000	.488	✓
5	4.43	.805	.000	.471	✓
6	4.54	.657	.000	.339	✓
7	3.90	1.03	.000	.482	✓
8	4.64	.753	.000	.342	✓
9	4.69	.562	.000	.306	✓
10	4.34	.894	.000	.557	✓

ตาราง ข 3

การวิเคราะห์ข้อกระทงและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของข้ออื่นๆ (Corrected item-total correlation) ของมาตรวัดการนับถือตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์

ข้อ	การวิเคราะห์ข้อกระทง			CITC (N = 155)	ข้อที่ผ่านเกณฑ์
	M	SD	ค่า p		
1	4.23	.874	.000	.514	✓
2	3.79	.837	.000	.530	✓
3	3.65	.744	.000	.605	✓
4	3.75	.661	.000	.664	✓
5	4.15	.891	.000	.651	✓
6	4.47	.750	.000	.467	✓
7	4.31	.769	.000	.603	✓

ตาราง ข 4

การวิเคราะห์ข้อกระทงและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงแต่ละข้อกับคะแนนรวมของ
ของอื่นๆ (Corrected item-total correlation)ของมาตรวัดสุขภาวะ (Personal well-being
index)

ข้อ	การวิเคราะห์ข้อกระทง			CITC (N = 155)	ข้อที่ผ่านเกณฑ์
	M	SD	ค่า p		
1	4.43	.764	.000	.599	✓
2	4.17	.722	.000	.717	✓
3	3.90	.903	.000	.628	✓
4	4.00	.684	.000	.660	✓
5	3.94	.862	.000	.689	✓
6	3.93	.846	.000	.744	✓
7	3.72	.952	.000	.730	✓
8	4.12	.767	.000	.574	✓
9	4.21	.835	.000	.620	✓

ภาคผนวก ค

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรในกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยในบ้านพักส่วนตัว (N = 200)

	<i>M</i>	<i>SD</i>	Variance	Skewness	Kurtosis	Minimum	Maximum
En	4.07	.42	.18	.03	-.23	2.8	5.00
En1	4.39	.71	.50	-1.13	1.86	1.00	5.00
En2	4.50	.57	.33	-.63	-.57	3.00	5.00
En3	4.35	.68	.46	-.66	-.28	2.00	5.00
En4	3.07	1.33	1.78	-.12	-1.01	1.00	5.00
En5	4.06	.69	.48	-.07	-.91	3.00	5.00
So	3.87	.67	.45	-.37	-.56	2.4	5.00
So6	3.91	.79	.62	-.31	-.37	2.00	5.00
So7	3.81	.85	.72	-.21	-.65	2.00	5.00
So8	3.85	.87	.77	-.19	-.84	2.00	5.00
So9	3.79	.83	.68	-.28	-.18	1.00	5.00
So10	4.01	.70	.50	-.18	-.49	2.00	5.00
Cohe	4.06	.57	.32	-.39	-.21	2.33	5.00
Cohe11	4.01	.78	.61	-.26	-.72	2.00	5.00
Cohe12	3.79	.73	.53	-.26	-.08	2.00	5.00
Cohe13	4.39	.70	.49	-.88	.22	2.00	5.00
Cap	3.08	.80	.65	-.19	-1.00	1.67	4.83
Cap14	2.44	1.13	1.28	.21	-.97	1.00	5.00
Cap15	3.42	1.27	1.61	-.63	-.56	1.00	5.00
Cap16	2.34	1.09	1.18	.28	.17	1.00	5.00
Cap17	3.70	.68	.46	.06	-.85	2.00	5.00
Cap18	3.74	.74	.55	-.05	-.39	2.00	5.00
Cap19	2.85	1.29	1.67	-.06	-1.01	1.00	5.00
Se	4.57	.26	.07	-1.03	1.98	3.40	5.00
Se1	4.59	.57	.32	-.99	.01	3.00	5.00
Se2	4.76	.43	.19	-1.40	.47	3.00	5.00

	<i>M</i>	<i>SD</i>	Variance	Skewness	Kurtosis	Minimum	Maximum
Se3	4.21	.79	.63	-1.40	3.58	1.00	5.00
Se5	4.76	.55	.30	-3.32	15.40	1.00	5.00
Se6	4.53	.50	.26	-.25	-1.66	3.00	5.00
Se7	4.41	.63	.40	-.59	-.59	3.00	5
Se8	4.88	.42	.17	-5.27	38.51	1.00	5.00
Se9	4.85	.36	.13	-2.33	4.48	3.00	5.00
Se10	4.53	.64	.42	-1.59	4.23	1.00	5.00
Refriend	3.86	.57	.33	.03	-.31	2.25	5.00
Re1	4.17	.80	.65	-.54	-.61	2.00	5.00
Re2	3.82	.76	.58	.04	-.74	2.00	5.00
Re3	3.66	.81	.65	.07	-.62	2.00	5.00
Re4	3.81	.74	.56	-.24	-.17	2.00	5.00
Refam	4.47	.57	.33	-1.03	.74	2.00	5.00
Refam5	4.25	.84	.71	-.85	-.12	2.00	5.00
Refam6	4.66	.58	.33	-1.63	2.44	2.00	5.00
Refam7	4.51	.67	.45	-1.12	.44	2.00	5.00
Pwi	4.12	.46	.21	-.59	-.27	2.78	5.00
Pwi1	4.33	.63	.40	-.40	-.67	3.00	5.00
Pwi2	4.26	.67	.45	-.35	-.80	3.00	5.00
Pwi3	3.80	.88	.78	-.32	.001	1.00	5.00
Pwi4	4.26	.66	.44	-.35	-.77	3.00	5.00
Pwi5	3.97	.84	.70	-.34	-.66	2.00	5.00
Pwi6	4.18	.77	.60	-.44	-.83	2.00	5.00
Pwi7	3.87	.76	.59	-.16	-.48	2.00	5.00
Pwi8	4.33	.72	.52	-.82	.23	2.00	5.00
Pwi9	4.18	.78	.61	-.38	-1.09	2.00	5.00

ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรในกลุ่มผู้สูงวัยที่อาศัยอยู่ในโครงการที่พักผู้สูงวัย (N=200)

	<i>M</i>	<i>SD</i>	Variance	Skewness	Kurtosis	Minimum	Maximum
En	3.94	.57	.33	-.28	-.32	2.4	5.00
En1	4.26	.71	.51	-.58	-.25	2.00	5.00
En2	4.13	.76	.58	-.56	-.11	2.00	5.00
En3	4.11	.78	.61	-.56	-.16	2.00	5.00
En4	3.22	1.15	1.32	-.36	-.56	1.00	5.00
En5	4.04	.79	.62	-.30	-.72	2.00	5.00
So	3.68	.75	.56	-.82	1.06	1.00	5.00
So6	3.84	.91	.83	-.63	.25	1.00	5.00
So7	3.79	.79	.63	-.74	1.31	1.00	5.00
So8	3.65	.87	.77	-.73	1.20	1.00	5.00
So9	3.51	.96	.93	-.63	.35	1.00	5.00
So10	3.67	.97	.95	-.78	.53	1.00	5.00
Cohe	3.98	.55	.31	-.89	1.37	1.67	5.00
Cohe11	3.95	.76	.58	-.88	1.79	1.00	5.00
Cohe12	3.76	.79	.63	-.80	1.01	1.00	5.00
Cohe13	4.24	.70	.49	-.62	.20	2.00	5.00
Cap	3.48	.58	.33	-.44	.17	1.67	4.83
Cap14	3.36	.88	.77	-.32	.27	1.00	5.00
Cap15	4.06	.85	.73	-.65	.27	1.00	5.00
Cap16	3.23	1.01	1.03	-.41	-.18	1.00	5.00
Cap17	3.56	.82	.68	-.74	1.28	1.00	5.00
Cap18	3.63	.75	.57	-.44	1.05	1.00	5.00
Cap19	3.06	1.06	1.12	-.18	-.29	1.00	5.00
Se	4.39	.47	.22	-.74	-.16	3.10	5.00
Se1	4.36	.64	.41	-.61	-.03	2.00	5.00
Se2	4.63	.65	.43	-1.86	3.25	2.00	5.00

	<i>M</i>	<i>SD</i>	Variance	Skewness	Kurtosis	Minimum	Maximum
Se3	4.03	.86	.75	-.99	1.52	1.00	5.00
Se4	3.98	.81	.65	-.75	1.01	1.00	5.00
Se5	4.64	.67	.46	-2.24	5.81	1.00	5.00
Se6	4.59	.77	.59	-2.26	5.60	1.00	5.00
Se7	4.07	.88	.78	-1.13	1.89	1.00	5.00
Se8	4.68	.79	.63	-2.82	7.59	1.00	5.00
Se9	4.72	.61	.38	-2.68	8.72	1.00	5.00
Se10	4.26	.77	.60	-1.33	3.18	1.00	5.00
Refriend	3.92	.68	.46	-.57	1.24	1.00	5.00
Re1	4.00	.79	.63	-.70	.99	1.00	5.00
Re2	4.00	.78	.61	-.57	.45	1.00	5.00
Re3	3.83	.82	.68	-.41	.25	1.00	5.00
Re4	3.86	.80	.64	-.56	.71	1.00	5.00
Refam	4.30	.67	.44	-.62	-.52	2.33	5.00
Refam5	4.23	.78	.62	-.68	-.31	2.00	5.00
Refam6	4.39	.71	.50	-.80	-.31	2.00	5.00
Refam7	4.30	.77	.60	-.76	-.29	2.00	5.00
Pwi	4.04	.51	.25	-.13	-.41	2.56	5.00
Pwi1	4.32	.69	.48	-.52	-.81	3.00	5.00
Pwi2	4.18	.64	.41	-.29	-.16	2.00	5.00
Pwi3	3.71	.89	.79	-.29	-.20	1.00	5.00
Pwi4	4.07	.71	.51	-.17	-.77	2.00	5.00
Pwi5	3.98	.76	.54	-.27	-.33	2.00	5.00
Pwi6	3.98	.72	.52	-.05	-.85	2.00	5.00
Pwi7	3.87	.76	.58	-.32	.21	1.00	5.00
Pwi8	3.98	.74	.54	-.26	-.37	2.00	5.00
Pwi9	4.32	.68	.46	-.59	-.33	2.00	5.00

ภาคผนวก ง

โมเดลที่ใช้ในงานวิจัยนี้

งานนี้ใช้โมเดลในการวิเคราะห์ มีกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพัก ส่วนตัวกับกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในโครงการผู้สูงอายุ

VARIABLE:

NAMES ARE en so cohe cap se refreind refamily pwi;

USEVARIABLES ARE en so cohe cap se refreind refamily pwi;

model:

social by en so cohe cap;

reself by refreind@1 refamily;

self by se@1;

pwell by pwi@1;

self on social;

reself on social;

pwell on social;

pwell on self;

pwell on reself;

se@0.03

pwi@0.04

refreind@0.079

- โดยที่
1. สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคม (Social)
 2. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (En)
 3. องค์ประกอบด้านการสนับสนุนทางสังคม (So)
 4. องค์ประกอบด้านความเหนียวแน่นทางสังคม (Cohe)

5. องค์ประกอบด้านความเชื่อถือว่าวางใจกันในสังคม(Cap)
6. การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน (Self)
7. องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน (Se)
8. การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Re)
9. องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน (refriend)
10. องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว(refamily)
11. สุขภาวะ (pwell)
12. องค์ประกอบของสุขภาวะ (pwi)

วิเคราะห์เพิ่มเติม โดยแบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 โมเดล โดยวิเคราะห์โดยใช้คำสั่งที่เหมือนกันแต่แบ่งเป็น 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัวกับกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในโครงการผู้สูงอายุ

ชุดคำสั่งในโปรแกรม Mplus โมเดลที่1 กลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในบ้านพักส่วนตัว

VARIABLE:

NAMES ARE en so cohe cap se refriend refamily pwi;

USEVARIABLES ARE en so cohe cap se refriend refamily pwi;

model:

social by en so cohe cap;

reself by refriend@1 refamily;

self by se@1;

pwell by pwi@1;

self on social;

reself on social;

pwell on social;

pwell on self;

pwell on reself;

se@0.04

pwi@0.048

refriend@0.083

- โดยที่
1. สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคม (Social)
 2. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (En)
 3. องค์ประกอบด้านการสนับสนุนทางสังคม (So)
 4. องค์ประกอบด้านความเหนียวแน่นทางสังคม (Cohes)
 5. องค์ประกอบด้านความเชื่อถือไว้วางใจกันในสังคม (Cap)
 6. การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน (Self)
 7. องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน (Se)
 8. การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Re)
 9. องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน (refriend)
 10. องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว (refamily)
 11. สุขภาวะ (pwell)
 12. องค์ประกอบของสุขภาวะ (pwi)

ชุดคำสั่งในโปรแกรม Mplus โมเดลที่2 กลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในโครงการผู้สูงวัย

VARIABLE:

NAMES ARE en so cohe cap se refriend refamily pwi;

USEVARIABLES ARE en so cohe cap se refriend refamily pwi;

model:

social by en so cohe cap;

reself by refriend@1 refamily;

self by se@1;

pwell by pwi@1;

self on social;

reself on social;

pwell on social;

pwell on self;

pwell on resetf;

se@0.038

pwi@0.036

[refriend@0.059](#)

- โดยที่
1. สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยทางสังคม (Social)
 2. องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (En)
 3. องค์ประกอบด้านการสนับสนุนทางสังคม (So)
 4. องค์ประกอบด้านความเหนียวแน่นทางสังคม (Coh)
 5. องค์ประกอบด้านความเชื่อถือไว้วางใจกันในสังคม (Cap)
 6. การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน (Self)
 7. องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นอัตลักษณ์ตน (Se)
 8. การเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์ (Re)
 9. องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับเพื่อน (refriend)
 10. องค์ประกอบการเห็นคุณค่าในตนเองแบบเน้นความสัมพันธ์กับครอบครัว (refamily)
 11. สุขภาวะ (pwell)
 12. องค์ประกอบของสุขภาวะ (pwi)

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวเบญจภรณ์ ธโนศวรรย์ เกิดเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2533 สำเร็จ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนทิวไผ่งาม ในปีการศึกษา 2550 และสำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) สาขาเกษตรศาสตร์ศึกษา คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในปีการศึกษา 2555 แล้วศึกษาต่อในหลักสูตรศิลปศา สตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาสังคม คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2557

